AD

EPIST: FAMILIAREM

EXIMII PATRIS

CHRISTIANI LUPI

Ordinis Erem. S. Auguſtini S. Theol. Doctoris

RESPONSIO

IN QUA

Attritionis cum Sacramento ſufficientia magis ſtabilitur, confutatis iis, quæ de novo opponit.

AUTHORE

MAXIMILIANO LE DENT

WINOCIBERGENSI,

Societatis JESU S. Th. Profeſſore

LOVANII.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

MECHLINIÆ,

Typis GISBERTI LINTSII Sub Signo Typographiæ 1668.

Cum gratia & Privilegio Regis.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

SUb initium anni M.DC. LXVII. ediderам Tractatum de Attritione ex metu gehennæ, quo eam cum Sacramento Pœnitentiæ ad juſtificationem ſufficere oſtenderem, eaque diſſolverem, quæ pro contrariâ ſententiâ adducta fuerant à duobus Exim. PP. Ord. Erem. S. Auguſtini hujus Academię Doctoribus, *P. Chriſtiano Lupo* & *P. Franciſco Farvacques*. In illo Tractatu varia notaveram Doctrinæ capita, ſive ab *Exim. P. Chriſtiano Lupo* tradita, ſive ex ipſius aſſertis neceſſariò conſequentia. Ob hæc coactus fuit P. Lupus, ut ipſemet fatetur, de obortis ſuſpicionibus ſeſe expurgare, deplorans jacturam temporis, ſuamque infelicitatem. Id agere conatus eſt in libello, quem EPISTOLÆ FAMILIARIS, ad quemdam in Italia ejuſdem Ordinis Doctorem, titulo donavit. Pleraque in hoc opuſculo tradit ordine adeo perturbato, ac ſi ſtudium fuiſſet rem involvere ac obſcurare. Ad plurima in Tract. de Attritione à me deducta nihil omnino reſpondet: Argumenta tum à ratione, tum ex Patrum teſtimoniis petita, quibus probavi Attritionis ex metu laudabilitatem, ſupernaturalitatem, vim ad excludenda quævis peccata etiam interna, ac demum illius cum Sacramentis Baptiſmi ac Pœnitentiæ ſufficientiam ad abolenda peccata &c, hæc, inquam, omnia relinquit omnino intacta. Explicationes ad objecta D. Auguſtini teſtimonia à me traditas, ac ferme ex ipſo Auguſtino petitas, ne in minimo quidem tentavit convellere; quæ tamen omnia, antequam aliud ageret, erant infringenda, & hac ratione oſtendendum SS. Patres à ſe ſtare, quod multi hic indies nullo facto Patrum examine declamant. Verum propoſitum fuit P. Lupo, ut ipſemet loquitur cap. 5. *Aliquot purgare articulos, reliquos divino judicio, & benigno lectoris animo commendare.*

 mendare.

mendare. Duo igitur in Epiſtola ſuâ Familiari præcipuè agit P. Lupus. Primum eſt, novos proferre ſuis, ut arbitratur, ſententiis faventes Authores; quin & eaſdem S. Scripturæ etiam ac Conciliorum authoritatibus fulcire. Alterum, quædam accuſationis, ut vocàt, capita expurgare, ſeu illa, quæ ab ipſo tradi, vel ex his legitimè conſequi aſſerui, diluere. Horum neutrum aſſecutus eſt. Nam, quod ad primum attinet, ea producit S. Scripturæ teſtimonia, quæ juxta communem Interpretum explicationem intellectæ, non tangunt punctum, in cujus probationem adferuntur. Ex Authoribus verò, quos in ſuum ſubſidium advocat plurimos, nullus eſt, qui ipſi liquidò faveat, quin ex illis non pauci nobis patrocinantur, alii perperam omnino & extra rem adferuntur, ut in decurſu Lectori fiet manifeſtum. Quoad partem alteram, duodecim proponit ſibi à me objectas accuſationes, ac fusè de illis tractat. Quemnam autem in toto hoc diſcurſu ſcopum ſibi præfixerit, non eſt facile aſſequi: nam ſi initium capitis quinti Epiſtolæ, & ſubſequentes titulos ſpectes, non dubitabis, quin eo loco intenderit refutare fœdos errores & calumnias, quibus ſuum à me ſcriptum fuiſſe circumveſtitum, Epiſtolæ ſuæ principio conqueritur: credes ipſum oſtenſurum, perperam à me aſſertam eſſe ac ſtabilitam ejus in quibuſdam punctis cum Lutheri doctrina conſonantiam. Verùm ubi attentè legeris, quæ dictis titulis ſubjicit, arbitraberis alium planè fuiſſe ipſi propoſitum ſcopum: nam ne in uno quidem puncto oſtendit, aut ſuam doctrinam non eſſe, quam ipſius eſſe aſſerui; aut non rectè ex ea ſequi eorum aliquid, quod inde conſequi probavi; aut denique ſe in doctrina ab iis diſſidere, quibus conformia docuiſſe monſtravi. Unde paſſim liquidò admittit, quæ ab ipſo dicta aut ex his conſequi affirmavi. Imò circa præcipuam illam quæſtionem; An nimirum timor gehennæ, citra Dei propter ſe dilectionem, malus ſit ac peccaminoſus, quod ab illo affirmatum oſtendi, licet ipſe hoc præcipuè

puè videri velit à ſe amoliri; attamen non tantùm non oſtendit, illum actum non eſſe in Diſſertatione Dogmat: à ſe malitiæ accuſatum, ſed longè clariùs ac manifeſtiùs, quàm antea fecerat, timorem illum malum ac mortaliter peccaminoſum pronuntiat in Epiſtolâ ſuâ Familiari, prout ex dicendis Lector judicabit. Mirabuntur fortè aliqui, exſpectatione ſuâ ſeriùs prodire hanc Reſponſionem: Verùm mirari deſinent, ubi ſciverint illam P. Lupi Epiſtolam Familiarem vulgari quidem cœptam menſe Majo, ſed tertio aut quarto ab exortu die fuiſſe ſuppreſſam. Hinc factum, ut reſpondendi cogitationem tunc vel planè depoſuerim, vel ſaltem ſuſpenderim, arbitratus operæ pretium non eſſe, publico ſcripto reſpondere ad libellum vix inter paucos divulgatum. Donec tandem circa initium Octobris intellexi dictam Epiſtolam liberè rurſus ac palàm venum expoſitam, quo tempore intermiſſam diu cogitationem reſumpſi, cœpique reſponſionem hanc concinnare.

INDEX

CAPITUM ET PARAGRAPHORUM.

CAP. I. *Præmittuntur aliqua ex Epiſtola Familiari, quæ ad inſtitutam quæſtionem non faciunt.* Pag. 1.

CAP. II. *Quibus titulis ſuam, quibus noſtram ſententiam inſigniat P. Lupus.* 8.

CAP. III. *An noſtra de Attritione ſententia ſit heſternum commentum?* 11.

CAP. IV. *Oſtenditur nihil omnino favere ſententiæ P. Lupi Scripturas, quas pro ſe adſert.* 17.

Paragr. 1. *Examinatur teſtimonium ex prima Joannis* 3. pág. 17.

Par. 2. *Alterum teſtimonium ex Apoſtolo* 1. *ad Corinth.* 13. 20.

Par. 3. *Reliqua Scripturæ teſtimonia.* 23.

CAP. V. *Examinantur, quæ de novo adfert teſtimonia ex Conciliis, aliiſque Scriptoribus.* 28.

Par. 1. *Quædam prænotanda.* ibid.

Par. 2. *Oſtenditur planè inefficacia eſſe, quæ ex Concilio Colonienſi adfert P. Lupus.* 37.

Par. 3. *Reſpondetur ad objecta ex Synodo Tridentinâ & Concilio Provinciali Senonenſi.* 44.

Par. 4. *Richardus à S. Victore, Michaël Epiſcopus Merſpurgenſis, & Bandinus perperam adducti.* 46.

Par. 5. *SS. Bernardinus, Thomas de Villanova, & Saleſius nobis minimè adverſantur.* 51.

Par. 6. *De Roberto Cardin. Pullo, Hugone Matthoud & Joanne Morino.* 54.

Par. 7. *An adverſariis faveat Petrus à Soto, Catechiſmus Romanus, Didacus Stella.* 60.

CAP. VI. *Quomodo P. Lupus duos primos articulos diluat.* 65.

CAP. VII. *An timor nequeat prohibere peccata interna.* 68.

CAP. VIII. *Conſequentias ex ſua doctrina eductas firmat potiùs, quàm refutat P. Lupus.* 72.

Par. 1. *Primum conſectaneum.* 73.

Par. 2. *Secundum & tertium conſectaneum.* 79

CAP. IX. *An Attritioni ex metu intrinſecum & eſſentiale ſit, naſci ex amore ſuipſius.* 82.

CAP. X. *An ſervilem gehennarum metum damnaverit P. Lupus.* 84.

CAP. XI. *An P. Lupus rectè explicuerit locum Tridentini de Attritione.* 88.

CAP. XII. *De ſupernaturalitate Attritionis.* 92.

CAP.

CAP. XIII. *De conſequentia deducta ex definitione Contritionis à P. Lupo traditâ.* 94.
CAP. XIV. *An juſtè queratur P. Lupus, læſam authoritatem S. Auguſtini, & aliorum SS. Patrum.* 102.
CAP. XV. *Examinatur mens D. Thomæ circa puncta inter nos controverſa.* 105.
CAP. XVI. *Reſpondetur ad accuſationes quaſdam P. Lupi.* 116.
CAP. XVII. *Reſpondetur ad ea, quæ circa mentem Lutheri quoad puncta controverſa adducit P. Lupus.* 121.

FACULTAS
R.P. PROVINCIALIS.

EGo infraſcriptus Societatis JESU Provinciæ Flandro-Belgicæ Provincialis, poteſtate mihi ad hoc factâ ab admodum R.P. noſtro JOANNE PAULO OLIVA Præpoſito Generali ejuſdem Societatis, concedo *Gisberto Lintſio* Typographo jurato Facultatem typis mandandi libellum, cui Titulus eſt: *Ad Epiſtolam Familiarem Eximii P. Chriſtiani Lupi Reſponſio A.R.P. Maximiliano le Dent* Societatis noſtræ Theologo ſcriptum, & à Deputatis ejuſdem Societatis examinatum & approbatum. In quorum fidem has manu meâ ſubſcriptas & officii mei ſigillo munitas dedi Antverpiæ 19. Januarii 1668.

THOMAS DEKENS.

APPROBATIO CENSORIS.

E*Ruditâ Reſponſione, & ſanæ doctrinæ conformi R. P. Maximiliani le Dent* Societatis JESU S. Theol. *Profeſſoris Lovanii, ad* Epiſtolam Familiarem *Eximii P. Chriſtiani Lupi Ord. Erem S. Auguſtini S. Theol. Doctoris, à me diligenter perlectâ, concedo licentiam imprimendi. Actum Brugis* 8. *Januarii* 1668.

J. Herm. Anchemant Eccleſiæ
Cathedr. Brugenſis Canonicus
graduatus ac libr. Cenſor.

SUMMA

INDULTI REGII

CAROLI II. Hiſpaniarum & Indiarum Regis Catholici & Belgarum Principis indulto, licentia conceſſa eſt P. Maximiliano le Dent Societatis JESU S. Th. Profeſſori Lovanii, in lucem edendi librum à ſe compoſitum, cui Titulus eſt: *Ad Epiſtolam Familiarem Exim. P. Chriſtiani Lupi &c. Reſponſio*: Cautumque, ne quis illi ſuper eo moleſtiam faceſſat. Ut latiùs patet in litteris datis Bruxellæ 16. Januarii anno 1668.

SIGNAT.

BOUTART.

AD

AD

EPISTOLAM FAMILIAREM

RESPONSIO

PRO ATTRITIONE

CAPUT PRIMUM.

Præmittuntur aliqua ex Epiſtola familiari, quæ ad inſtitutam quæſtionem non faciunt.

HÆc quia non poſſunt ſine recti curſus & ordinis perturbatione ac confuſione ſequentibus interſeri, judicavi hîc præmittendâ, quia pleraque ex primo epiſtolæ illius capite ſunt deſumpta.

1. Orditur P. Lupus epiſtolam ſuam ab encomio illorum, qui in hac Lovanienſi Academia, Lutheri, ejuſque ſequacium erroribus fortiter reſtiterunt. Fuerunt ſine dubio viri illi omni laude majores, Driedo, Latomus, Tapperus per Antonomaſiam dictus Decanus Lovanienſis, aliique plures; quorum in aſſerenda fidei integritate, propugnandaque Chriſti Vicarii authoritate utiliſſimos labores, junctamque cum eximia doctrina modeſtiam, meritò docti omnes admirantur. Non dubito, quin illorum votum fuerit, *ut Patrum corda viverent in filiis*, ſuoque ſudore partam huic Academiæ æſtimationem poſteri magis indies magiſque augerent, nec paterentur priſtinam gloriam ulla minus ſanæ doctrinæ labe infuſcari. Idem hoc eſt omnium noſtrûm votum.

2. Hinc in Siciliam digreditur è longinquo hoſtem ſibi ò Societate noſtra quæſiturus. *Duram*, inquit, *nobis luctam fecit quiſpiam è Regularibus, quos de Domini* JESU *Societate vocant, Clericis homo ſiculus, Thomas Tamburinus cujus* EXPEDITA, *uti inſcribitur*, DECALOGI EXPLICATIO *huc deportata fuit, & typis vulgata apud Inſulas. Eſt compedita, non expedita explicatio: humanum genus non à multo, uti tentat, Divinarum ac humanarum legum jugo, ſed in miſerandum ipſarum contemptum, ac libertinam prævaricationem expedit......*

multa etiam de maximis mandatis ſolvit, & ſic docet homines &c. Quin & Siciliæ interitum ob Tamburini doctrinam metuit P. Lupus, præcipuè, ut apparet, ob ſententiam circa obligationem per ſe amoris Dei. Quid in hoc puncto, & cum quibus docuerit Tamburinus, exhibet Eruditiſſ. & Conſultiſſ. D. Nicolaus Du Bois in doctiſſimo ſuo ad 45. propoſitiones tractatu. Item Andreas Mendo, aliique, apud quos plurimos reperies à Sinnichio aliiſque perperam accuſatos. Sed cur idem non metuit aliis regionibus, in quibus docuere & ſcripſere illi, qui teſte Morino lib. 8. de Pænit. cap. 4. Amoris Dei propter ſe dilecti obligationem per ſe, diu ante negarunt. Circumſpice, quæſo, regiones & Univerſitates ſingulas; vix pauciſſimas invenies, in quibus Dogmata ſine comparatione pejora non quandoque ab aliquibus ſint tradita, etiam blaſphema & hæretica. An quiſquam eſt, qui ob doctrinam etiam adeo perverſam à quibuſdam traditam, illis locis exitium vereatur? Crediderim nec P. Lupum id metuere.

Plurima hic dici poſſent niſi propoſitum eſſet, ea, quæ extra rem, de qua tractamus, in epiſtola familiari dicuntur, breviter tantùm proponere.

3. Hoc tamen omittere nequeo, quod nempe pleraque vel omnia, quæ in Tamburino graviter cenſurant, & idcirco conviciis paſſim proſcindunt, in hac ipſa Univerſitate ſint in publicis ſcholis defenſa, & ab iis ipſis non rarò, qui ea in Tamburino cenſurarunt. Pauca è multis dabo.

Sinnichius in Saule Ex-Rege pag. 466. reprobat hanc ex Tamburino poſitionem: *Juſtè damnatus, ut fame pereat, poteſt oblatum cibum reſpuere.* Eadem tamen publicè hîc in Hallis defenſa eſt 10. Martii. 1657. Præſide Exim. D. Gerardo van Werm, his verbis: *poſſunt tamen damnati, ut fame pereant, à cibo clam oblato abſtinere.* Cur ergo hanc doctrinam, ſi execrabilis eſt (ut eam vocat Sinnichius) non reprobavit æquè in hoc ſuo Collega. Eandem ſententiam reperies in Theſibus Anno 1614. April. 10. & Anno 1648. Iulii 9. defenſis in Collegio Regio & Pontificio.

Idem auctor pag. 526. reprobat hanc ſententiam: *permiſſum eſt furari non ſolum in extrema neceſſitate, ſed etiam in gravi.* Eandem ſententiam Anno 1657. ad inſtantiam Antonii Epiſcopi Gandavenſis, cenſuravit cum Facultate Theologica Exim. D. Gerardus van Werm pro tempore Decanus Facultatis, his verbis. *Furari nullo caſu permiſſum eſt, quia intrinſecè malum: ſurripere autem alienum, permiſſum quidem eſt in extrema neceſſitate, quando aliter haberi non poteſt: ſed illud extendere indefinitè ad neceſſitatem gravem, eſt dare anſam pauperibus ad paſſim furandum.*

Supra

Supra dictam propoſitionem Sinnichius attribuit Tamburino ad marginem citato, hic tamen non utitur verbo *furari*, ſed *ſurripere* quamquam ſi dixiſſet *furari*, non poterat in eo culpari; cum verbo *furari* utatur D. Thomas apud Sinnichium, Fortunius Garcias, aliique, præſertim Juriſtæ, aſſerentes, licere furari in extrema neceſſitate. Unde tota in præſenti accuſatio Tamburini eſſe poteſt, quòd dicat, licere alienum ſurripere in gravi neceſſitate.

Eandem cum Tamburino ſententiam docuit ipſe Sinnichius in Theſibus defenſis 3. Feb. 1648. *Probabile cenſemus non ſolum in extrema, ſed etiam in gravi neceſſitate morbi, famis, nuditatis, poſſe te clanculum ſurripere.* Et Exim. D. van Werm 17. Junii. 1653. *Probabile eſt non tantùm in neceſſitate, quæ abſolutè extrema eſt, ſed etiam in valde gravi, licitum eſſe pauperi auferre illud, quo indiget.* Et Exim. D. Laurent in Theſi 15. Febr. 1661. aſſerit, non teneri reſtituere rem acceptam, qui conſtitutus eſt in extrema aut gravi neceſſitate. Idem tradit Exim. D. Vianen 2. Septemb. 1665.

Acceptum ad patrandum maleficium, opere peracto reſtitui minime debere, tradit Exim. D. Vianen 2. Septemb. 1665. idem habet Theſis Anni 1619. Jul. 18. Hanc eandem ſententiam in Tamburino reprobat Sinnichius pag. 452. Col. 2. eam vocans falſam, abſurdam & pernicioſam, & rurſus pag. 525.

4. Sinnichius in Saule pag. 359. col. 1. aſſerit, cum libertinorum dogmate ſymbolizare hanc Tamburini aſſertionem: *Cum tibi menti non occurrat illud eſſe peccatum, nec ullum dubium de indaganda veritate; jam laboras inculpabili conſcientiâ per oblivionem ſeu inadvertentiam, à quibus excuſari operantem, perinde ac ab ignorantia, innui ſupra.* Similiter Facultas Theologica Lovanienſis Anno 1657. Maii. 4. huic propoſitioni 25. *Ut actio quæpiam ſit peccaminoſa, oportet, ut procedat ab homine, qui neſcit & percipit, quid boni, malive in ea ſit: & antequam id videat, aut animum reflectat, actio neque bona eſt neque mala.* Huic, inquam, propoſitioni hanc apponit cenſuram: *eſt contra communia Chriſtianæ Theologiæ principia, & innumera, etiam immaniſſima, hominum peccata excuſat cum pernicie animarum.*

Et tamen biennio poſt, nempe Anno 1659. Nov. 6. eandem propoſitionem in Theſibus tradit Exim D. Jacobus Pontanus his verbis: *Ad hoc ut quis incurrat peccatum mortale, requiritur plena & perfecta cogitatio, ſeu expreſſa advertentia malitiæ, vel periculi ejus, vel ſaltem expreſſa aliqua dubitatio ſeu ſcrupulus peccati; unde à peccato excuſatur, qui aliquo die non jejunat, nihil omnino cogitans, vel dubitans de jejunio in tali die: ſimiliter excuſatur, qui celebrat* CONTRACTUM USURARIUM *nullo modo dubitans, vel advertens* USURARIUM *eſſe.*

 5. Acer-

5. Acerrime invehitur paſſim Sinnichius in Saule contra uſum licitum ſententiæ verè probabilis à Tamburino aliiſque authoribus ferè unanimi conſenſu aſſertum; & ex ejus Collegis indies non pauci, illius ſententiæ patronos vix alio nomine compellant, quam Probabiliſtarum, Laxonum, Palponum &c. Mirum profectò quod ſe ipſum, ſuoſque Collegas illis titulis non inſignierit.

Nam ipſe Sinnichius paucis ante editum Saulem Annis nempe 11. Maii 1655. hanc ponit Theſim: *Cum conſcientiâ probabili licitè operamur: unde inter opiniones probabiles, non eſt ſemper neceſſarium ſequi opinionem probabiliorem vel magis tutam, ſed ſatis eſt ſequi opinionem verè, tametſi minus probabilem & minus tutam, relictâ etiam propriâ probabiliori & tutiori.* Et Exim. D. Pontanus 2. Decemb. 1650. *prudenter agis ſequendo ſententiam probabilem, etiam relictâ probabiliori & tutiori, niſi charitas obſtet aut juſtitia.* Idem 6. Novembr. 1659. *Quando ab utraque parte ſunt probabiles ſententiæ, etiam quarum una probabilior eſt alterâ, quamlibet ſine peccato poteris ſequi, non tamen ſemper.* Similia habes theſibus 21. Ianuarii 1647. & 7. Novemb. 1656 aliiſque. Huc etiam ſpectat quod in theſibus 26. Auguſti, 1656. ſuſtinet Exim. D. van Werm: *Tenetur confeſſarius ſub mortali, abſolvere pœnitentem, qui minus probabilem ſententiam ſequitur, modò verè probabilis ſit, & ipſe eam talem judicet, eſto contrarium apud ſe teneat:* hanc tamen ſuam aſſertionem videtur falſitatis damnare 13. Septemb. 1666.

Hanc propoſitionem: *Uſura non eſt, dum ultra ſortem aliquid exigitur tamquam ex gratitudine & benevolentia debitum, ſed ſolùm ſi exigatur tamquam ex juſtitia debitum:* in aliis reprobat Sinnichius pag. 530. col. 1. & Facultas Lovanienſis anno 1657. notat hâc cenſurâ: *Hæc aſſertio periculoſa eſt, & serviens ad excuſandum, & palliandum uſuras de jure præſumptas.* Ipſe nihilominus Exim. D. van Werm, tunc, cum hæc cenſurarentur, Facultatis Theologicæ Decanus, biennio ante eandem ſententiam tradiderat, nempe 22. Octob. 1655. ubi cum dixiſſet illicitum eſſe mutuanti adjicere pactum colendi agrum, præſtandi beneficium à lingua, manu &c. ſi inducatur ſtricta obligatio; *ſecus*, inquit, *ſi tantum ſit obligatio gratitudinis.* Eandem defendit 19. Iulii Exim. P. Athanaſius Maigretius.

6. Atque hæc ſunt pauca de plurimis, datâ à P. Lupo occaſione, breviter tacta. Si proprius eſſet locus, facile mihi eſſet exhibere ſequentes aſſertiones in impreſſis theſibus à Doctoribus hujus Academiæ traditas: ut, quòd occidi poſſit is, qui per calumniam apud judicem machinatur mortem. Quod licita ſit compenſatio occulta. Quòd interrogatus contra juris ordinem de ſuo crimine, poſſit dicere; non feci. Quod vir nobilis poſſit occidere aggreſſorem, à quo ignominiosè pug-

no aut baculo invaditur, Quòd præcepto communionis annuæ ſatisfiat per communionem ſacrilegam, uti & præcepto confeſſionis per confeſſionem ſacrilegam, ſi hæc detur valida & informis; aliaſque his ſimiles, quarum ſi unam alteramve in Auctore quopiam non domeſtico deprehenderint; graviter aliqui, & non ſine convitio cenſurant.

Quęro jam ab adverſario, cur hi omnes luctam nullam huic Academię pepererint, docentes ea, quæ in Tamburino ab ipſis reprobantur?

7. Cur luctam non peperit ipſe P. Lupus, qui in ſuis pro Theologiæ Magiſterio theſibus 19. Aug. 1651. ſic habet: *Hinc* NULLA *nobis, qua tota in Adam periit, atque natura noſtræ plagas reparare inhabilis eſt*, GRATIA SUFFICIENS. Et rurſus: *Nihilominus uti omnis carnalis concupiſcentia, ita quoque omnis vitioſæ originalis ignorantiæ germen eſt proprii nominis peccatum.*

Cur luctam non peperit Fromondus, dum 16. Martii & 21. Maii 1647. 27. Iulii 1648. 24. Oct. 1650. defendit: *ut daret animam ſuam redemptionem pro multis; omnibus ſcilicet &* SOLIS ELECTIS. Idem habent Theſes ſub Sinnichio 17. Aug. & 4. Sept. 1648. 30. Ianuarii 1649. 8. Oct. 1652.

8. Exim. D. Gerardus van Werm poſt editam Bullam Innocentii X. publicè propoſuit ſequentes aſſertiones: 29. Aug. 1654. *Quia natura noſtra per peccatum originale gratuitis ſpoliata naſcitur, & in naturalibus valde vulnerata & debilitata eſt: ideo non ſolum ſine quacumque gratia, ſed nec ſine* GRATIA EX SE, ET EX VI MOVENDI SIBI INTRINSECA EFFICACI *ullam unquam actionem ſalutarem exercebit, ſed quandocumque abſque tali gratia liberè aget, ſemper peccabit.* Et rurſus infra: *Licet omnem gratiam huic ſtatui appropriatam efficacem ſtatuamus &c. merè ſufficientem nunc dari non exiſtimamus.* Et 16. Decemb. eodem anno: TRADIDIT ILLOS DEUS IN DESIDERIA CORDIS EORUM. *Quibus, etſi gratiâ ad ea ſuperanda neceſſariâ carerent; liberè tamen ſuccubuerunt & ſuccumbendo peccaverunt.* Item 9. Aug. 1656. hanc Baianam defendit: *Gratia ita debita fuit naturæ rationali ante lapſum, ut ſine ea condi non potuerit.* Et 26. Aug. ejuſdem anni: *Confitentes Religioſis privilegiatis non ſatisfaciunt præcepto Eccleſiæ de annua confeſſione.* Quæ aſſertio repugnat plurium Pontificum Decretis, & totius Eccleſiæ praxi, Cur ob hæc omnia nulla huic Academiæ lucta, nulla controverſia?

Denique, ut abſolvam, 13. Octobr. 1667. ſub Exim. D. Andrea Laurent defenſa eſt hæc propoſitio: HUMILIATUM EST IN LABORIBUS COR EORUM, INFIRMATI SUNT, NEC FUIT QUI ADJUVARET. Humiliantur ſępè *homines in laboribus tentationum per experimenta*

impoſſibilitatis ſuæ, dum inveniunt ſe ſine Dei adjutorio ad illas vincendas nihil poſſe. Subtrahit autem quandoque Deus etiam ſanctis ac fidelibus ſuis auxilia, ad cuſtodiendam juſtitiam, aut accurrenti tentationi reſiſtendum neceſſaria. Huic conforme eſt, quod habetur in Theſi ſub eodem defenſa 21. Julii 1653. *Fruſtra & ſine ſufficienti fundamento ad liberè peccandum omnibus ad manum offerri fingitur poſſibilitatis auxilium.* Plura hujus generis proferre poſſem. Mirum profectò eſt, quòd aliqui hujus Academiæ Doctores, qui tam faciles ſunt in cenſurandis alienis, nihil in his omnibus viderint, quod luctam ipſis faceret.

Reſpondebunt ſat ſcio, quod & aliàs eos reſpondiſſe intellexi, ea quæ Theſibus publicis defenduntur, non præſidentium, ſed diſcipulorum eſſe ſententias, quare ex his non rectè colligi, quid ſentiant hujus Academiæ Doctores.

Reſpondeo 1. ita ſit: diſcipulorum eæ ſint, non veſtræ ſententiæ. Nonne id ipſum de Tamburini aſſertionibus poteratis dixiſſe, illius nempe eſſe, non veſtras? longè facilius in hoc vobis quilibet crederet. Quid ergo vobis curæ erat, aut cur luctam huic Univerſitati fecit Tamburinus? verùm, inquies, laxos docebat & Chriſtianæ diſciplinæ corruptivos articulos. Itane vero? atqui illos ipſos ferè omnes propoſuerunt in publicis diſputationibus, ſi non Doctores (quod hic diſſimulo) ſaltem ſub eorum præſidio illorum diſcipuli. An fortè vobis curæ non eſt quid veſtri diſcipuli ſentiant; & interim curæ eſt quid Siculus quiſpiam vel Gallus veſtræ diſciplinæ minimè ſubjectus doceat aut ſcribat? An in diſcipulis, quos diſciplinæ veſtræ ſubjectos uno nutu facillimum vobis eſſet emendare, diſſimulatis illa, quæ in extraneis non ſine conviciis carpitis; apud quos, licet paratiſſimi ſint aut legitimæ auctoritati aliter jubenti, aut ſolidis rationibus in oppoſitum allatis cedere, non tamen tanti eſt hujus Academiæ auctoritas, ut ob veſtram cenſuram, aut Laxonis, Palponis, & ſimilia nomina, vel in minimo à ſententiis decedant, quas veras putant, & ſolidè probant? Credite mihi, non adeo cæci ſunt plerique mortales, quin ſatis intelligant, hæc omnia non ex zelo puritatis doctrinæ, quam prætenditis, ſed ex ſiniſtro in quoſdam affectu originem traxiſſe.

Reſp. 2. Reſponſionem illam veſtro teſtimonio enervari: Scitis enim ni fallor quo loco ita ſcripſerit Facultas: Quiſque Doctorum Facultatis, in ſua admiſſione, ſive ad latum Concilium, ſive ad ſtrictum Collegium jurejurando ſe obſtringit, ad abſtinendum à doctrina circa fidem & mores, quam Facultas concorditer determinaverit non eſſe communiter tenendam; ſit ergo ex diſcipulis alterius Scholæ, qui in

ſuis

ſuis Theſibus defendere velit aſſertionem, quam facultas omnino improbat, ſuiſque in Scholis defendi vetat. Quid faciet hic Diſputationum Preſes? certè non poterit tales Theſes approbare, vel ſub ſuo patrocinio defendi permittere, niſi velit contra ſuum juramentum jam ſupra memoratum pejerare. Ergo Præſidum eſt Theſes, & quæ in iis contenta ſunt approbare, quod dum facitis, oſtenditis doctrinam illis contentam, ſanam ut minimum eſſe, quæque meritò tolerari poſſit, quamque Facultas non improbet. Cur ergo quam talem oſtenditis, dum approbatis, in alijs tam vehementer carpitis? Palam etiam omnibus conſtat, ſæpiſſime oblatas à Theologis Theſes, per Præſides variè truncari & mutari; quare, dum jam relatas ſententias paſſi ſunt hujus Academiæ Doctores, intactas imprimi & defendi, clarè oſtendunt olim ſibi ſuiſque collegis placuiſſe, vel ſaltem non diſplicuiſſe ea, quæ jam in aliis acerrimè carpunt ac cenſurant.

Reſp. 3. plurimæ ex ſententiis, quas in Tamburino notatis, traditæ ſunt, ut alios taceam, à veſtris prædeceſſoribus in libris editis, hi tamen nullam luctam Univerſitati fecerunt: cur ergo Tamburinus?

10. E Sicilia in Belgium reverſus P. Lupus, Flandricum puerorum Catechiſmum producit editum Gandavi 1661. hoc ei in illo diſplicet, quod dicatur, Attritio ex metu gehennæ concepta ſufficere cum Sacramento. Illum Catechiſmum ſæpius à ſe relectum approbavit Carolus tùnc Gandenſium Epiſcopus: unde miror hunc libellum à P. Lupo dici *abolitum & circumſcriptum*. Sed à quo? certè non ab Epiſcopo, non à S. Congregatione. An fortè à Parochis Gandenſibus, aut Facultate Lovanienſi? An penes hos cenſet eſſe auctoritatem cenſurandi, etiam ea, quæ ab Epiſcopis ſunt approbata? Reſponſum differo, donec nos docuerit, qui & cujus in hac parte authoritatis ſint, per quos dictus Catechiſmus abolitus eſt & circumſcriptus.

11. Capite 1. & rurſus 4. erumpit in fauſtas acclamationes & laudes SS. D. N. Alexandri VII. S. M. ob quoſdam Theologiæ moralis articulos nuper proſcriptos: libenter meas jungo meritiſſimo & nunquam ſatis laudando Pontifici. Unum diſplicet, quod cum P. Lupus illic meritò commendet & extollat illius Pontificis in eradicanda non bona doctrina curam, laudem ei dederit nimis diminutam, eam nempe reſtringens ad ſolos articulos Theologiæ Moralis. Sane non minorem meretur ob confirmatam & innovatam conſtitutionem Innocentii X. de quinque Propoſitionibus in materia fidei, & declarationem factam contra *nonnullos iniquitatis filios*, ut loquitur in ſua bulla Alexander VII. neque enim inferioris laudis eſt, ſententias impias, hæreticas &c. proſcripſiſſe,

iiſque

iiſque purgaſſe eccleſiam, ac Pontificiæ definitionis non ſatis reverentes coërcuiſſe, quàm alias propoſitiones, nulla ſimili cenſura notatas, arcuiſſe à Theologorum ſcriptis & cathedris.

CAPUT II.

Quibus titulis ſuam, quibus noſtram ſententiam inſigniat Adverſarius.

12 PLuribus verbis inculcat P. Lupus, in ſententiæ cujuſpiam controverſiâ abeſſe utrimque debere *graſſantem verborum pugnam, & caninam facundiam: exagitantis ſtyli libidinem, amari zeli fœtum: omnem maledicentiam* &c. *Luminoſam charitatem, uti non cogitationis, ita longè minus habenas calami permittere in proximum laxari.* Quæ deducit pag. 6. 8. 9. 50 Refert inter cætera Joannem Ravennæ Epiſcopum, quòd vel famulos ſuos inconcinnis titularet elogiis, à Gregorio Magno graviſſimè fuiſſe increpitum: ſine dubio magis ægrè tuliſſet S. Pontifex, ſententias in Eccleſia receptas, Theologoſque earum aſſertores inconcinnis elogiis titulari.

Ego in hoc puncto ex animo P. Lupo aſſentior; quid enim turpius, quam viros doctos de ſententia quapiam controverſa inter ſe diſputantes, ad dicteria ac maledicentiæ tela confugere, quibus ſtupidiſſimus ferè quiſque optimè inſtructus eſt? Profectò ſi in inquirenda aſſerendaque puncti cujuſpiam controverſi veritate, ab utriuſque partis ſcriptoribus debita adhiberetur ſtyli modeſtia, & rationes ſolæ ac auctoritates producerentur, nullus, niſi fortè veritatis hoſtis, ægrè ferre poſſet, ſententiarum controverſarum ulterius indagari ac elucidari veritatem, ut eâ tandem ratione ad illam perveniatur.

13. Ipſe de ſe teſtatur P. Lupus ſe non recedere ab hocce monito S. Nili Abbatis; *Satius eſt temerè mittere lapidem, quàm verbum.* Dicit quòd *in ſpiritu manſuetudinis* ſe purget. Et pag. 9. ait ſe alioſque Doctores gaudere illo Epiſcoporum privilegio, quód tamquam vexilliferi vehementius impetantur &c.

Quo admonitiones hæ ſpectent, aut de quo queratur P. Lupus ignoro: ſi de me, ad lectorem provoco, qui ubi utriuſque noſtrûm ſcripta legerit, ſententiam ferat, uter in ſtyli acerbitate, aut maledicentia excellerit, & culpandus veniat. Hîc interim lectoris oculis ſubjicio elogia, quibus in Epiſtola ſua familiari ſententiam noſtram exornat: ubi prius, quàm magnificè de ſua loquatur, oſtendero. Suam

14. Suam ſententiam P. Lupus pag. 7. vocat *Apoſtolicum Chriſtianitatis dogma*. Pag. 36. *unum ex immobilibus fidei Chriſtianæ fundamentis*; quod rurſus repetit Pag. 37. & 42. & alibi. Ait Pag. 28. *Ab avito SS Patrum intellectu ſcio me non deviaſſe*. Pag. 47. *Quòd ſervilis gehennarum metus ſit judaica ex lege, non Chriſtiana ex divinæ infuſionis dono juſtitia, eſt Chriſtiani dogmatis fundamentum adeo immobile, ut nullus orthodoxus uſque huc legatur de illo vel dubitaſſe*. Pag. 48. quærit, an in Attritione involvi debeat Dei ſuper omnia dilectio; & reſpondet: *Partem affirmativam conſtanter aſſevero, eſſe immobilem fidei Romanæ articulum, de quo uſque ad Melchiorem Canum nemo fidelis dubitavit*. Et pag. 25. *Nihil lucidius ac frequentius inculcant Propheticæ, Evangelicæ, ac Apoſtolicæ Scripturæ, quàm, neminem adultum ſine vera cordis per caſtam Dei dilectionem converſione juſtificari*. Denique pag. 57. aſſerit: *Hanc charitatis neceſſitatem eſſe Evangelicam & Apoſtolicam prædicationem*. Quid poſſet in hujus ſententiæ commendationem dici magnificentius?

15. Videamus nunc, quodnam ſit P. Lupi de noſtrâ ſententia judicium, & quibus illam exornet titulis.

Pag. 6. Supradictum Catechiſmum flandricum, quia in eo aſſeritur, Attritionem ex Gehennæ metu conceptam cum Sacramento ſufficere, vocat *Catechiſmum ſcabioſum, corruptelam puerorum*. Ibidem communem de Attritione ſententiam vocat *nugas paucorum*; *articulum profanum & unanimi SS. Patrum confeſſioni, Apoſtolicæque traditioni penitus adverſum*; ortum *ex quorumdam deſperatione*, pag. 7. Verùm leniora hæc ſunt.

Graviſſimè in hanc ſententiam, ejuſque Auctores inſurgit pag. 8. ubi ait; *Impii in circuitu ambulant: impiorum præſertim caput diabolus, miſerum humanum genus conatus ſemper circumducere in eoſdem gyros erroris aut malæ voluntatis. Ejuſmodi enim per ipſum ſpectacula cogimur & nos videre: productorum quidem monſtrorum ridemus & nomen & formam; verùm ipſorum fabricatores, quòd fratres noſtri ſint etiam ex matre Catholica, non poſſumus non deflere*. Hæc *in ſpiritu manſuetudinis* P. Lupus.

16. Et rurſus paulò infra. *Quiſquis nos ſolo timore juſtificandos promittit, benedicti ſanguinis exſufflat pretium, ſuadetque nos ex Chriſtianis fieri* IUDÆOS. Hic de Judaiſmo conceptus etiam aliis placuit, unde & luculentius expreſſus eſt in Theſi publicè in Scholis Academicis defenſa 14. Martii 1667. Præſide Exim. D. Gerardo van Werm, concluſ. 2. *Qui pœnitentiam ſalutarem abſque interventu omnis charitatis actualis agi poſſe aſſerunt, non merentur* VEL NOMEN CHRISTIANORUM, *vel nomen filiorum novi Teſtamenti habere, ſed potius cum* VULGO IUDÆORUM *olim nomen filiorum & ſervorum Teſtamenti veteris*. Ergo horum duorum judicio Latomus, Tapperus, Cunerus Petri, Mercerus, aliique ipſorum in hac Acade-

mia prædeceſſores (ut innumeros alios taceam) *Judæi* ſunt, & nec digni *vel nomine Chriſtianorum.*

Pag. 15. 30. & 44. noſtram Attritionem vocat *merum fucum contritionis & converſionis.* Pag. 25. *portentoſum dogma; ſcabiem paucorum.* Pag. 27. *monſtroſam Attritionem, monſtroſam pœnitentiam.* Ibidem aſſerit mortaliter peccare, qui cum noſtra Attritione confitetur, etiam extra mortis periculum.

Pag. 26. Melchiorem Canum propter hanc Sententiam vocat *deteſtabilem,* utpote qui Lutheri de Eccleſia calumnias verificaverit. Neſcio profectò, quo animo laturi ſint Patres Ordinis S. Dominici, celeberrimum Doctorem ſuum à P. Lupo dici *deteſtabilem.*

17. Denique ut alia plurima prætercam pag. 28. noſtræ ſententiæ Authores appellat *hodiernos laxones.* Itane vero Fiſſcherus, Latomus, Tapperus, Cunerus Petri, Iſembartus, Gammachæus, Sylvius, aliique viri doctiſſimi, etiam tui in hac Academia majores, hodierni laxones ſunt? Erunt qui plus modeſtiæ, & erga tot tantoſque viros reverentiæ meritò requirant. Verùm is jam apud quoſdam hujus Academiæ Doctores uſus obtinuit, ut ſuæ ſententiæ contrarios Authores credant ſeſe ſufficienter (ſaltem apud ſibi obnoxios) refutaſſe, ſi eos Laxones, Palpones &c. appellarint.

18. Lepidum mihi viſum eſt, quod ait P. Lupus pag. 6. nempe ſententiæ noſtræ Authores *bellum inferre divinæ charitati.* Quàm enim hoc inaniter dicatur, nemo non videt. Quæro an P. Lupus, dum negat, cum Sacramento requiri charitatem perfectam, meritò dici poſſit, bellum inferre perfectæ charitati, hujuſque vocari hoſtis? An qui aſſerit nuptias eſſe licitas, vocari meritò poſſit hoſtis caſtitatis? An ſi cuipiam inſanire liberet, quod indies obligemur ad jejunium, hoſtis abſtinentiæ cenſendus eſſet, qui eam obligationem negaret?

Ad dicta hactenus omnia reſponderi poſſet, quod olim in ſimili occaſione reſpondit Auguſtinus lib. de unitate Eccleſiæ cap. 5. nempe; hæc & ſimilia æquè facilè à nobis dici poſſe in illos, quàm ab illis in nos: Cæterum *hæc ſive in illos à nobis, ſive ab eis in nos dicantur, niſi prius probentur manifeſtiſſimis documentis, conviciante magis levitate, quàm convincente veritate dici, quis mediocriter ſanus ignoret?*

19. Jam poſt Decretum S. D. N. Alexandri VII. S. M. neceſſarium omnino eſt, in hac de Attritione controverſia, utrimque abſtineri à ferenda in partem alteram cenſura. Nam in dicto decreto: *In virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ S. Sedi reſervatæ, aliiſque pœnis ejuſdem S. Sedis arbitrio taxandis, præcipit cunctis & ſingulis*

fidelibus

fidelibus...... ut ſi deinceps de materia Attritionis ſcribent, vel libros, aut ſcripturas edent, vel docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis modo pœnitentes, aut ſcholares cæteroſve erudient; non audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ notâ taxare alterutram ſententiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ hodie inter ſcholaſticos COMMVNIOR *videtur, ſive aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem.* Ecce in dicto decreto noſtra ſententia vocatur *communior:* quare minus rectè P. Lupus illam vocat *paucorum nugas: paucorum ſcabiem:* &c.

CAPUT III.

An noſtra de Attritione ſententia ſit heſternum commentum?

20 EPiſtolæ familiaris capiti 4. hunc præfigit titulum P. Lupus: *Servilis Attritio oſtenditur eſſe duntaxat heſternum commentum.* Et infra ait, hanc opinionem eſſe adeo novam, ut de ipſa dici fermè queat; *earum homines adhuc ambulant.* Id non aliter probat quàm teſtimonio Joannis Morini, & Hugonis Matthoud affirmantium, primos hujus ſententiæ Authores fuiſſe Melchiorem Canum & Henricum quemdam Salmanticenſem.

Verùm hos adducere quid aliud eſt, quàm eos, quos falli ſcias, teſtes producere contra manifeſtam veritatem? Neque enim ignorare potuit P. Lupus, multos his duobus antiquiores noſtram tradidiſſe.

Id enim citatis Doctorum verbis clariſſimis oſtendi in tract. de Attritione cap. 8. §. 4. & cap. 11. §. 8. Illic reperies Tapperum nobiſcùm ſenſiſſe, & antiquiores pro eâdem ſententiâ citaſſe, Joannem Fiſſcherum Epiſcopum Roffenſem ſuo aliorumque Catholicorûm nomine aſſerentem, ad confeſſionem non requiri niſi Attritionem ex metu gehennæ procedentem ſine charitate. Adduxi pro eadem ſententia Tilmannum Segebergenſem, Paulum Corteſium, Joannem à Daventria; denique his omnibus antiquiorem Gabrielem Biel teſtantem, hanc ſententiam habere graves viros defenſores.

Hiſce duos adjicio, Durandum centum quinquaginta annis Gabriele antiquiorem, & Jacobum Latomum hujus Academiæ præſtantiſſimum lumen.

21. Durandus in 4. diſt. 17. quæſt. 1. agens de diſpoſitione ad juſtificationem impii, an nempe hæc ſit ſimul cum juſtificatione, ita loqui-

tur: *Diſpoſitio autem ex parte hominis eſt aliquando & ut plurimum imperfecta à principio, quando homo timore pœnæ incipit pænitere de peccato: pænitentia enim timore concipitur, ſolus autem timor non diſponit ſufficienter hominem ad ſalutem, ſeu ad juſtificationem. Et ideo talis diſpoſitio præcedit juſtificationem, non ſolùm ratione, ſed naturâ & tempore:* ET VOCATVR TALIS DISPOSITIO ATTRITIO: *Diſpoſitio verò perfecta eſt, quando homo deteſtatur peccatum, non ſolùm timore pœnæ, ſed quia eſt contra reverentiam & obedientiam Deo debitam, & quia ſeparat à conſortio Dei, quem ſummè debemus diligere, & vocatur* CONTRITIO, *ſed talis diſpoſitio ſimul eſt cum gratia in eodem inſtanti.* Et ejuſdem diſtinct. quæſt. 2. adducto ſimili illo apud veteres familiari deſumpto ab attritione & contritione in rebus materialibus, ſubjungit: *Similiter quando voluntas hominis adhærens peccato premitur timore & conſideratione pœnæ debitæ peccato, ob hoc reſilit à peccato, dicitur* ATTRITA, *ſed quando non ſolùm timore pœnæ &c. dicitur* CONTRITA. Timorem autem hunc excludere peccatum tradit quæſt. 5. his verbis: *Timore pœnæ inferni vitatur culpa, hoc enim pertinet ad timorem ſervilem, ut homo peccare omittat, ne incurrat pœnam gehennæ.*

Ecce Durandus Attritionem ſumit in eodem prorſus ſenſu, in quo nos illam accipimus.

Attritionis autem ſic à ſe deſcriptæ & acceptæ ſufficientiam ad juſtificationem cum Sacramento manifeſtè tradit diſt. 18. quæſt. 2. ubi hanc proponit quæſtionem: utrum per poteſtatem clavium dimittatur culpa: quam hâc ratione diſſolvit: *In pœnitente antequam actualiter ſuſcipiat Sacramentum Pœnitentiæ, quandoque præcedit ſufficiens diſpoſitio delens culpam & conferens gratiam, & tunc Sacramentum ſuperveniens culpam non auſert, quia non invenit, nec gratiam confert, ſed priùs collatam auget. Quandoque verò non præcedit ſufficiens contritio, quæ culpam deleat, ſed* ATTRITIO, *quæ ſuperveniente Sacramento virtute clavium efficitur ſufficiens, & tunc per Sacramentum Pœnitentiæ actu ſuſceptum, & deletur culpa, & confertur gratia. Et ita virtus clavium extendit ſe ad dimiſſionem culpæ, quando eam invenit, ſicut & Baptiſmus.*

22. Jacobus Latomus in tractatu de ſecreta confeſſione pag. 107. col. 2. tractat illud, cur peccator contritus teneatur confiteri. Duas ejus rei adfert rationes; alteram, quia juſtificatio non obtinetur per contritionem, niſi quia hæc involvit votum Sacramenti, quod proinde ſuſcipere obligatur, niſi obſtet impoſſibilitas. Alteram, quia non æquè ad ſalutem valet ſola voluntas Sacramenti, ſicuti valet voluntas cum Sacramento: fieri enim poſſe, ut, qui ſine culpa caret Sacramento, damnetur; qui ſalvus fuiſſet, Sacramento ſuſcepto; cujus rei, inquit Latomus, teſtes ſunt Auguſtinus, Leo, Cyprianus, & Fabianus, ac Patrum Canones

Canones: hancque ulterius adfert rationem; quia Sacramentum Pœnitentiæ, etiam ſine actu charitatis ſuſceptum, prodeſt: ſive, ut illo loco notatur in margine: *ante confeſſionem non requiritur charitas.* Sic ergo proſequitur Latomus: *Neque confeſſionem tibi credes futuram inutilem, niſi prius* GRATVITAM DEI DILECTIONEM, *& procedentem ex ea peccati dolorem adeptus fueris, & adeptum fuiſſe perceperis. Licet enim peccatum ſine gratia non dimittatur, non oportet tamen talem* ACTVM GRATVITÆ DILECTIONIS *præcedere confeſſionem. Primò, quia is, qui ejuſmodi actum amoris & pœnitentiæ habet, eſt extra periculum æternæ damnationis conſtitutus, ut nihil ſit ei metuendum, qui citra culpam propriam ſine Pœnitentiæ Sacramento decedit. Et tamen apertè dicunt Cyprianus & Auguſtinus, & ſic tenere videtur Eccleſia Catholica, quoſdam ex eo damnari, quòd ſine Sacramentis deceſſerint, qui fuiſſent ſalvati receptis Sacramentis decedentes. Nec de ſolis parvulis loquuntur, ſed etiam de adultis Sacramenta non contemnentibus, ſed deſiderantibus & quærentibus.* Hoc loco ſic arguit Latomus; datur in peccatore dolor aliquis, cui ſi non accedat Sacramentum, damnatur; accedente verò Sacramento ſalvatur. Atqui talis diſpoſitio non eſt charitas, ſeu gratuita Dei dilectio; hanc enim qui habet, certò ſalvabitur, ergo ad Sacramentum Pœnitentiæ opus non eſt actu dilectionis.

23. Et rurſus pag. 108. col. 2. *Igitur qui firmi propoſiti eſt abſtinendi à peccatis, & de præteritis dolet eo dolore, quem Attritionem diximus, accedat cum fiducia & reverentia ad Pœnitentiæ Sacramentum per puram & integram confeſſionem, tamquam ad vaſa gratiæ divinitus conſtituta ad humanæ fragilitatis ſubſidium & penuriæ ſupplementum. Hâc enim ratione non tam gravis, quàm amabilis peccatori debet videri confeſſio, ceu certa via ad gratiam, veniam & abſolutionem pertingendi. Et meo judicio, aliâ viâ ad* AMOREM DEI GRATVITVM, *& inde prodeuntem peccati dolorem ita conari pervenire, ut confiteri nolit Sacerdoti peccator, neque Pœnitentiæ adire Sacramentum, priuſquam illum ſciat, aut credat divino munere adeptum, eſt* INNITI SVÆ PRVDENTIÆ, DIVINVM SACRAMENTVM MINVS IVSTO ÆSTIMARE, DEVM ET SANCTAM EIVS ECCLESIAM OFFENDERE.

24. Deus bone! quantum ab antiquis hujus Academiæ Doctoribus diſcrepat P. Lupus: negat Latomus, Tapperus, aliique ad Sacramentum Pœnitentiæ requiri amorem gratuitum ſeu amicitiæ: Hæc ſi deſit, inquit P. Lupus, eſt *merus contritionis fucus.* Dicit Latomus; peccator ſine illa dilectione accedat ad Sacramentum cum fiducia &c. E contra P. Lupus pag. 27. peccat, inquit, mortaliter, qui (etiam extra mortis articulum) ſine caſtâ Dei ſuper omnia dilectione ad Sacramentum Pœnitentiæ accedit. Aſſerit Latomus ex ſenſu Patrum &

Eccleſiæ, quoſdam damnari ex eo, quòd Sacramentum actu non ſuſcipiant, licet id contingat ſine illorum culpa; qui iidem ſalvi fuiſſent, ſi Sacramentum ſuſcepiſſent. E contra P Lupus pro juſtificatione cum Sacramento volens requiri amorem, ſtatuit illum ipſum actum, ſi inculpabiliter deſit copia Sacramenti, infallibiliter juſtificare ante mortem: de quo puncto plura infra cap. 13. Denique Latomus eos qui nolunt confiteri, niſi prius ſentiant amorem Dei gratuitum, procedentemque ex illo peccati dolorem, tales, inquam, graviter redarguit tamquam minus debito Sacramentum æſtimantes, & Deum Sanctamque Eccleſiam contemnentes. E contra P. Lupus ſententiam requirentem caſtam Dei dilectionem ad Sacramentum vocat *Apoſtolicum Chriſtianitatis dogma, Immobile Chriſtianæ fidei fundamentum.* &c.

25. Hic eâdem operâ profero aliud Latomi teſtimonium, quod etiam pro dicendis infra de mente Lutheri non parvo erit uſui: quod habet pag. 107. poſt verba ſupra relata, ubi ſic pergit: *Verum eſt & indubitatum, bonam voluntatem ſufficere ad ſalutem, ubi Sacramentum ſuſcipere prohibet neceſſitas. Sed ſimiliter verum eſt, non quamcumque bonam voluntatem ad ſalutem ſufficere ſine Sacramento, quæ ſufficeret juncto Sacramento, ſicut aliàs diffuſius probavi reſpondendo Luthero circa articulum, quo dicebat Sacramenta non rectè ſuſcipi, niſi à juſtis & Sanctis.* Ex quo teſtimonio ſic formo argumentum: Aſſerit Latomus præter bonam voluntatem, quæ ad ſalutem ſufficit ſine Sacramento, dari aliam, quæ non ſufficit ad ſalvandum hominem, ſeu ad liberandum damnatione, niſi juncta ſuſceptioni actualis Sacramenti: atqui juxta eundem bona voluntas formata ſeu procedens à charitate ſeu actus gratuitæ dilectionis ſufficit ad ſalutem ſine Sacramento actuali, ſive, ut loquitur hic Doctor, conſtituit hominem extra periculum æternæ damnationis, ſic ut nihil ſit ei metuendum, licet Sacramento citra propriam culpam careat. Ergo juxta Latomum bona voluntas, quę ad ſalutem ſufficit juncta Sacramento actuali, non tamen ſine illo, eſt ea, quę non eſt formata, ſeu procedens à charitate, ſeu amore Dei gratuito ſive propter ſe dilecti. Subſumo: Atqui hoc ipſum dicit Latomus, ſe alibi diffuſius probaſſe contra Lutherum: ergo cenſuit Lutherum rejeciſſe, tamquam cum Sacramento inſufficientem, omnem illam bonam voluntatem, quæ ex amore ſeu dilectione non procederet; adeoque noſtram Attritionem. In quo planè concordat alteri illius temporis Scriptori Joanni Fiſchero Roffenſi Epiſcopo, ſic Lutherum alloquenti ad articulum 6. pag. 400. *Cum contritio poteſt duobus parari modis, hoc eſt vel per timoris, vel per amoris viam, tu timore poſthabito ſolo vis amore contritionem à peccatoribus quæri.*

26. Ex

26. Ex iis quos tum hoc cap. tum in tract. de Attritione cap. 8. §. 4. & cap. 11. §. 8. retulimus, colligere licebit, quòd inter Auctores, qui aliquanto ante Tridentinæ Synodi tempora floruerunt, valde communis fuerit noſtra de Attritione ſententia. Nam in Anglia Roffenſis eam tradit tamquam ſententiam Catholicorum, quo indicat, ita tunc paſſim docuiſſe Catholicos. In Belgio Latomus non tantùm tradit hanc ſententiam, ſed eos inſuper, qui amorem Dei propter ſe dilecti requirunt tamquam neceſſarium cum Sacramento, dicit inniti ſuæ prudentiæ, Sacramentum minus juſto æſtimare, & Deum ac Sanctam ejus Eccleſiam contemnere: quo loquendi modo uſus minimè fuiſſet, niſi ſuam hanc ſententiam judicaſſet communi Doctorum & Eccleſię ſenſu firmatam. Eandem tenuit Tapperus: denique in Germania tradidere varii.

27. Hinc confido fore, ut nemo impoſterum dubitet, fuerintne ante Tridentinum, qui noſtram ſententiam tradiderint: nemo etiam, ut arbitror, primum hujus doctrinæ authorem ſtatuet Melchiorem Canum, multo minus vocabit deteſtabilem, licet ad hunc illius ſententiæ incunabula referant Joannes Morinus, & Hugo Matthoud, re, ut manifeſtum eſt, non ſatis examinatâ? Quamquam Morinus tantùm dicat; *ante hos* (Canū & Henricum) *neminem legi, qui ſic doceret, aut docere perhiberetur.*

28. Denique ex his evidenter refellitur, quod de noſtra ſententia ait P. Lupus pag. 13. *Dei namque Eccleſia, ac per ipſam probati, ſeu recentiores, ſeu antiqui Doctores de Attritione nihil tale umquam docuere.* Certè antiquiores illi Fiſſcherus, Latomus, aliique à nobis adducti probati authores ſunt: Quod ſi recentiores voluero recenſere, infinitus ſim. Morinum audiamus l. 8. de pœnit: cap. 4. ubi poſt relatam, num. 1. noſtram ſententiam, de ea num. 2. ſic loquitur: *Præ cæteris hanc opinionem celebrem, plurimiſque ἀναμφίλεκτον reddiderunt duo Theologiæ Scholaſticæ clariſſima & famoſiſſima lumina, Franciſcus Suarez, & Gabriel Vaſquez, quos innumeri nunc ſequuntur Theologi.* Eamdem ſententiam hodie inter Scholaſticos communiorem teſtatur Alexander VII. in Decreto 5. Maii 1667. ſupra: num. 19.

Eadem doctrina tradita fuit ab hujus Academiæ Doctoribus, tum in libris evulgatis, tum in Theſibus in publicis Univerſitatis Scholis. denſenſis; eam manifeſtè tradidit Latomus, ut jam oſtenſum eſt: Item Tapperus, Cunerus Petri, Thomas Stapletonus, Mercerus, quos adduxi in tractatu de Attritione cap. 11. §. 8.

29. Eamdem Doctrinam in publicis hìc Theſibus defenſam patebit eas evolventi: paucas hìc ſubjicio.

Anno

Anno 1647. Maii 16. ſic habet theſis in Scholis publicis defenſa Præſide Exim. P. Michaële Paludano: *Contritio alia eſt perfecta, alia imperfecta: illa deteſtatur peccatum ex amore Dei ſuper omnia & peccatorem Deo reconciliat, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur..... Imperfecta, quæ & attritio dicitur, concipitur communiter ex metu gehennæ & pœnarum, aut ex conſideratione turpitudinis peccati. Quæ ut ſubjectum ſuum ad gratiam in Sacramento ſuſcipiendam ſufficienter diſponat, voluntatem peccandi excludat, & ſpem veniæ adjunctam habeat neceſſe eſt.* Et rurſus 23. Auguſti ejuſdem anni: *Contritio imperfecta, quæ & Attritio nuncupatur, ex turpidine peccati vel metu gehennæ concipitur, ſine Sacramento ad juſtitiam inſufficiens, ad eam in ipſo ſuſcipiendam ſufficienter diſponit.* Ecce contra quantum ſui ordinis virum, ſuumque in facultate ſtricta prædeceſſorem intorſerit P. Lupus, quæ contra nos pronuntiavit de exſufflato Sanguinis Chriſti pretio, de Judaiſmo &c.

Addo Libertum Fromondum ſub quo 10. Martii 1649. defenſa eſt hæc propoſitio: *Contritio alia eſt perfecta, alia imperfecta; hæc, quæ & Attritio nuncupatur, ex turpitudinis peccati conſideratione, vel gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur, eſtque dolor ſupernaturalis ex peccato conceptus ſub motivo inferiori, quàm ſit motivum Contritionis perfectæ; ſine Sacramento ad juſtitiam inſufficiens, ad eam tamen in ipſo ſuſcipiendam ſufficienter diſponit.* Et concluſione 2. ibidem: *Contritio perfecta eſt efficax dolor ac deteſtatio de peccato commiſſo propter contrarietatem ejus cum bonitate Dei: ea omnis, ſive formalis ſive virtualis fuerit juſtificat adultum, illumque Deo reconciliat, antequam Sacramentum realiter ſuſcipiatur.* Eamdem noſtram ſententiam clarè expreſſam reperies in minoribus theſibus anni 1615. Julii 23. defendente Judoco Elinx; & anni 1621. Octob. 7. defendente Henrico Berkenboſch. Eamdem ſententiam defendi poſſe ſtatuit Exim. D. Andreas Laurent in theſ. 29. Martii. 1653.

30. At inquit P. Lupus: pag. 26. Epiſtolæ: *Authenticum dogma edere debet ſuorum natalium origines, Doctorum ſuorum ordinem uſque ad ipſos Apoſtolos, atque ita ex decurrentibus ab initio ſucceſſionibus demonſtrare legitimam ſuam cum Evangelio conſanguinitatem. Authenticum dogma nos à noſtris Epiſcopis, hi à ſuis majoribus, illi acceperunt ab Apoſtolis, Apoſtoli à Chriſto, Chriſtus à Deo.* Et rurſus pag. 48. *Cur accuſator pro ſuæ ſervilis Attritionis ad juſtificationem ſufficientiâ nullum adduxit Prophetam, nullum Evangeliſtam, nullum Apoſtolum, nullum Eccleſiæ Patrem?*

Sed cur in his P. Lupus non meminit Conciliorum, ſed ſolos enumerat Prophetas, Apoſtolos & SS. Patres? Credideram ſanè, me authenticos aſſignaſſe hujus veritatis natales, quando illam ex Synodo

Tridentinâ

Tridentina manifeſtè probavi. At, inquit ibidem P. Lupus: *Certè Tridentina Synodus ab avita Patrum, Prophetarum & Apoſtolorum doctrina non poteſt receſſiſſe.* Sic eſt; à Prophetarum & Apoſtolorum doctrina receſſiſſe non potuit: verùm, dum noſtram ſententiam clarè tradit Synodus, evidens cuilibet Catholico argumentum eſt, nihil contra illam à Scriptura Sacra fuiſſe traditum. Et quia P. Lupus in ſua diſſertatione cap. 16. ex convenientia Tridentini cum Auguſtino colligit rectè loqui Tridentinum, produxi Auguſtinum idem nobiſcum ſentientem in tract. de Attritione cap. 8. §. 4. num. 174. Plures Patres nempe Auguſtinum, Cyprianum, Leonem, Fabianum ac Patrum Canones pro ſuâ hâc ſententiâ produxit Latomus ſupra, addens ſic quoque ſentire Eccleſiam Catholicam. Non eſt ergo quod Patres à nobis requirat.

Quàm immeritò paſſim clamet P. Lupus ſuæ ſententiæ favere S. Scripturam, & quàm perperam pro ſe citet Concilia, & alios Authores, duobus capitibus ſequentibus examinabimus.

CAPUT IV.

Oſtenditur nihil omnino favere ſententiæ P. Lupi Scripturas, quas pro ſe adfert.

QUi verba P. Lupi relata ſupra cap. 2. quibus ſuam ſententiam commendat, legerit, & nondum attenderit ad teſtimonia Scripturæ, quæ in dictorum probationem adfert, credet ſine dubio, ejus ſententiam adeo clarè in ſcriptura fundatam & expreſſam, quàm quod in ea teſtatiſſimũ eſt & expreſſiſſimum. Verùm longè aliter ſe rem habere, illaque ab ipſo magnificè magis, quàm verè dicta eſſe, ex ſequentibus fiet manifeſtum.

§. 1.

Examinatur teſtimonium ex primæ Joannis 3.

31. PRimus Scripturæ locus, in quo ſententiam ſuam manifeſtè tradi cenſet, petitur ex 1. Joannes 3. v. 14. ex quo ſic arguit pag. 8. *Certè S. Joannes Apoſtolus ſcribit, nos (utique per Chriſtianæ Regenerationis Sacramentum) eſſe tranſlatos de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres.* Verùm quia ſatis advertit, hæc verba non eſſe efficacia, ſequentia adjungit, tamquam noſtræ controverſiæ diremptivam ſententiam. *Hæc eſt,*

inquit, *definitiva ejuſdem ſententia:* QVI NON DILIGIT MANET IN MORTE.

Verùm hæc S. Joannis verba non tangunt punctum inter nos controverſum, tantum abeſt, ut controverſiam pro P. Lupo dirimant: & quidem quod ad priora Apoſtoli verba attinet: *Tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres,* licet illic ſermo eſſet de amore amicitiæ erga Deum, nihil juvaret ejus cauſam: ex eo enim quòd illi per talem dilectionis actum eſſent Juſtificationem conſecuti, nullo modò ſequitur, talem actum ad omnem Juſtificationem (etiam quæ fit vi Sacramenti) requiri. Hoc, ni fallor, fatebuntur ipſi Adverſarii; ponamus enim Deum alicui revelare, quòd hic vel ille peccator ſit juſtificatus, ſeu tranſlatus de morte ad vitam, quia habuit contritionem perfectam, etiam eâ perfectione, quam requirit is, cum quo diſputamus; certe qui hinc inferret: Ergo nemo juſtificatur etiam cum Sacramento, niſi eam contritionis perfectionem fuerit aſſecutus: æquè vitiosè argumentaretur, ac qui ex eo, quòd Apoſtolus de ſe dicat, miſericordiam ſe conſecutum, quia ignorans fecit; inferret; ergo nemo conſequitur miſericordiam, niſi qui ex ſimili ignorantia peccavit. Atque hæc, ut dixi, licet illic ageret S. Joannes de amore amicitiæ erga Deum.

32. Cæterum neque in illis verbis, neque in ſequentibus, in quibus ſententiam pro ſe definitivam contineri cenſet author Epiſtolæ familiaris, ſermo eſt de amore amicitiæ erga Deum, ſed de charitate erga proximum. Et hoc ipſum, cum pluribus reſpondi in tract. de Attrit: ſed quia video id ipſi ſatis non eſſe, idem rurſus hîc objicienti, pluribus oſtendo. Senſus verborum S. Joannis eſt, tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres noſtros: qui non diligit fratrem, manet in morte. Manifeſtum id eſt tum ex contextu vulgatæ, tum ex textu Græco, qui *fratrem* ubique exprimit: μεταβεβήκαμεν ἐκ τȣ̃ θανάτȣ εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τȣ̀ς ἀδελφȣ́ς. Ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ. Eodem modo verſio ſyriaca: *tranſlati ſumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres noſtros: qui non diligit fratrem, manet in morte.* Eodem ſenſu præmiſerat S. Joannes cap. 2. v. 10. *Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet.... qui autem odit fratrem ſuum, in tenebris eſt.*

33. Quare hunc Scripturæ locum de charitate fraterna exponunt paſſim omnes, & inter illos Fromondus hujus Academiæ Doctor: Imo & ipſe Eſtius, qui cum aſſerat ad juſtificationem in Sacramento requiri contritionem antonomaſticè dictam procedentem ex amore

amicitiæ

amicitiæ in Deum, procul dubio avidiſſimè arripuiſſet ex hoc ſcripturæ teſtimonio ſuæ ſententiæ fulcimentum, niſi eum aperta veritas convicisset, non poſſe S. Joannem intelligi eo modo, quo illum explicat P. Lupus.

34. Porro per dilectionem, ſeu charitatem proximi non intelligit hoc loco Apoſtolus actum poſitivum amoris amicitiæ erga proximum, ſed tantùm negationem odii, & cujuſvis injuriæ in proximum, ac inſuper exhibitionem officiorum, quæ ex præcepto illi tenemur exhibere. Patet id ex eadem Epiſtola, in qua ſemper Apoſtolus illi, quam requirit, dilectioni opponit non carentiam actus poſitivi amoris, ſed odium fratris, homicidium &c. ſic c. 2. *Qui dicit ſe in luce eſſe, & fratrem ſuum odit, in tenebris eſt uſque adhuc. Qui diligit fratrem ſuum, in lumine manet, & ſcandalum in eo non eſt. Qui autem odit fratrem ſuum in tenebris eſt.* Et c. 3. cum dixiſſet præceptum eſſe, ut diligamus invicem, ſubjungit v. 12. *Non ſicut Cain qui occidit fratrem ſuum.* Denique c. 3. poſt illa verba: *Qui non diligit, manet in morte.* pergit; *omnis qui odit fratrem ſuum, homicida eſt, & ſcitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in ſe manentem.* Quæ verba priorum continent explicationem: & poſtea addit Apoſtolus, quòd debeamus pro fratribus animas ponere, illorum neceſſitatibus ſuccurrere, & hac ratione non verbo, ſed opere diligere.

Hîc rurſus, ut alios taceam, ſuffragantem habeo Eſtium, qui in hæc verba: QVI NON DILIGIT MANET IN MORTE, ſic commentatur: *Qui non diligit fratrem, id eſt officia dilectionis, cum opus eſt, ſi non impendit; manet in morte, manens videlicet in eo, aut certè recidens in illud, in quo natus eſt, id eſt in peccatum & ſtatum damnationis.* Et addit: *Quidam, non diligere fratrem, exponunt odiſſe fratrem, ſed nulla neceſſitas eſt hujus expoſitionis. Conſtat enim non ſolùm odiendo & perſequendo, ſed & non diligendo, & charitatis officia non exhibendo, multos peccare mortaliter.* Ubi vides juxta Eſtium: *Qui non diligit* idem eſſe, ac qui contra charitatem proximi peccat mortaliter, vel illum odiendo & perſequendo, vel debita officia illi non præſtando.

Denique dum dicit S. Joannes, *Quoniam diligimus fratres*, non loquitur de actu prævio ad juſtificationem, qui ſit hujus cauſa vel diſpoſitio ad illam, ſed agit de actibus charitatis proximi, qui juſtificationem conſequuntur, eoſque aſſerit eſſe indicia juſtificationis antea obtentæ; ſic ut particula *Quoniam* referatur ad illa verba, *nos ſcimus*; id eſt, ex illo ſigno colligimus. Quo ſenſu etiam dixit Chriſtus Joan. 13. *In hoc cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Ita locum ſupradictum exponit S. Auguſtinus apud Eſtium: *Redeat unuſquiſ-*

que ad cor ſuum: ſi ibi invenerit charitatem fraternam, ſecurus ſit, quia tranſiit de morte ad vitam. Unde Eſtius in dicta verba, QVONIAM DILIGIMVS FRATRES. *Non*, inquit, *ſic ſignificatur meritum, aut omnino cauſa dictæ tranſlationis......ſed cauſalitas hæc referenda eſt ad cognitionem. Nam ex dilectione fraterna velut effectu & ſigno cognoſcimus, nos de morte ad vitam tranſlatos eſſe.* Eſtio conſentit præter plures alios Fromondus.

35. Concludo: S. Ioannes hoc loco agit de dilectione proximi in hoc ſita, quòd proximum non oderimus, quòd ei injuriam nullam inferamus, & inſuper debita charitatis officia ei non denegemus. Quæ nobis circa proximum præcepta, qui non obſervat, manet vel recidit in mortem peccati. Hanc inſuper dilectionem proximi adducit, non tamquam cauſam, aut diſpoſitionem præviam ad juſtificationem impetrandam, ſed tamquam aliquid juſtificatione poſterius; ex quo tamquam effectu, ac ſigno cognoſcamus, verè antea factam fuiſſe juſtificationem. Quâ, quæſo, novâ arguendi formâ hinc inferre poterit P. Lupus: ergo ut peccator accedente etiam Sacramento juſtificetur, neceſſe eſt habere illum caſtam Dei propter ſe ſuper omnia dilectionem. Hæc ſi conſideraſſet, non pronuntiaſſet, ut arbitror, tam confidenter, in hoc S. Joannis teſtimonio contineri definitivam noſtræ controverſiæ ſententiam.

§. 2.

Alterum Teſtimonium ex Apoſtolo 1. ad Corinth. 13.

36. Alterum profert teſtimonium: *Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum velut æs ſonans &c. nihil ſum &c. ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* In hunc locum ita P. Lupus pag. 8. *Apoſtolus prædicat charitatem omni chariſmate eſſe excellentiorem, ſine qua nec angelicæ linguæ donum, nec prophetia, nec largiſſima eleemoſyna, nec ullum* SACRAMENTVM, *nec ipſum etiam martyrium poſſit prodeſſe.* Atque hinc probare contendit P. Lupus, Attritionem, ut vera ſit, ac cum Sacramento ſufficiens, debere procedere ex motivo charitatis Dei propter ſe ſuper omnia dilecti.

Hæc probatio, ut ſpeciem aliquam rectæ illationis habeat, ſupponere debet, quòd, quidquid hìc dicit Apoſtolus de charitate, intelligendum ſit de actu amoris Dei propter ſe ſuper omnia dilecti: hoc autem ſupponendum minimè erat, ſed firmis rationibus ex textu petitis, vel authoritatibus ſtabiliendum. Ita enim hunc locum intelligendum eſſe negamus.

37. Ac principio quidem, cum (ut ex textu patet, & etiam admittit Eſtius) hoc loco non diſtinguat Apoſtolus inter peccatorem & juſtum, adeoque ſermo ſit de omnibus generaliter; ſi, quod ibi de charitate pronuntiat Apoſtolus, intelligendum ſit de ipſo actu charitatis Dei ſuper omnia propter ſe dilecti; jam ſequitur primò, quòd etiam juſtus omnia ſua in pauperes diſtribuens; aut martyrium ſubiens, ſi id faciat ex alio motivo, quàm Dei *ſuper omnia* propter ſe dilecti, v.g. ex ſpe gloriæ æternæ, ex timore gehennæ &c. imò & ex amore amicitiæ erga Deum, qui tamen non ſit ſuper omnia, qualem dari poſſe certum eſt, ſequitur, inquam, illa omnia nihil profutura ad ſalutem, quod alieniſſimum eſt à communi doctorum & fidelium conſenſu, adeoque & ab hoc aberrat talis explicatio teſtimonii Paulini. Sequitur præterea hominem juſtum eo tempore, quo non elicit actum dilectionis Dei ſuper omnia, adeoque non habet charitatem actualem, *nihil eſſe*, id eſt, ut exponit Eſtius, *nullius pretii eſſe apud Deum*; ſive, *nihil eſſe ſecundùm eſſe gratiæ vel divini conſortii*, ut exponunt D. Thomas & Caietanus apud Eſtium, qui eam explicationem probat, tamquam ſuæ conformem: certiſſimum autem eſt, juſtum, licet actu jam Deum non diligat, eſſe tamen alicujus pretii apud Deum: eſſe aliquid in eſſe gratiæ & divini conſortii. Ergo manifeſtum quoque eſt non poſſe hunc Apoſtoli locum exponi eo modo, quo explicat Adverſarius. Neque reſpondere poterit, quòd Apoſtolus non requirat ſemper actualem charitatem, ſed tantùm dicat nihil omnia prodeſſe, niſi aliquando actus charitatis eliciatur; nam ex eo, quòd aliquando is actus eliciendus ſit, nullâ ratione inferri poterit, quod infert P. Lupus, nempe eum, qui Sacramentum ſuſcipit, debere ad ejus fructum percipiendum habere amorem amicitiæ erga Deum ſuper omnia.

38. Hunc Apoſtoli locum non pauci explicant de charitate habituali, ſeu gratia gratum faciente, ſine qua omnia dona reliqua nihil ad ſalutem poſſunt conferre. Hunc ſenſum agnoſcere videtur D. Thomas hîc lect. 1. dum dicit, *agi de charitate, quæ inſeparabiliter concomitatur gratiam gratum facientem*; quod non competit, niſi charitati habituali. Et ut Cajetanum, Salmeronem, alioſque interpretes omittam, qui hoc teſtimonium explicant de habituali charitate, adfero domeſticum vobis Doctorem Libertum Fromondum, qui ad dicta verba: *charitatem autem non habuero*, explicationis gratiâ ſubjungit, *habitualem vel ſaltem actualem: indifferenter enim Patres & præſertim Auguſtinus accipiunt.*

39. Alii verò, quibus potiùs adhæreo, hanc Apoſtoli ſententiam exponunt de charitate fraterna, atque hæc explicatio videtur textui

magis conformis, & cohærens cum præcedentibus, & ſequentibus. Nam Apoſtolus in hac Epiſtola ſtudet Corinthios contentionibus & factionibus inter ſe diviſos (ut patet ex cap. 1. 3. 11.) ad fraternum amorem, mutuaque officia reducere. Hinc cap. 12. totus eſt in commendanda unione, & conſenſu membrorum ejuſdem corporis inter ſe; dicit fideles unum Chriſti corpus conſtituere &c. tum cap. 13. poſt verba nobis objecta pergit, *charitas patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur &c.* Quæ omnia propriè ſpectant ad dilectionem proximi, ut rectè in hunc locum Salmeron, Eſtius aliique. Charitate autem hoc modo intellectâ, planiſſimus erit ſenſus: quòd nempe donum linguarum, prophetiæ, & reliquæ gratiæ gratis datæ, quarum occaſione erant inter Corinthios ortæ contentiones, nihil proſint ad ſalutem, ſi is, qui illas habet, irâ aut odio erga proximum flagret: non quaſi id verum etiam non ſit de alio peccato mortali quocumque, ſed quia Apoſtolus, cum velit Corinthios ad pacem & mutuam concordiam revocare, tantùm meminit peccatorum, quæ fraternam charitatem violant. Aliqui huic explicationi addunt ſimiliter non prodeſſe hæc dona, ſi quis iis ad jactantiam & ſuperbiam abutatur.

40. Explicationem hactenus deductam tradunt Patres, aliique Scripturæ interpretes. S. Chryſoſtomus Homil. 32. in hanc Epiſtolam ſic ait: ÆMVLAMINI CHARISMATA MELIORA, ET ADHVC EXCELLENTIOREM VIAM VOBIS DEMONSTRO; *dicens charitatem in proximum*: quam fraternam charitatem aſſerit in ſequentibus ab Apoſtolo magis explicari. Et illud: *ſi dedero corpus &c. charitatem autem non habuero*, explicat Chryſoſtomus, *ſi proximum non diligamus.* Sedulius: *ſi tradidero corpus meum ut ardeam, id eſt in martyrium, ſi in ipſo martyrio adverſus fratrem retineam iram, contemnens eum, qui juſſit nos malitiam proximi oblivisci &c.* S. Anſelmus: *ſed charitatem non habuero; id eſt, non charitate, ſed jactatione hoc fecero, vel odium in corde adverſus aliquem retinuero, nihil mihi totum hoc prodeſt.* Eidem explanationi inſiſtunt Primaſius, Smaragdus Abbas. D. Thomas lect. 2. Menochius, Tirinus, Stevartius. Pro eâdem explicatione videtur haud immeritò adferri Auguſtinus, qui lib. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 9. fuſius deducto hoc Apoſtoli teſtimonio, quòd illa omnia ſine charitate non proſint, ſubjungit: *tamen quia ſeparati hæc agunt, non ſufferentes invicem in dilectione, neque ſtudentes ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis, charitatem utique non habendo, etiam cum illis omnibus, quæ nihil eis proſunt, ad æternam ſalutem pervenire non poſſunt.* Et cap. præced. prolato eodem teſtimonio, ut hæc omnia illis proſint ad ſalutem, tantummodo requirit Auguſtinus ut redeant ad vinculum

pacis

pacis. Denique S. Gregorius lib. 18. moral. cap. 14. illud, *ſi tradidero &c.* & *charitatem non habuero*, explicat tum de iis, qui prava tenent in fide, tum de illis qui unitatem cum fratribus non tenent, & per hoc mortaliter peccant.

41. Neque multum inter ſe diſcrepant duæ jam relatæ dictorum verborum explanationes, cum per iram, odium, aliaque in proximum peccata charitas habitualis deſtruatur, à qua reliqua divina dona, procedenteſque ex iis operationes, vim & meritum in ordine ad vitam æternam accipiunt: ipſaque ſit veſtis nuptialis, quâ carentes ejiciuntur in tenebras exteriores.

Conſtat ergo hunc Apoſtoli locum rectè, & juxta communem interpretum conſenſum explicatum, nihil omnino continere, quod aut nobis adverſetur, aut adverſariis faveat.

§. 3.

Reliqua Scripturæ teſtimonia.

42. Tertium pro ſe producit Scripturæ locum 1. Petri 3. v. 21. *Quod & vos nunc ſimilis formæ ſalvos facit Baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum.* Ex hoc teſtimonio ſic arguit P. Lupus pag. 57. *non ſolum Baptiſma, ſed & conſcientiæ bonæ interrogationem*, SEV CHARITATEM IN DEVM *requirit Apoſtolus. Adeo non ſine fundamento in diſſertatione ſcripſi, hanc charitatis neceſſitatem eſſe evangelicam ac apoſtolicam prædicationem.*

43. Verùm nullo omnino id dictum eſt fundamento, niſi fortè is, qui divi Petri verbis hanc gratis aſſuit interpretationem, *ſeu charitatem*, Apoſtolus ſit aut Evangeliſta. Nam D. Petrus illic charitatis in Deum ne meminit quidem, multò minus charitatis in Deum propter ſe & ſuper omnia dilectum. At, inquies, dicit, *ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum.* Verùm unde, quæſo, didiciſti, aut quomodo probas, quòd conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum, idem ſit, quod charitas erga Deum propter ſe & ſuper omnia dilectum? Hic ſine dubio P. Lupo hærebit aqua.

44. Hoc D. Petri teſtimonium (quod obſcurum eſſe notat Salmeron) interpretes variè exponunt: tres diverſas expoſitiones adducit Eſtius hic, inter quas nulla eſt adverſariis favens. Multi, inquit Eſtius, ſimpliciter intelligunt animum bene ſibi conſcium, qui examine adhibito nihil in ſe reperiat, quo fructu Baptiſmi reddatur indignus. Alii ipſum-

ipſum Baptiſmi effectum ſignificari putant, ſic ut ſenſus ſit, Baptiſmum non tam ſordes corporis abſtergere, quàm animam abluere & mundare à conſcientia mala. Ita Cajetanus, Tirinus, aliique: ſic ut animus à Deo interrogari audeat, ejuſque judicio confidenter ſe ſiſtere, & ab illo interrogatus reſpondere, ſe liberum eſſe à ſorde peccati: ita Salmeron, Menochius, Gordonus, &c. Alii denique arbitrantur, Apoſtolum loqui de interrogatione ſeu ſtipulatione, quæ fit in cæremoniis Baptiſmi, dum baptizandus interrogatus à baptizante reſpondet, idque bonâ conſcientiâ (id eſt ſeriò & ex animo) ſe credere, & renuntiare ſatanæ, ac pompis ejus: ſic ut illa interna profeſſio baptizandi ſit præcipuum, quod in Baptiſmo illum ſalvat. Ita citato S. Auguſtino Salmeron, Eſtius, Fromondus, Heſſelius, Follengius, Hugo de S. Caro. aliique.

45. Addit autem Apoſtolus, *in Deum*, ſeu ad Deum, quia res agitur coram Deo, ſeu Deo teſte, qui ſolus videt conſcientiam & mentem baptizandi, an bona ſit & ſincera, ac conformis externæ profeſſioni: ita rurſus Eſtius, Fromondus, Tirinus aliique.

Ecce tot tantoſque interpretes, ut multos alios probè examinatos omittam, quorum nullus adfert explicationem P. Lupi, imò nec de ea meminit quidem. Potuiſſet ergo eodem ferè jure nobis objeciſſe initium Evangelii S. Joannis.

46. Quartò objicit ex Joannis 14. v. 24.: *Qui non diligit me, ſermones meos non ſervat*: ex quo teſtimonio ut aliquid concludat P. Lupus, ſupponere debet, illud, *qui non diligit me*, hunc facere ſenſum; qui me non diligit amore amicitiæ ſuper omnia; id autem nego, & dico alium planè ſenſum his verbis ſubeſſe, quem antequam adferam, videamus an locus Joannis favere poſſit P. Lupo, etiam ſuppoſito, quòd dilectio, de qua ibi ſermo eſt, ſit amor amicitiæ in Deum ſuper omnia.

47. Hoc ſuppoſito triplex aſſignari poteſt verborum illorum ſenſus. Primus eſt; qui nunquam amore illo Deum diligit, nec umquam elicit actum amoris amicitiæ erga Deum, ſive qui non implet primum Decalogi præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum &c.* quando nempe & quoties præceptum hoc affirmativum urget; ille non ſervat ſermones meos. Quo ſenſu ſimiliter dici poſſet, qui non honorat patrem, vel, qui non ſuccurrit proximo in neceſſitate conſtituto, &c: non ſervat ſermones ſeu mandata Chriſti. Sic hunc Apoſtoli locum olim intellexit Jacobus Faber, ſic in illum ſcribens: *Quomodo qui non diligit Chriſtum, ſermones ejus ſervaret, cùm unus & quidem præcipuus ſermonum ejus ſit is: diliges Dominum Deum ex toto corde tuo &c. ipſe autem Deus ſit. Ergo ſi quis non diligit*

Chriſtum,

Chriſtum, non ſervat mandata ejus. Quare ex oppoſito, qui ſervat mandata, diligit. Eandem explicationem amplectitur Sylveira. Hæc quidem explicatio non eſt unde efficaciter rejiciatur aut revincatur; ſed planè inutilis eſt intento adverſarii. Nam ex eo, quòd aliquoties in vita præcipiamur Deum amare amore amicitiæ ſuper omnia, adeoque, qui id non faciat, primum decalogi præceptum non ſervet; quâ quæſo bonæ conſequentiæ ſpecie inferet aliquis: ergo in ordine ad juſtificationem etiam in Sacramento obtinendam, tamquam diſpoſitio proxima requiritur amor amicitiæ in Deum ſuper omnia.

Alter dictorum verborum ſenſus fingi poſſet hic; *qui non diligit me*, id eſt, qui quovis momento non elicit illum amorem amicitiæ erga Deum, non ſervat mandata, ſeu illa violat: Hæc interpretatio faveret ſine dubio intento P. Lupi, ſi enim præceptum amandi Deum actualiter urgeat quovis momento, ſic ut aliquo non actu amare, ſit mandatum tranſgredi, rectè ſequitur, quòd, qui dum atteritur, non elicit dictum amorem Dei ſuper omnia, violet præceptum Chriſti, & ſic reddatur incapax abſolutionis. Verùm obligationem, quovis momento eliciendi actum amoris in Deum ſuper omnia, nemo ſanæ mentis admiſerit (adeoque nec hunc illorum verborum ſenſum) niſi fortè hæreticus quiſpiam, qui arbitratur Deum nobis præcipere etiam impoſſibilia.

48. Tertius denique ſenſus excogitari poſſet hic: *Qui non diligit me*, id eſt, qui actu Deum ſuper omnia non amat, non quidem quovis momento, ſed tunc, quotieſcumque præceptum aliquod in quacumque materia implendum occurrit, ſic ut, ſi illud, quodcumque demum ſit, non impleat ex motivo amoris amicitiæ erga Deum ſuper omnia; *ſermones meos*, ſeu mandatum meum *non ſervat*, ſed illud violet. Hic rurſus ſenſus faveret P. Lupo, ſaltem pro caſu, quo præceptum confeſſionis urget & in ea exponitur mortale numquam antea per Sacramentum remiſſum. Verùm ſententia tale præceptum Chriſti ſtatuens falſiſſima eſt, & paſſim ab Authoribus Catholicis efficaciſſimè ex Scriptura, Conciliis & SS. Patribus refutata, adeo ut neceſſe non ſit in ea refellenda immorari. Videri poſſunt quæ attulimus in tract. de Attrit. cap. 6. à num. 115. Rejiciendi prorſus ſunt, prout hic eos rejicit Janſonius, *qui ex hoc loco aliquando aſſeruerunt, nulla mandata Dei ſervari abſque charitate.*

Porro ne hic deſideretur dicti teſtimonii ſenſus, eum breviter dabimus: unam explicationem ſupra ex Fabro & Sylveira adduximus.

49. Aliqui ita explicant, ut illo loco non obſervatio mandatorum

ſtatuatur quaſi ſignum non dilectionis Dei, ſicut è contra alibi dicitur; *qui habet mandata mea & ſervat ea, ille eſt qui diligit me*: transgreſſio ergo mandatorum, & contemptus ſignum eſt, nullam adeſſe dilectionem, non tantùm non illam, quo Deus amore amicitię ſuper omnia diligatur, ſed nec pium affectum & voluntatem Dei præcepta ſervandi ex quocumque bono motivo, quæ etiam quædam Dei dilectio eſt. Ita hunc locum exponit Cyrillus Alex. lib. 10. in Joannem in hæc verba: QUI NON DILIGIT ME. *Nam ſi*, inquit, *mandata vel ſermones ejus ſervare, dilectionis in ipſum manifeſtum eſt argumentum, atque indicium; erit utique verum contrarium. Mandatum enim pro nihilo habere, & quod imperatum eſt, quaſi infeſtum quidpiam averſari, indicio eſt, nihil eſſe dilectionis.* Et in eadem verba Theophylactus: *Qui igitur non cuſtodit ſermonem Filii vel Patris, ſicut odit Filium, ita & Patrem. Vos igitur diſcipuli cuſtodite ſermones meos, ita enim declarabitis dilectionem tam erga me, quam erga Patrem.* Eodem modo exponit Euthymius, ac ſi diceret Chriſtus; quicumque violat mea præcepta, ille eſt qui me non diligit; quod ſine dubio veriſſimum eſt. Eandem explicationem amplectitur Maldonatus.

50. Alii illud, *qui non diligit me*, ſic intelligunt; qui iis, quę à me dicuntur, non credit, ille nec ſervabit: ita Theodorus Heracleotas, & Theophylactus, dicens, quòd diligere, ſit credere, ſeu perſuaderi his quæ à Chriſto dicuntur: adeoque, non diligere, eſt non credere, prout non credebant Judęi, de quibus hîc eſt ſermo: & hanc interpretationem miro conſenſu recipiunt & tradunt interpretes, paſſim docentes, quòd non diligere hoc loco, ſit Chriſtum non recipere, ſed eum ſibi prædicatum rejicere: fidem & ſermones ac doctrinam Chriſti mente & affectu non amplecti ad ea implenda, ſed ejus doctrinam ſpernere, Chriſtum odiſſe, prout faciebant Judæi, de quibus hîc loquitur Chriſtus, aſſignans rationem cur ipſe & Pater non ſint ſimilibus ſe manifeſtaturi: & de iiſdem dicit Chriſtus, quòd ipſius ſermones non ſint ſervaturi. Ita Franciſcus Lucas, Joannes Ferus, Titelmannus, Antonius Delphinus, Toletus, Palacio, Paulutius, Sylveira.

Quid rurſus ex hoc Scripturæ teſtimonio legitimè & in communi Interpretum ſenſu intellecto inferri poſſit, quod aut nobis adverſetur, aut faveat adverſariis, non video, nec alii mecum.

51. Objicit præterea, tamquam ad quæſtionem noſtam faciens, illud Apoſtoli ad Rom. 14. *Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt.* Quem locum ſuo inſtituto ſic adaptat P. Lupus pag. 44. *Quidquid non eſt ex fide, quâ non tantùm Deo, ſed & in Deum credimus* (id eſt juxta ipſum, ex fide formatâ per charitatem ſeu Dei ſuper omnia propter ſe dilectionem) *peccatum eſt.* Reſpon-

Reſpondeo, Adverſarium rurſus hic, ut aliquid nobis è Scriptura opponere videatur, obtrudere ſenſum verborum Scripturæ alienum à contextu & communi Interpretum conſenſu. Quare non eſt quòd immoremur explicationi. Eam videre poterit in Theſibus ſub Exim. D. Andrea Laurent defenſis 22. Nov. 1667. ubi relato dicto Apoſtoli teſtimonio additur hæc explicatio: *id eſt, omne id, quod quis agit, non perſuaſus id ſibi licere, ſed vel illicitum putans, vel dubitans utrum liceat, peccatum eſt. Hæc propoſitio:* OMNE QVOD NON EST EX FIDE, PECCATVM EST: *etiam vera eſt de fide theologica; verùm ſic intellecta Apoſtoli ſcopo non ita congruit.* Ecce nequidem ſenſus Apoſtoli eſt de ſide theologica, adeoque minùs de fide per charitatem formata.

Denique opponunt ex Apoſtolo 2. ad Corinth. 7. v. 10. *Quæ ſecundùm Deum eſt triſtitia, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.*

Reſp. cum Driedone trac. 4. de captivit: & redempt. cap. 1. parte 2. *Qui triſtis eſt quia peccavit, ſecundùm Deum triſtis eſt.* Illum autem qui habet ea, quæ ad attritionem requirimus, triſtem eſſe, quia peccavit, manifeſtum eſt; neque negari poteſt niſi ab eo, qui negaverit illum qui perfectè conteritur, eſſe triſtem quia peccaverit, prout fuſiùs & evidenter oſtendi in tract. de Attritione num. 143.

Vident jam, credo, omnes, quàm gratis & ſine ullo prorſus fundamento, tam confidenter paſſim jactet P. Lupus, ſententiam ſuam eſſe dogma Apoſtolicum; eſſe ab Apoſtolis, Prophetis, & Evangeliſtis prædicatum, & ut loquitur pag. 25. *nihil lucidius & frequentius inculcare Propheticas, Evangelicas, ac Apoſtolicas Scripturas, quàm neminem adultum ſine vera cordis per caſtam Dei dilectionem converſione juſtificari.* Et plura ſimilia paſſim. Quod ſi noſtram ex Scriptura diſcere voluiſſet ſententiam, inveniſſet Scripturas paſſim dilectioni hominis erga Deum conjungere reciprocam Dei erga hominem dilectionem: *ego diligentes me diligo* &c. inveniſſet etiam facilè conſtantem apud Patres Scripturæ in ſenſu jam dicto intellectum. Eſt etiam ex illa evidens, quod Sacramentum Baptiſmi & Pœnitentiæ vim habeat, per ſe & ex ſua inſtitutione, delendi peccata quoad culpam, & pœnam æternam. His autem duobus poſitis rectiſſimè ſequitur non requiri in Sacramento dilectionem Dei propter ſe & ſuper omnia.

CAPVT V.

Examinantur, quæ adverſarius de novo profert ex Conciliis, aliiſque Scriptoribus.

IN ſua familiari Epiſtola plurima ſparſim, & ſine ordine adducit contra nos P. Lupus: ea nos hic ſimul proponemus, oſtendemuſque pleraque omnia perperam, & extra rem nobis obiici.

§. I.

Quædam prænotanda.

52. NOtandum primò: in quæſtione nos inter & adverſarios controverſa, hæc tamquam certa ab utriſq; ſupponi. 1. Catholicam hanc veritatem, quòd nempe Sacramentum Pœnitentiæ ſit verum legis novæ Sacramentũ, uti & Baptiſmus, 2. Quòd hæc duo Sacramenta vim habeant, non tantùm, ut alia, augendi gratiam præhabitam, ſed etiã primam gratiam conferendi, & peccatorem Deo reconciliandi. 3. Quòd, ut homo juſtificetur independenter à Sacramento, illiuſque actualiter collati virtute, omnino neceſſaria ſit Dei propter ſe ſuper omnia dilectio. Ex his inter nos minimè controverſis, liquidò ſequitur, &

53. Notandum eſt 2. perperam, & omnino abs re tamquam nobis adverſarios produci, qui ad omnem juſtificationem requirunt amorem Dei, ſi iidem illi vel dicant Pœnitentiam non eſſe legis novæ Sacramentum, nec efficere quod figurat (prout ſenſit Petrus Pictavienſis, cujus verba profert P. Lupus Epiſt. pag. 55.) vel ſtatuant Poenitentiam, ſeu abſolutionem Sacerdotis non eſſe niſi ſignum peccati antea remiſſi per actum prævium pœnitentis, adeoque tantùm conſolationis causâ adhiberi: vel denique ſi huic Sacramento denegent virtutem peccata primùm dimittendi quoad culpam. Hoc enim errore poſito, ſequitur non niſi à jam juſtificato Sacramentum pœnitentiæ ſuſcipi poſſe, adeoque vim juſtificandi totam petere debent ab actu peccatoris, æquè ac ſi Sacramentum re ipſa non ſuſciperetur. Cum autem ſecluſa actuali Sacramenti ſuſceptione (ut inter nos & adverſarios convenit) ad juſtificationem requiratur dilectio Dei propter ſe & ſuper omnia; meritò Authores virtutem, ad remittenda peccata, huic Sacra-

mento

mento denegantes, eundem dilectionis actum ad juſtificationem in Sacramento exigunt. Neque in hoc vel in minimo nobis adverſantur, qui fatemur ſublato Sacramento (vel, quod idem eſt, ſublatâ illius ad remittenda peccata virtute) neceſſariam eſſe Dei ſuper omnia dilectionem ad peccatorem juſtificandum. Hoc tantùm agunt Authores illi, ne priori errori novum addant, & ſic in duobus hallucinentur. Sic in quæſtione inter Scholaſticos controverſa, an Sacramenta vivorum aliquando per accidens conferant primam gratiam; illi, qui negativam partem amplectuntur, & conſequenter, ut peccator ea ſuſcipiat cum fructu, requirunt actum contritionis ſtrictè dictæ, negantes attritionem ſufficere; hi, inquam, non rectè citarentur tanquam contrarii illis, qui dicunt ad juſtificationem ſufficere attritionem, dummodo accedat Sacramentum habens vim conferendi primam gratiam; nam, ſi illi priores crederent Sacramentis vivorum illam virtutem ineſſe, admitterent & ipſi ſufficere attritionem.

Illi ergo qui Sacramento virtutem peccata remittendi denegant, unicum modum agnoſcunt, quo fidelis in mortale lapſus deperditam juſtitiam recuperet, nempe per actum tantummodo proprium, independenter à Sacramento, illiuſve virtute. Hunc autem actum meritò dicunt eſſe debere charitatem. Neque in hoc nobis magis quàm adverſariis contrarii ſunt.

54. Notandum 3. Authores antiquos non paucos per timorem ſervilem, non intelligere timorem illum, quem in attritione includi dicimus, nempe verum & ſerium timorem gehennæ; ſed planè alium, nempe timorem pœnæ ab hominibus infligendæ, & qui ab opere quidem externo retrahit, ſed manente in animo voluntate peccaminosâ. Timorem verò, quo quis à peccato abſtinet metu gehennæ, non ſervilem, ſed initialem appellant. Hujus veritatis teſtes aliquos profero.

55. Hugo de S. Victore timorem ſervilem definit eſſe illum, quo quis, retentâ malâ voluntate, ab opere externo abſtinet metu pœnæ ab homine infligendæ: initialem verò, quo quis metu gehennæ abſtinet à malo opere & mala voluntate. Utriuſque timoris definitionem tradit Tom. 1. lib. 4. Allegor: in Lucam, pag. 164. ubi in hæc Cantici verba: MISERICORDIA EIVS IN PROGENIES ET PROGENIES TIMENTIBVS EVM: ita de timore loquitur: *Quatuor timores Sacra Scriptura diſcernit: ſervilem, mundanum, initialem, filialem. Servilis timor eſt, pro evitanda pœna abſtinere à malo, retentâ voluntate malâ. Mundanus timor eſt, pro evitanda pœna ab-*

ſtinere à bono, retentâ voluntate bonâ. Initialis timor eſt, pro evitanda pœna cum perverſo opere etiam pravas cogitationes reſecare. Filialis timor eſt, bono firmiter adhærere, quia illud amittere nolis. Ex *his quatuor timoribus duo mali ſunt; id eſt, ſervilis & mundanus: duo verò boni; id eſt, initialis & filialis.* SERVILIS TIMOR POENAM, QVÆ AB HOMINIBVS *infertur, metuit, & idcirco ei ſufficit ceſſare à malo opere, quia ad oculum famulatur, &* REATVM CONSCIENTIÆ NON METVIT.... *Initialis verò timor, quia eam,* QVAM DEVS COMMINATVR, POENAM *declinare ſatagit; nequaquam ſibi ſufficere videt ut ab illicita ſe operatione contineat: quia ei, qui cor intuetur, non eſt ſatis ad probationem, ſi innocens fuerit actio, niſi etiam ipſa cordis cogitatio ante ejus oculos ſincera & impolluta appareat. Quia ergo illi diſplicere metuit, qui videt totum, ad perfectam innocentiam coram eo neceſſe eſſe conſideret, ut mundet totum; & ideo ipſe timor initialis dicitur, quia ſub hoc per bonam voluntatem & virtus initium capit, & vitium finem. Tum accedit charitas & intrat per timorem iſtum.* Quo loco utriuſque timoris vim, & efficaciam adjunctis rationibus pulcherrimè elucidat. Idem repetit Hugo lib. 2. de Sacramentis fidei, parte 13. cap. 5. & Miſcell. 2. lib. 4. tit. 32. Idem rurſus confirmat in Annotat: epiſt. ad Roman: pag. 185. in illud. NON ACCEPISTIS SPIRITVM SERVITVTIS. *Timor*, inquit, *ſervilis cohibet manum à malo opere timore pœnæ temporalis. Timor initialis cohibet à malo opere & à mala voluntate, timore gehennæ. Timor filialis cohibet ab omni malo, amore juſtitiæ..... Ille dicitur habere timorem ſervilem, qui* TIMORE POENÆ TEMPORALIS TANTVM *aliquid criminale non committit.*

56. Atque hinc redditur manifeſtum, juxta Hugonem à S. Victore, illum timorem generaliter eſſe ſervilem, quo pro evitanda pœna abſtinetur ab opere externo, retentâ malâ voluntate: quod quia maximè locum habet, dum quis timore pœnæ ab homine infligendæ agitur (poteſt enim hæc efficaciter timeri retentâ voluntate internâ malâ) idcirco poſtea explicans, quæ ſit illa pœna, adducit ſolam illam, quæ ab homine intentatur. Initialem vero timorem eſſe aſſerit quoties metu pœ-

tu pœnæ cohibetur homo non tantùm à malo opere, ſed etiam à mala voluntate; hoc autem præſtare cum tantùm poſſit pœna à Deo intentata, quæ declinari nequit, niſi etiam ipſa cogitatio ſit impolluta, & adſit perfecta innocentia, idcirco dicit timorem initialem eſſe, quo inſuper abſtinetur à mala voluntate timore gehennæ. Quòd ſi autem timens gehennam tantùm inefficaciter, ſimul retineat affectum ad peccatum, juxta Hugonem Victorinum non timore initiali, ſed ſervili agetur. Quia tamen ſic timens non verè timet, ſeu fugit efficaciter gehennam, rectè pronuntiat Hugo: *illum dici habere timorem ſervilem, qui timore pœnæ temporalis tantùm* (ſeu pœnæ ab homine infligendæ) *aliquid criminale non committit.*

57. Beatus Laurentius Juſtinianus eodem ſenſu accipit timorem ſervilem: nam in Tract. de timore cap. 5. enumerans varias timoris ſpecies, de ſervili ita loquitur: *Quartus eſt timor ſervilis, quo quis timet peccare propter pœnam principaliter; ſed inaniter putat ſe eſſe victorem peccati, qui timore pœnæ non peccat; quia ſi non impletur negotium malæ cupiditatis; ipſa tamen mala cupiditas intus eſt hoſtis. Nam ſi adhuc à pravâ actione formidanda pœna prohibet, profectò formidantis animum nulla ſpiritus libertas tenet. Nam ſi pœnam non metueret, culpam procul dubio perpetraret.* Timorem ergo ſervilem ſtatuit eſſe illum, quo quis à prava actione retrahitur, manente intus hoſte pravâ cupiditate, ſeu peccato interno. Ut autem oſtendat in quo, ſeu cujus pœnæ timore locum habeat, quod dixerat de remanente interius pravâ cupiditate; nempe in timore, quo timetur pœna ab homine, ſubjungit ibidem paucis interjectis: *facilè deviat à juſtitia, qui in cauſis non Deum ſed homines pertimeſcit. Hic timor peccandi facultatem auferre poteſt, voluntatem auferre non poteſt.* Ecce timorem, qui pravam voluntatem internam auferre aut cohibere nequit. Quòd autem timor Dei, ſeu gehennæ à Deo intentatæ tollat ac cohibeat non tantùm peccata externa, ſed & interna quæcumque, conſtantiſſimè docet hic Sanctus: nam cap. citato. *Si te,* inquit, *amor Dei à peccato non cohibet, ſaltem te prohibeat terreatque timor judicii, metus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni, ignis urens, vermis corrodens, & flamma tartarea. Ex talium conſideratione Deum time, & hæc non formidabis.*

58. Et luculentius ac pulcherrimè ejuſdem tract. c. 2, ubi deſcribens

bens timoris Domini utilitates ſic ait: *Sicut enim ſecuritas eſt ad lapſum facilis, ita timor à lapſu protegit, quia odit vitia, virtutes cuſtodit, cor ſedulâ vigilantiâ obſervat, ab ingreſſu ejus* NOXIAS COGITATIONES *repellens* CLAVA TERRIBILI, *videlicet* MEMORIA ÆTERNÆ POENÆ. *Ingerit namque ſicut veraciter, ita frequenter, quòd poſt hanc peregrinationem tunc edax flamma comburet, quos nunc delectatio carnis polluit; illoſque infinitum barathri chaos devorabit, quos ſalutaris timor ab inani elatione, & à deformitate culpæ non cuſtodit ..... Qui timet Deum, nihil trepidat; quia timor Domini fiducia eſt fortitudinis, & qui illum poſſidet, non corruet ...... Nam timor hominum, peccandi differt facultatem & operationem; non autem aufert, ſed retinet voluntatem, donec habeat opportunitatem vel occaſionem; unde & quos ſuſpendit à crimine, avidiores reddit ad crimen, & æſtuat animo, quouſque perficiat, quod malum cogitat;* SOLVS *enim* DEI TIMOR *eſt, qui nocentes corrigit, fugat crimina,* & PERPETEM CONFERT BENE AGENDI VOLVNTATEM..... *Nubes etiam* CARNALIVM COGITATIONVM ET AFFECTIONVM FVGAT.... *nam ſicut remiſſa ſecuritas culpas admittit, ita timor deſiderabilis delicta ſemper excludit, & mentem conſervat.* Hactenus B. Laurentius. Quòd autē agat de timore Dei ſeclusâ charitate, præterquam quòd ex verbis ipſis ſit manifeſtum, etiam aliunde convincitur; nempe quia eodem capite aſſerit, timorem hunc eſſe, à quo in via Dei incipitur, ut ad fortitudinem, ſeu charitatem perveniatur, illumque nuncupat ſalutis principium ac radicem. Ex hoc timore dicit naſci *compunctionem ſalutarem*, ex compunctione contemptum facultatum, & ſic plurimos gradus enumerans, docet, quomodo tandem introducatur charitas. Rationem autem tantæ efficaciæ hujus timoris adfert cap. 4. ubi inter timendi motiva hoc adfert octavum, quòd Dei ſapientiam nulla cogitatio aut intentio cordis lateat, ſed omnia nuda ac aperta ſint illius oculis; & infert: *Magna proinde dementia eſt, ſi diſſimulare volumus, & non timere. Indicta namque nobis eſt probitatis neceſſitas, cum agamus ante oculos Judicis cuncta cernentis.* Hæc fuſiùs adducere volui, ut appareat, quantum B. hic Patriarcha diſſentiat à noſtris adverſariis, & conſentiat evidentiſſimæ veritati à nobis traditæ in tract: de Attrit: cap. 3. 4. & 5.

59. Ex dictis ſic concludo. Timor ſervilis juxta B. Laurentium eſt, quo abſtinetur à prava actione, ſeu impletione malæ cupiditatis, manente in animo eâdem cupiditate. Atqui juxta eundem timor Dei, ſeu pœnarum ab ipſo inferendarum *cor cuſtodit, & ab illius ingreſſu noxias cogitationes repellit* CLAVA TERRIBILI MEMORIA ÆTERNÆ POENÆ, *fugat pravas cogitationes & affectiones*, hoc timore prœditus *non corruet*, &c. Ergo ex illius ſententia, timor gehennæ non eſt ſervilis timor: pertinebit igitur ad timorem initialem, quem dicto cap: 5. pergit hoc modo deſcribere B. Patriarcha: *Quintus eſt timor initialis, quo timet quis Dei offenſam & pœnam, unde habet quaſi duos oculos, unum ad pœnam, & alterum ad Dei offenſam.* Cum enim, ut jam vidimus, timor Dei, ſeu gehennæ, juxta B. Laurentium non ſit timor ſervilis, neque etiam ullus alius ex enumeratis ab illo, neceſſe eſt eum comprehendi ſub timore initiali: ne aliàs hic Author plurimas timoris ſpecies enumerans, unicam illam timoris ſpeciem omiſerit, quam in præcedentibus tam amplè commendaverat, nempe timorem gehennæ: atque de hoc ſe agere manifeſtè indicat in verbis ſequentibus, hortans ut, ſi amor à peccato quempiam non contineat, id ſaltem faciat timor gehennæ; ſubjungitque duplicem eſſe timorem, nempe hunc gehennæ; & alterum filialem, qui mentem corrigat, fuget crimina, innocentiam ſervet &c. negans id competere timori pœnæ, quæ ab homine inferenda metuitur.

60. Fruſtra etiam adverſarii aliquid ſibi inde quærunt ſubſidii, quòd hic author dicat, per timorem initialem timeri Dei offenſam & pœnam, ſic ut illo timore præditus uno quaſi oculo reſpiciat pœnam, altero offenſam Dei. His enim nullo modo indicat timori initiali mixtam eſſe debere aliquam Dei propter ſe ſuper omnia dilectionem; ſed per hoc oſtendit differentiam, quæ intercedit inter timorem ſervilem & initialem. Qui enim timet pœnam ab homine infligendam (quod eſt timere ſerviliter juxta B. Patriarcham, ut jam oſtenſum eſt) nullo modo reſpicit offenſam Dei, cum illi timori neceſſe non ſit, miſceri vel minimam cogitationem, quòd Deus per tale factum offendatur, ſive, ut dicebat Hugo à S. Victore ſuprà num. 55. qui ſic timet, *reatum conſcientiæ non metuit.* At qui gehennam ſeriò metuit, non tantùm timet pœnas, ſed etiam illa, per quæ iis pœnis redderetur obnoxius: hæc autem ſunt ſola illa, quibus Deus offenditur, ac proinde veriſſimè de illo dicitur, quòd altero oculo reſpiciat offenſam Dei, quam nullo modo reſpicit, qui ſolum pœnam ab homine infligendam metuit.

61. Neque aliter ſenſit Latomus: nam in opuſc. contra articulos Lutheri art. 6. pag. 43. cum Luthero reſpondiſſet, *quòd non omnis ti-*

mor pœnæ ſervilis ſit, poſtea explicat, quis ſit timor ſervilis; ille ni[illegible], quo habens voluntatem malam à facto contiret ſe metu pœnæ: v[illegible] ejus ſunt: *Sententia Joannis Apoſtoli; perfecta charitas foras mittit tim[illegible], intelligenda eſt de* TIMORE SERVILI, QVO HABENS VOLVNT[illegible] MALAM A FACTO CONTINET METV POENÆ AVT CRV[illegible]TVS. Et lib. de inſtit: Monaſt. cap. 9. pag. 154 redarguit hæreticum malæ interpretationis horum verborum S. Auguſtini: *Qui ex timore facit præceptum, aliter quàm debet facit, ac per hoc non facit:* tum ſuam explicationem ſubjungens Latomus ita proſequitur: *Auguſtinus enim loquitur de timore ſervili, cum is, qui timet, voluntatem peccandi habet, ſed continetur, quo minùs voluntatem opere compleat, quia timet pœnam.* Huc etiam facit, quòd mercenarium velit eſſe tantummodo illum, qui Deo ſervit pro mercede temporali; non autem illum, qui pro æterna gloria. Ita enim eundem hæreticum redarguit pag. 137. *Filii & mercenarii officia parum rectè diſtinguit...... Cæterum in ſtatu viæ filii Dei, quamdiu peregrinantur à Domino, conantur quidem & ipſi voluntatem Dei implere, & quatenus Deus donat, implent, & nihilominus ad beatitudinem ſpectant: & cum Paulo ad mercedem, ad coronam, ad bravium pervenire contendunt. Niſi fortè Dei filius per adoptionem Moyſes non erat, quando contemptis Ægyptiorum theſauris, præoptabat affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere jucunditatem: quoniam, ut teſtatur Apoſtolus, aſpiciebat in remuneratorem. Is demum* MERCENARIVS *eſt, & in* SERVORVM *numero habendus, qui Deo ſervit pro mercede, quæ Deus non eſt. Qui verò operis ſui mercedem intuetur Abrahæ repromiſſam, à filiorum numero minimè excidit..... eſt etiam in eadem domo* (Eccleſia) SERVVS & MERCENARIVS, *qui* METV POENÆ, *& ſpe* TEMPORALIS VTILITATIS *ſerviunt*: denique cum, ut ſupra cap. 3. vidimus, apertè doceat Latomus, Attritionem ſine charitate ſufficere cum Sacramento, illam procul dubio cenſet voluntatem peccati excludere, & minimè habere annexam voluntatem internam peccandi; ergo juxta Latomum timor gehennæ, licet abſit charitas, non erit timor ſervilis, qualem ſolum agnoſcit illum, quo manente internâ concupiſcentiâ peccaminosâ ab actione externa ſolummodò homo retrahitur.

62. Meritò autem Latomus pro hac ſua explicatione timoris ſervilis adducit Auguſtinum; hic enim variis locis per timorem ſervilem intelligit, non timorem Dei aut gehennæ, ſed timorem hominum, aut mali temporalis. Enarrat: in Pſalm: 127. *Alius timor permanet, alius excluditur; timor qui excluditur, caſtus non eſt; qui autem permanet, caſtus eſt. Quis eſt timor, qui excluditur? dignamini animadvertere; aliqui propterea tantùm timent, ne quid mali in terra patiantur &c. adhuc timor iſte non eſt caſtus.* lib.

verò de S. Virginitate cap. 38. ait, *Timor quidem non eſt in charitate, ſed perfecta charitas foras mittit timorem: ſed timorem hominum, non timorem Dei: temporalium malorum, non divini in fine judicii.* Ubi vides timorem Dei, ſeu divini in fine judicii, aut gehennæ, juxta Auguſtinum non mitti foras à charitate; atqui juxta eundem ille timor non eſt caſtus, qui excluditur à charitate; ille verò, qui ab hac non excluditur, eſt timor caſtus: ergo timor judicii & gehennæ juxta ipſum eſt timor caſtus, adeoque nec ſervilis. Vide quæ diximus in tract: de Attrit: cap. 5. §. 4.

63. Ex allatis hactenus horum Doctorum teſtimoniis colligo, ad hoc ut Author quiſpiam tamquam nobis contrarius meritò adferatur, non ſufficere, quòd aut timorem ſervilem vitii damnet, aut dicat eum admittere voluntatem internam peccaminoſam, aut denique neget, timorem ſervilem cum Sacramento ſatis eſſe: hæc, inquam, licet quiſpiam Author dicat, nondum oſtenditur nobis adverſari, niſi priùs oſtendatur, quòd timorem ſervilem non intelligat eo modo, quo intellexerunt Auguſtinus, Hugo à S. Victore, B. Laurentius Juſtinianus, Latomus aliique. Similiter ſi dicant aliqui ad Sacramentum requiri timorem initialem, non probantur oppoſitum nobis ſenſiſſe, niſi prius oſtendantur timorem initialem non ſumere eo ſenſu, quo intellexerunt Authores jam relati.

64. Notandùm 4, P. Lupum, cum in Sacramento requirat amorem amicitiæ erga Deum ſuper omnia, perperam in ſuæ ſententiæ patrocinium advocare omnes illos, qui ad hunc effectum ſimpliciter requirunt charitatem, ſeu amorem, vel etiam amorem Dei, non facta mentione amoris amicitiæ, & ſuper omnia. Ratio eſt, quia hæ voces, charitas, amor, dilectio Dei, & ſimiles, diverſiſſimas apud Authores paſſim nanciſcuntur notiones. Oſtendi id pluribus in Tract. de Attrit. num. 14. 96. 198. 246. &c. quibus hic aliquos addo: & inprimis B. Laurentium Juſtinianum tract. de charitate cap. 10. *Diligentium Deum*, inquit, *quatuor ſunt ſpecies. Prima eſt naturalis, quo amore amant omnes Deum & boni & mali. De hoc amore ait Auguſtinus; Deus, quem amat omne quod amare poteſt, ſive ſciens ſive neſciens. Secunda eſt, quo aliquis amat Deum, eò quòd cognoſcit eum ſibi neceſſarium; de quo David; diligam te Domine fortitudo mea: Dominus firmamentum meum & refugium meum, & liberator meus.* (hic amor, uti & is, quem tertio loco recenſet, eſt amor concupiſcentiæ) *Tertia eſt, quâ aliquis amat Deum propter delicias, quæ in eo ſunt...... Quarta eſt, quâ aliquis amat Deum, quia eſt digniſſimus amore, qui amor purus eſt, amat namque caſtè &c.* & rurſus infrà cap. 13. *Charitas eſt amor in Deum.... Amor triplex eſt, ſcilicet, gratuitus, naturalis, & vitioſus. Amor gratuitus eſt laudabilis,*

quia habet principalem finem, bonum incommutabile: & virtus eſt. Hæc dividitur in amicitiam & concupiſcentiam. Secundùm amicitiam quis diligit Deum puriſſimè non reſpiciens utilitatem ſui, ſed bonitatem amati: hoc modo plus diligit homo Deum, quàm ſe ipſum. Secundum verò concupiſcentiam diligit quis Deum, quia remunerationem in eo exſpectat........ ſecundùm concupiſcentiam diligimus Deum, quia neceſſitati noſtræ vel ſubvenit, vel ſubvenitur: quia hoc amore non diligitur res propter ſe: ſed propter uſum ejus: unde hoc amore plus ſe diligit homo naturaliter quàm Deum. Ubi rurſus plures charitatis Dei, & diverſiſſimas ſpecies enumerans, amorem concupiſcentiæ erga Deum, vocat amorem gratuitum, vocaturus ſine dubio amorem mercenarium, ſi id, quod concupiſcit homo, eſſet quid temporale. Quo rurſus confirmatur id, quod diximus notabili præcedenti.

65. Similiter Hugo de S. Victore duo proponens genera compunctionis ſeu pœnitentiæ, unum, quod fit timore, alterum, quod amore; explicat hunc amorem de amore concupiſcentiæ. Nam Miſcell. 2. lib. 4. tit. 75. pag. 131. verſâ, ita loquitur: *Duæ ſunt compunctiones: una naſcitur per timorem, altera per amorem. Prima timore ſupplicii, ſecunda venit amore præmii &c.* & rurſus Miſcell. lib. 1. tit. 118. pag. 62. cum dixiſſet timorem eſſe frænum, amorem eſſe calcaria; timorem cohibere animum &c. de amore ſubdit: *Deinde venit amor & ſtimulat excitando pigram* (conſcientiam) *ad exercitium boni operis, demonſtrans alacriter tolerandum laborem operis pro recompenſatione tantæ retributionis. Nam quod agimus, tranſitorium eſt, quod autem exſpectamus, æternum &c.*

66. Notandum 5. In vanum ab Adverſariis contra nos congeri illos Authores, qui, nullâ factâ mentione Sacramenti, ſimpliciter aſſerunt, ad juſtificationem peccatoris minimè ſufficere dolorem, ac propoſitum ex metu gehennæ, aut ſpe proemii conceptum, idque quantamcumque vim lacrymarum hic dolor cieat: id enim veriſſimum eſſe fatemur, aſſerimuſque, neceſſe eſſe, illi actui accedere vel ſuſceptionem Sacramenti, vel actum dilectionis benevolæ erga Deum ſuper omnia. Similiter ſi nullâ factâ mentione Sacramenti, requirant amorem Dei ſuper omnia ad juſtificationem, nondum ducetur efficax ex eorum Authoritate contra nos argumentum. Ratio eſt, quia cum Sacramenti non meminerint, fortè agunt de ſola juſtificatione extraſacramentali, ſeu quæ obtinetur per ſolum actum peccatoris. Et de hac manifeſtè agunt, qui dicunt, vel innuunt ſe loqui de pœnitentiâ, quæ quovis tempore, tam ſub lege, quàm ſub gratia, fuit omnibus indifferenter neceſſaria.

67. Notandum denique 6. ab illis etiam nihil juvari partem adverſam

verſam, qui volunt, ad contritionem neceſſariò requiſitum eſſe amorem amicitiæ erga Deum ſuper omnia. Cum enim (ut etiam habet Catechiſmus hujus Academiæ) licet contritio duplex ſit, perfecta tamen retineat nomen Contritionis, imperfecta verò vocari ſoleat Attritio, cenſeri poſſunt agere de Contritione non genericè ſumptâ, ſed acceptâ ſpecificè, ſeu pro Contritione antonomaſticè dictâ, ac per ſe ſine Sacramento juſtificante, & Attritioni oppoſitâ: vel ſaltem dubium eſt, an ſumant Contritionem genericè; unde non oſtendentur nobis opponi, quamdiu non probabitur, quòd Contritionem ſumant, prout genus eſt ad Contritionem perfectam, & imperfectam, ſeu Attritionem.

68. Hæc quæ hactenus hoc §. notavimus liquida ſunt, & negari à nemine poſſunt: quæ ſi rectè notaſſet P. Lupus, planè mihi perſuadeo futurum fuiſſe, ut nullum aut vix ullum ex iis Authoribus adduxiſſet, quos plurimos contra nos congerit. Omnia enim, quæ ex ipſis adfert teſtimonia, ex horum capitum aliquo vel pluribus perperam obiici, manifeſtum eſt, & jam oſtendere aggredior.

§. 2.

Oſtenditur planè inefficacia eſſe, quæ ex concilio Colonienſi adfert P. Lupus.

ORdior à Concilio Colonienſi, ex quo fuſiſſima deſcribit pro ſe teſtimonia, pag. 18. 19. 20. & tandem concludit P. Lupus: *Ex ſolo ſervili gehennarum metu, citra caſtam Dei ſuper omnia dilectionem, formata contritio, apud hanc venerandam Synodum eſt Judæ contritio, non Petri.* Ejuſdem Synodi rurſus meminit pag. 46.

69. Summa eorum quæ ex Concilio Colonienſi (ſic enim vocat) adfert P. Lupus, hæc eſt; quòd *Pœnitentiam comitari debeat timor filio dignus, quòd debeant peccata diſplicere, non jam quòd pertrahant in gehennam, ſed quòd Patrem optimum, & ſic de nobis meritum offendant, ſic ut etſi nullus deinceps immineat pœnæ metus, tamen rurſus admittere nolit.* Quòd *fides cum timore filiali conjuncta, veram pœnitentiam à falſa ſeparet, & diſcrimen faciat inter contritionem impii & verè pœnitentis: impius enim concepto timore ſervili ex metu ſupplicii, atque ibi conſiſtens, in deſperationem adigitur, quod videre eſt in Cain, Juda;* & plura ſimilia in eundem ſenſum, quæ ex Synodo Colonienſi (ut quidem placet P. Lupo) deſumpta ſunt.

Plurima hîc occurrunt advertenda, quæque ab omnibus ſciri interſit,

ſit; quis nempe ſit author libri, ex quo teſtimonia illa deſumpſit; de qua pœnitentia agat; quid de Sacramento pœnitentiæ ſenſerit; &c. quæ per diverſos articulos trademus.

70. Ac primò quidem, nullum ex teſtimoniis à P. Lupo adductis habetur in Concilio Provinciali Colonienſi: res manifeſta fiet illud inſpicienti: quæ autem de hac materia in dicto Concilio reperiuntur, non parum nobis favent: nam titulo de adminiſtrat: Sacramentorum cap. 31. pag. 29. de contritione, prima pœnitentiæ parte, ita loquitur. *Prima Pœnitentiæ pars, cum omnis Evangelicæ prædicationis exordium ſit, nunquam non eſt in ſuggeſtu pertractanda .... Pœnitentia autem tum rectè prædicatur, cum arguuntur ſcelera ac flagitia per verbum Dei, & incutitur populo timor. iræ, indignationiſque, ac juſti judicii Dei certò certiùs manentis eos, qui malè agunt, ac malè agendo perſeverant. Subinde verò vino oleum miſcendum eſt, ut ex animo verèque territis ac converſis promittatur gratia ac miſericordia.* Similia tradit cap. 32, quod ſic concludit: *Hæc eſt doctrina, quæ docet mori mundo, & vivere Chriſto.* Vide etiam cap. 35. ac denique cap. 39. *Peractâ confeſſione ſub abſolutionem Sacerdos monebit pœnitentem, ut quod admiſſum eſt, deteſtetur, ut ſic deinceps vitam inſtituat, ne in ullum lethale crimen poſt hæc incidat.....atque eum affectum habens credat, per Dei miſericordiam in virtute ſanguinis Chriſti per abſolutionem ſibi impartiendam in verbo ejus ſibi remiſſum iri peccatum.* Ecce Concilium Colonienſe agens de Contritione primâ Pænitentiæ parte, deque illius recta prædicatione, & confeſſarium inſtruens circa agenda cum pœnitente, nullam mentionem facit amoris Dei, ſed ſolius timoris, propoſiti inpoſterum, cum ſpe miſericordiæ ſeu veniæ. Si ſenſiſſent illic congregati, dolorem ex timore cum propoſito & ſpe veniæ, eſſe contritionis fucum, eſſe pœnitentiam Judæ, ut loquitur P. Lupus, nec ullo modo ſufficere cum Sacramento, niſi adſit amor amicitiæ erga Deum ſuper omnia, non omiſiſſent hoc loco amoris illius facere mentionem.

71. Secundò teſtimonia, quæ adducit P. Lupus, petita ſunt ex Enchiridio. Hoc Enchiridion, ſed breviſſimum, promiſerat Concil. Colonienſe tit. de diſſeminatione verbi c. 20. 21. & alibi. Verùm illud poſtmodum metas enchiridii egreſſum, præter inſtitutum in juſtum volumen excrevit; ut in ſua ad Enchiridion præliminari epiſtola teſtatur Hermannus Archiepiſcopus, qui vel ipſe id concinnavit, vel ab alio compoſitum ſuo nomine evulgavit. Hinc quæ ex Enchiridio depromuntur, non Concilii, ſed authoris, quiſquis ille ſit, authoritatem ſolummodo habent; quæ quanta ſit, patebit ex ſequentibus.

72. Tertiò igitur Author Enchiridii paſſim conſentit Luthero aſſerenti,

renti, quòd juſtificemur per fidem, quòd ad iuſtificationem requiratur fides certa & minimè hæſitans, quâ peccator firmiter credat ſibi peccata eſſe remiſſa, quòd per hanc fidem ſeu fiduciam, tanquam per inſtrumentum, accipiamus & apprehendamus remiſſionem peccatorum; ſic pag. 148. ſibi objicit: *Quod ſi nobis dicas, non aſſentior veteribus, qui verba ligandi atque ſolvendi, remittendi & retinendi, diſquiſitionem quandam criminum exigere exiſtimaverunt; ſed ipſe hæc verba ad fidem tantùm refero, ut is ſolvendus ſit, qui dicat ſe tantùm credere, ſibi per Chriſtum remiſſa eſſe peccata, etſi non confiteatur eadem ſpeciatim; is verò ligandus .... qui ſibi peccata remitti non credit.* Ad quam, ex hæreticis petitam, objectionem ſic reſpondet Author Enchiridii. *Reſpondebimus, nos nequaquam inficiari, fidem remiſſionis peccatorum, quam in nobis efficit Spiritus S. omnino neceſſariam eſſe in Pœnitente, qui velit clavium fructum percipere..... virtute clavium non ſolvitur peccator, niſi mentem habeat hâc fide præparatam.* Ubi admittit neceſſitatem fidei ſeu fiduciæ ab hæreticis aſſertæ.

Et pag. 166. *De juſtificatione ſic ſimpliciſſimè ac planiſſimè dicimus, Evangelium initio utitur miniſterio legis..... terrefacit conſcientiam..... poſtea accedit fiducia, quam mens contrita & humiliata capit ex promiſſione Evangelli, & quo ſe erigit credens ſibi remitti peccata gratis propter Chriſtum, quod cum ſit, ſimul donatur Spiritus S. per quem diffunditur charitas.... quâ juſtificatur homo..... idque per fidem in Chriſtum, quâ tamquam inſtrumento remiſſio peccatorum, & renovatio interioris hominis & vita accipiuntur, habentur, ac retinentur. Hæc doctrina eſt planè Apoſtolica, quam & Patres, & tota Eccleſia ſemper eſt amplexa.*

73. Rurſus pag. 167. col. 2. ad objectionem ex hæreticorum dogmate petitam reſpondet. *Hoc docemus, nempe juſtificationem.... eſſe gratuitum Dei donum, quod conſiſtit in remiſſione peccatorum, & renovatione voluntatis, quæ non aliter à Deo gratis donante accipiuntur, quàm per fidem in Chriſtum, fidem quidem non dubitantem aut ambigentem, ſed nihil hæſitantem. Ut clariſſimè, quid velimus, & quo pacto hæc res in nobis geratur, intelligas, repetimus ac dicimus, te per fidem donum juſtificationis tunc demum accipere, cum & perterrefactus ac concuſſus in Pœnitentia, rurſus erigeris per fidem, credens tibi remiſſa eſſe peccata.* Pergit pag. 168. verſâ. *Fatemur verum eſſe, ad juſtificationem hominis omnino requiri, ut homo certò credat non tantùm generaliter, quòd propter Chriſtum verè Pœnitentibus remittantur peccata, ſed quòd ipſimet homini credenti remiſſa ſint propter Chriſtum per fidem. Nam qui dubitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento movetur & circumfertur. Non ergo exiſtimet homo ille, quod accipiat aliquid à Deo.* Rurſus pag. 169. col. 2. *Si occurrat; quis ſcit an amore, an odio dignus ſit? Hîc jam non oportebit in opera noſtra reſpicere, nam hæc ſtatim nos facient dubitare, ſed planè fidem nobis ſubvenire neceſſe eſt, atque adeo hîc oportet ſuccurrere*

veritatem,

veritatem, ut quod de nobis latet in corde Patris, id ipſum nobis per ipſius Spiritum revelatur, & Spiritus ejus teſtificans ſpiritui noſtro perſuadeat, quòd filii Dei ſumus .... Quod ſi rurſus in animum meum ſubeat: ſcio quidem paſſionem Chriſti potentiſſimam eſſe, ſed qui ſciam an data & applicata ſit mihi? hîc reſpondebit fides, mihi data eſt, quia alteri dari non potuit. Et plurima ſequentia in eundem ſenſum.

Ac denique pag. 172. *verùm cauſa (ut ita dicamus) inſtrumentalis juſtificationis proxima, fides in Chriſtum eſt, quâ credimus per redemptionem, quæ eſt in Chriſto JESU, nobis remitti peccata: eâ enim tanquam inſtrumento immediato ad hoc à Deo comparato accipimus & apprehendimus remiſſionem peccatorum .... ea fiducia juſtificationem impetrat & accipit:* Plura in eundem ſenſum alibi tradit, ſemper in hoc dogmate ſibi conſtans. Hæc fuſiùs ex Enchiridio adduxi, ut conſtet quale ſit illud opus, quod *venerandam Synodum* appellat P. Lupus. Multi, ut arbitror, judicabunt, & meritò, Hermannum, dum hoc Enchiridion concinnavit, aut ſuo ſaltē nomine vulgavit, jam tum orſum fuiſſe telam, quam poſtmodum pertexuit. Nam, ut refert Spondanus ad annum 1543. Hermannus à ſuis aulicis Lutheranæ doctrinæ ſectatoribus perſuaſus, ſpecie reformandi Clerum & abuſus in religionem introductos auferendi, egregium ſcilicet virum ad id munus elegit Martinum Bucerum; cui, nequidquam obnitente clero Eccleſiæ metropolitanæ, & Academiâ Colonienſi, concionandi munus publicè contulit; Bucero in eo munere ſocios impetravit à Duce Saxoniæ Melancthonem, à Lantgravio Piſtorium, Sarcerium, aliaſque hujus generis peſtes. Ob hæc à Paulo III. citatus, & demum excommunicatus, ac Archiepiſcopatu cæteriſque ſacerdotiis privatus, cum alteri cedere coactus eſt.

74. Quartò Author Enchiridii cenſet, per confeſſionem & abſolutionē Sacramentalem non remitti peccata, ſed eò tantùm ſervire pœnitentiæ Sacramentum, tum ad conſolationem pœnitentium; tum ut ſacerdos ſigno viſibili indicet, & oſtendat pœnitenti, peccata per Deum eſſe remiſſa; tum denique ut per externum illud ſignum firma reddatur fides, ſeu vana illa fiducia, quâ pœnitens certò credit, peccata ſibi eſſe remiſſa: ita enim loquitur pag. 149. *Nemo à loquentem abſoluti cogit, ut confiteatur; attamen ſi velit certum teſtimonium remiſſionis peccatorum (quæ eum angunt) accipere, neceſſe eſt ut abſolutioni confeſſionem præmittat*. Et fuſiùs pag. 177. *Principio ergo roget aliquis; ſi verum eſt, peccata in interiori pœnitentia remitti, ac hominem juſtificari, quid exteriori pœnitentiâ opus eſt? aut quidnam poſt remiſſionem culpæ, & abolitionem pœnæ æternæ (quæ in interiori pœnitentia Deus operatur) facit Sacerdos?* Cui quæſtioni reſpondens ſupponit, in pœnitentiæ interioris remitti peccata, & aſſignat Sacramenti effectus ſupra dictos;

dictos; ſic enim pergit. *Hæc quæſtio ex ſuperioribus ſatis explicari poteſt; ſed ut res clariſſime intelligatur, id animo repetendum eſt, quod paulo ante diximus, neceſſe eſſe, ut remiſſionem peccatorum accipias, certò credere, tibi remiſſa eſſe peccata propter Chriſtum. Jam cum certitudo non judicio ſenſuum aut rationis effici in nobis queat, ſed fide tantùm; conſtet autem, fidem in pauciſſimis hominibus, præſertim his, qui gravioribus criminibus occupati quandoque fuerunt, ad eam certitudinem (niſi externis ſignis juvetur) pervenire, ut certò credant aut ſtatuant, ſe eſſe in gratia, nimirum diffidentiâ & dubitatione de voluntate Dei, quæ in animis noſtris naturaliter hæret, cum fide perpetuò luctante: idcirco Chriſtus huic imbecillitati fidei noſtræ per externum Sacramentum ſubveniendum ratus, Pœnitentiæ Sacramentum inſtituit....quo fidem noſtram de remiſſione peccatorum ſtabiliret, & confirmaret; atque eam ob rem Sacerdotibus inſignem illam poteſtatem contulit, remittendorum ſcilicet peccatorum, hoc eſt, poteſtatem ſigno viſibili indicandi & oſtendendi, confitenti ac pœnitenti peccata per Deum eſſe remiſſa* &c. Eadem habet. pag. 180. & ſequentibus: atque etiam ex hoc ſolo capite manifeſtum eſt, perperam contra nos citari Enchiridion; nam, cum neget Sacramento omnem efficaciam ad remittendum peccatum, quid mirum eſt quòd requirat amorem cum Sacramento? Vide dicta 5. ſuperiore num. 53.

75. Quintò. Quidquid ſit, an author Enchiridii requirat actum charitatis erga Deum ad juſtificationem in Sacramento pœnitentiæ, (cujus oppoſitum oſtendi poſſet fortè non difficulter) omnino nego id haberi ex teſtimoniis, quæ ex illo in ſua Epiſtola adducit P. Lupus. Ratio manifeſta eſt; quia Enchiridii author pag. 119. ubi incipit tractare de pænitentia, ait de pœnitentia, quæ propriè Sacramentum eſt, acturum ſe poſtea. Et rurſus pag. 121. col. 2. idem repetit: *Porrò Eccleſiaſtici Patres, veram pœnitentiam tribus partibus conſtare nobis prodiderunt, contritione, confeſſione & ſatisfactione. Loquimur autem de pœnitentia, non quæ propriè Sacramentum eſt &c. ſed de pœnitentia loquimur, quæ totam hominis converſionem ſeu renovationem complectitur. Ea enim tum demum perfecta, conſummata, ac fructuoſa cenſetur, ſi tribus illis partibus conſtet.* Et ſtatim pag. ſequenti incipit tradere ea omnia, quæ nobis objicit P. Lupus, ac longè infra, nempe pag. 177, tangit aliqua de Sacramento Pœnitentiæ, de quo ex profeſſo ſermonem demum inſtituit pag. 180. ubi ponit hunc titulum *De Sacramento Pœnitentiæ*. Jam quæro à P. Lupo, unde probet, quòd ea, quæ de contritione interjicit Enchiridion inter initium, & locum ubi tractat de Pœnitentiæ Sacramento, intelligenda ſint de contritione, prout ea pars Sacramenti eſt, & non potiùs de contritione perfecta, ac per ſe juſtificante; præſertim cum in verbis jam citatis dicat,

ſe agere de pænitentia *perfecta* & *conſummata*; neque quemquam, qui Enchiridion legerit movere poterit, quòd eodem loco alteram pænitentiæ partem aſſignet Confeſſionem; nam infra pag. 137. & ſequentibus, fuſiſſimè agit de confeſſione interiori, quâ peccator ſoli Deo confitetur, quam probat neceſſariam, licet Deus peccata noſtra non ignoret. Et tandem pag. 177. ubi incipit agere de Sacramento Pænitentiæ, ita loquitur: *Poſtquam de interiori Pœnitentia, in qua hominis juſtificatio peragitur, & de partibus ejus (quæ ſunt cordis contritio, mentis erga Deum cum fiducia accipiendæ miſericordiæ confeſſio) dictum eſt &c.* Vacillat ergo rurſus ex alio capite objectio P. Lupi; quòd nempe, licet Author Enchiridii eſſet ſanæ doctrinæ, licet Sacramento non denegaret virtutem peccatorem juſtificandi, oſtendi tamen non poſſet, quòd in teſtimoniis, quæ ex illo pro neceſſitate amoris ad pænitentiam depromit P. Lupus, agat de ea Pænitentia, cui ſuſceptio Sacramenti conjungitur.

76. Sextò denique P. Lupus pag. 20. dicit, noſtram attritionem à veneranda Synodo, id eſt, ab authore Enchiridii, vocari contritionem impii & Judæ. Ut autem hunc Authorem id faciat dicere, aſſuit parenthesim à mente authoris Enchiridii planè alienam. Hæc adfert P. Lupus verba deſumpta ex Enchiridii pag. 137. ubi cum varia requiſita ad contritionem præmiſiſſet, ut odium peccati, propoſitum vitæ novæ &c. tandem addit Enchiridion: *Quintò poſtquam de omnibus peccatis tuis graviter, & ex animo indolueris, dieſque tuos in amaritudine animæ tuæ recogitaveris; ac firmiter in corde tuo ſtatueris deſinere à malo, & facere bonum, tum fides accedere debet contritioni* (hic interſerit P. Lupus, id eſt, fides tertiæ rationis) *quâ fiduciâ miſericordiæ Dei rurſum erigaris & conſolationem accipias, confiſus tibi ſic affecto peccata tua propter Chriſtum remiſſum iri. Nam hæc fides (ut & ſupra diximus) contritionem perficit, atque diſcrimen facit inter contritionem pii & impii, Petri & Judæ. Ideo enim non profuit Judæ Pœnitentia, quia hâc fide caruit &c.* Poſt hæc ex Enchiridio relata verba concludit P. Lupus: *Ex ſolo ſervili gehennarum metu, citra fidem in Deum, ſeu caſtam Dei ſuper omnia dilectionem formata contritio apud hanc venerandam Synodum eſt Judæ contritio, non Petri.* Ne autem dicas, in verbis illis Enchiridii nihil omnino innui de caſta Dei ſuper omnia dilectione, occurrit P. Lupus; Enchiridion requirit fidem. Requirit, fateor; id eſt, inquit P. Lupus, tertiæ rationis fidem, nempe quæ continet charitatem, ſeu timorem filialem, de qua locutus fuerat Author Enchiridii diu ante. At unde, quæſo, habes, de tali determinatè fide loqui? cum hoc loco nihil ſit, quod indicet, de fide in illa potiùs acceptione loqui, quàm in alia. Cæterùm malè ad parentheſes & explicationes merè pro libitu intruſas recurritur in illis teſtimoniis, in quibus

Author

Author ipſe explanat, de qua fide loquatur; prout hîc facit author Enchiridii: cum enim dixiſſet, requiri fidem, explicans quænam ea ſit, ſubjungit: *quâ fiduciâ miſericordiæ Dei rurſus erigaris, & conſolationem accipias, confiſus tibi ſic affecto peccata propter Chriſtum remiſſum iri.* Datâ autem hâc fidei explicatione, in quâ nulla fit mentio caſtæ Dei ſuper omnia dilectionis, ſtatim ſubdit: *nam hæc fides contritionem perficit, & diſcrimen facit inter contritionem pii & impii, Petri & Judæ.* Quis non videat, Enchiridion hîc agere de fide illâ firmâ, ſeu potius vanâ fiduciâ, & præſumptione minimè dubitante, quâ pœnitens firmiter credat, ſibi remitti peccata; quam fidem ſeu fiduciam author Enchiridii, ut patet ex dictis ſupra num. 72. & 73. vult adeo eſſe neceſſariam, ut ſine illa juſtificatio peragi nequeat. Et ne de hac agi dubium eſſet, dicit, ſe de fide, de quâ hîc agit, & tractaſſe ſupra, & inferiùs latiùs expoſiturum, quod de ſola hac vana fiducia verificari poteſt, de qua ſupra egerat tum alibi, tum præcipuè pag. 129. ubi ait: *Ergo cum peccator peccati horrore pavidus, & pœnæ metu contremiſcens, ac de ſeipſo (ſuæ infirmitatis ſibi conſcius) deſperans, per fiduciam miſericordiæ in Chriſto nobis propoſitæ ad Deum confugit,* CREDENS SIBI POENITENTI *in Chriſto* JESU REMISSUM IRI PECCATA *per fidem accipit gratiam juſtificantem.* Infra verò de hâc vana fiducia agit fuſiſſimè: aliqua attulimus ſupra num. 72. 73. Denique Enchiridion ſtatim poſt verba à P. Lupo adducta dicit, ideo Petro profuiſſe contritionem, quia acceſſit hæc fides, quâ *miſericordiam Dei apprehendit:* hac phraſi infra paſſim utitur pro ſuâ illâ hæreticâ fiduciâ.

Ecce, ſi authori Enchiridii, ſeu (ut vocat P. Lupus) *venerandæ* huic *Synodo* credimus; omnis contritio Catholicorum, etiam perfectiſſima, erit contritio Judæ, cum ab omni contritione vanam hanc & hæreticam fiduciam procul abeſſe debere pronuntiet Tridentinum.

77. Quod adfert ex Enchiridio, juxta Patres, &. omnium piorum ſententiam rectè inchoari pœnitentiam à timore: nobis, qui illud admittimus, non adverſatur; ſed illos petit, qui dolorem ex timore, charitate deſtitutum, malum aſſerunt, vel illi neceſſariò conjungi concupiſcentiam actualem mortaliter malam; viderint illi, quid reſpondeant ad SS. PP. & piorum conſenſum in oppoſitum.

§. 3.

Reſpondetur ad objecta ex Synodo Tridentina, & Concilio Provinciali Senonenſi.

78. EX Tridentino opponit 1. P. Lupus pag. 16. quòd nempe Synodus definiverit, incuſſos ex agnito peccato terrores non eſſe partem pœnitentiæ, id eſt, non eſſe Contritionem: nempe Seſ. 14. c. 3. ubi, cum definiviſſet, tres eſſe Pœnitentiæ partes, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, *eorum ſententias damnat, qui pœnitentiæ partes incuſſos conſcientiæ terrores, & fidem eſſe contendunt*, ſive, ut clariùs habetur can. 4. qui reſpondet dicto capiti: *ſi quis dixerit, duas tantùm eſſe pœnitentiæ partes, terrores ſcilicet incuſſos conſcientiæ, agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, vel abſolutione, quâ credit quis ſibi per Chriſtum remiſſa peccata: anathema ſit.* Quo anathemate ictum me (adeoque omnes etiam in hac Academia prædeceſſores ſuos, qui communem tenent de Attritione ſententiam) pronunciat P. Lupus pag. 42. *De puro puto*, inquit, *ſervili gehennarum metu nihil liquidò definivit Sacroſancta Synodus, niſi ipſum non eſſe Pœnitentiæ; ſeu veræ contritionis partem, cujus anathematis fulmine ictus omnino eſt accuſator: Attritionem enim purè putè ſervilem docet, adeoque & ſervilem gehennarum metum affirmat eſſe ejus partem.*

79. Reſp. nihil hîc dici, quod vel in ſpeciem faciat contra nos; nam primò Synodus damnat eos, qui tantùm duas ponunt pœnitentiæ partes, & non tres, prout ſtatuit Synodus: Unde etiam damnabiles eſſent, qui ponerent has duas tantùm Pœnitentiæ partes, contritionem & fidem. Secundò Hæretici non tantùm errabant in numero partium Pœnitentiæ; ſed & in ipſis partibus aſſignandis; nam illa vana fiducia nullo modo ad Pœnitentiam ſpectat; & terrores illi, cum etiam in iis reperiantur, qui in criminibus manent obſtinati, vel etiam qui actu peccant, nullo modo ſunt prima pars Pœnitentiæ, ſeu Contritio, ut ſæpe diximus.

80. Quod addit de fulmine Tridentini in nos cadente, ex jam dictis patet, ridiculum & vanum eſſe terriculamentum, tantum diſtans à rectè fundatâ objectione, quantum terrores à Luthero admiſſi à verâ, quam Catholici paſſim tradunt, Attritione, quæ eſt dolor de peccato commiſſo, & propoſitum non peccandi de cætero, concepta ex metu gehennæ, cum ſpe veniæ &c. De hac Tridentinum ſolùm tradere, quòd non ſit pars veræ pœnitentiæ, credere poterit, qui nihil umquam de Tridentina Synodo inaudivit. De noſtra Attritione agere Tridentinum

Seſ.

ſeſ. 14. cap. 4. oſtenſum eſt manifeſtè in tract. de Attritione cap. 8. quia autem argumenta illic facta diſſolvere nequivit P. Lupus, ea tranſiliens, credit, ſe ſufficienter ea difflaſſe, dicendo, non agi à Synodo de Attritione in ſenſu noſtro. Notatu quoque dignum, quòd P. Lupus, dum in verbis citatis ait à Synodo definiri, terrores non eſſe partem Pœnitentiæ, addat; *ſeu veræ Contritionis*. An fortè credit, idem eſſe Pœnitentiam & Contritionem, hancque etiam complecti Confeſſionem, & Satisfactionem? Tres partes Pœnitentiæ tradit Tridentinum, uti & quænam requirantur ad primam Pœnitentiæ partem, Contritionem: an autem ea, quæ enumerat in deſcriptione Contritionis, vocandæ ſint Contritionis partes, nec ne, nihil determinat Tridentinum, adeoque nec hoc, an timor ſit vocandus pars Attritionis. Determinet, per me licet, P. Lupus, an dum quis dolet de peccato partim ex timore pœnæ, partim ex amore juſtitiæ, timor vocandus ſit illius Contritionis pars.

81. Opponit ex eadem Synodo ſeſſionis 6. canonem 3. *Si quis dixerit ſine præveniente Spiritus S. inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur: anathema ſit.*

Reſpond: hîc de Pœnitentia nihil aliud definiri, niſi quòd ea, ut proſit ad vitam æternam, debeat eſſe ex gratia: quid hinc, quæſo, contra nos?

82. Denique adfert Concilium Senonenſe damnans hunc Lutheri articulum: *Non licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ.*

Reſpond: Hunc articulum damnant omnes noſtræ ſententiæ Authores; non video tamen, quâ ſpecie damnare illum poſſint ii, qui cum Luthero aſſerunt, dolorem ex metu gehennæ conceptum, eſſe malum, & peccaminoſum, vel neceſſariò conjunctum habere peccatum mortale: quare hos petit dicta damnatio. At, inquies, juxta Senonenſe licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem, ideoque timor gehennæ non eſt Pænitentia. Certiſſimum eſt, & ſæpè à nobis dictum, timorem gehennæ, ibi ſiſtendo, Pænitentiam non eſſe, ſed tantùm inducere ad Pænitentiam, in quantum metus ille movet ad deteſtanda peccata, ad propoſitum emendationis, cui accedat ſpes veniæ &c. Hæc enim omnia ſimul ſumpta Attritionem conſtituunt; non autem nudus timor, uti pluribus dixi in tract. de Attritione Num. 13. & 234. Nonne ſolidiùs ex hac definitione Concilii Senonenſis intuliſſent Adverſarii; ergo timor gehennæ nec malus eſt, nec habet neceſſariò concomitantem actum internum concupiſcentiæ mortaliter peccaminoſum?

cujus oppoſitum aſſerebat Lutherus. De hac definitione Concili Senonenſis rurſus dicam infra cap. 11.

§. 4.

Richardus à S. Victore, Michaël Epiſcopus Merſpurgenſis & Bandinus perperam adducti.

83. P. Lupus pag. 30. cum dixiſſet omnem pænitentiam, ſeu contritionem debere procedere ex amore Dei ſuper omnia dilecti, aliàs fore fucum Contritionis: ad id probandum adfert ex Richardo Victorino hæc verba: *Qui veraciter de ſuis criminibus pœnitent, pro certo jam charitatem habent.*

84. Reſp. hæc verba Richardi non invenio, niſi in argumento, quod ſibi objicit lib. De poteſtate ligandi, & ſolvendi cap. 19. ubi ſic ſcribit Richardus: *Ad ea, quæ ſuperiùs dicta ſunt, quidam quidem oppugnant, & dicunt; qui veraciter de ſuis criminibus pœnitent, pro certo jam charitatem habent.... nemo enim, qui charitatis capax eſt, ſine charitate ſalvari poteſt: ſed (ut putant) qui charitatem habet, debito damnationis æternæ teneri non valet: quomodo ergo Sacerdos eum ab ejuſmodi debito abſolvit, ſi ante Sacerdotalem abſolutionem charitate interveniente abſolvi jam meruit?* Porrò rarò ducitur argumentum efficax de ſenſu Authoris, ex iis ſolis, quæ ſibi objiciens refert.

85. Reſp. 2. Sententiam Richardi eſſe, quòd ſolus Deus ad cordis Contritionem abſolvat, & abſolvere ſolus poſſit à reatu culpæ; Sacerdotes verò abſolvant à ſolo reatu pænæ, ut patet ex toto libelli iſtius diſcurſu, præſertim ex cap. 4. 7. & 10. Hinc cum miniſterio Sacerdotis, juxta Richardum, culpa deleri nequeat, conſequens eſt, deleri eam debere per proprium actum de ſe juſtificativum, qui Sacramento ſine culpa deficiente ſufficiat ad delendam culpam, & debitum pænæ æternæ: quod ejuſdem tractatus cap. 8. fatetur Richardus: *Scimus*, inquit, *quòd verè pœnitens ſine Sacerdotis abſolutione æternam damnationem evadere poteſt, cum eam habere non poteſt.... Notandum quòd vinculum damnationis Dominus ſolvit conditionaliter.... Pœnitentem namque à debito damnationis abſolvit ſub tali conditione, ut eum oporteat, prout poteſt, Sacerdotis abſolutionem quærere, & ad ejus arbitrium debito more ſatisfacere. Nam, ſi facere neglexerit, periculum æternum non evadit.* Et cap. 7. *Sola enim cordis confeſſio pœnitentis ad ſalutem animæ ſufficit veraciter, cum articulus neceſſitatis, oris confeſſionem, & Sacerdotis abſolutionem excludit. Unde rectè dicimus, quod tunc dominus abſolvit. Sed quoniam oris confeſſio, & Sacerdotis abſolutio à verè pœnitente exigitur, quamdiu in*

diu in hoc ipſum facultas conceditur, rectè quidem debitæ damnationis abſolutio etiam Sacerdoti adſcribitur. Denique ibidem cap. 4. ad illa Pſalmi verba: *Confitebor adverſum me injuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei:* ſubdit Richardus: *Ex hac prophetica ſententia datur intelligi, quòd ad veram contritionem, & confeſſionem cordis remittitur iniquitas veraciter pœnitentis .... Quod enim iniquitatis eſt, & impietatis ſtatim ad veram pœnitentis animæ contritionem remittitur.*

Hinc patet hunc authorem perperam à P. Lupo contra nos citari, cum in Sacramento non agnoſcat vim delendi peccata, quam ſolùm tribuit cordis contritioni, ac proinde meritò requirit charitatem, prout & nos requirimus cum quolibet Sacramento, quod caret virtute primam gratiam conferendi. Vide dicta ſupra num. 53.

86. Denique dum Richardus dicit: *qui veraciter de ſuis criminibus pœnitent, pro certo iam charitatem habent*, Quæro à P. Lupo, an loquatur de quacumque charitate, ſeu dilectione Dei ſuper omnia; an verò de ſola illa charitate perfectiſſima, quam ad Contritionem antonomaſticè dictam requirit P. Lupus? Si agat de charitate quacumque, jam contrarius eſt P. Lupo; cum univerſaliter dicat iniquitatem ſtatim dimitti ad veram contritionem, quod negat P. Lupus. Si verò loquatur de charitate illa perfectiſſima, rurſus opponetur P. Lupo, vel P. Lupus ſibi ipſi, qui negat charitatem perfectiſſimam requiri cum Sacramento, & nihilominùs exigi vult cum Sacramento eam charitatem, quam requirit Richardus.

87. Alterum opponit Michaëlem Epiſcopum Merſpurgenſem in ſua Chriſtiana de ſeptem Sacramentis inſtitutione, cujus fuſiſſimum profert teſtimonium ex concione 58. habita Anno 1543. quod, ne quid videar omittere, hîc ſubjicio. *Atque hic quidem foret modus optimus, ex Dei amore à peccatis deſiſtere, ac proinde foret optandum omnes nos eo potiùs nomine horrere & vitare peccata, quòd ex amore Deum nolimus offendere, quàm pœnæ formidine à peccato abſtinere. Utinam omnium animi amore ejuſmodi flagrarent, poſſentque ex animo dicere, quod quidam Deo devotus & integer Chriſtianus quandoque dixit ad Deum: Præſta mihi Domine Deus, ut diligam te, atque ſic, etiamſi damnandus ſim, pœnam ipſam minùs moleſtè feram. Verùm non omnium animi ſunt ita conſtituti, ut ex amore Dei reſipiſcentiam & converſionem auſpicentur, magiſque ſe peccaſſe doleant, eò quòd Deum peccatis ſuis offenderint, quàm quòd ſupplicium pertimeſcant. Hoc itaque rarum & infrequens eſt converſionis & pœnitentiæ genus; ea autem uſitatiſſima ratio eſt, pœnitentiam ſeu contritionem obtinendi, ut ſeriò quis perpendat multitudinem & enormitatem ſuorum peccatorum & ſimul in memoriam ſibi redigat minas graviſſimas, quas intentat Deus impiis*

& pecca-

& peccatoribus. Conſideras quoque ſeverum illud & formidabile Dei judicium, quas calamitates & terrores impii ſentient, ubi terribilis illa & irrevocabilis Chriſti ſententia in eos fuerit prolata: ITE MALEDICTI *&c. Ex huiuſmodi conſideratione utique neceſſarium eſt, timorem in animis hominum exiſtere: à timore autem concipitur pœnitentia, ut Auguſtinus ait...... Cæterùm hic timor, qui ex peccatorum & ſupplicii conſideratione hauritur, necdum eſt vera illa contritio, quæ Deo accepta eſt, & quâ ad miſericordiam commovetur, quæque impetrat remiſſionem peccatorum. Nihilominus tamen eſt inſtar miniſtri veræ contritionis, utpote ad veram pœnitentiam deſerviens ac perducens. Nam hic ſervilis timor primùm* REPRIMIT IN NOBIS PECCATA, FACITQVE CESSARE A VITIIS, *qui eſt gradus ad veram pœnitentiam & contritionem.* Et rurſus infra: *Nec jam ſolùm eâ de causâ dolet, quòd pœnam peccando commeruerit, ſed multò magis eo nomine, quòd Deum offenderit; imò iam de pœna tantopere ſollicitus non eſt, cum ultro ſe obtulerit ad omnia ea libenter perferenda, quæ ipſi Deus pro peccatis impoſuerit, tantùm ut favorem & amicitiam Dei queat recuperare. Atque hic eſt verus & caſtus timor, cum ex amore Deum timere incipimus, exoriturque hinc vera illa contritio, quam Deus vult valere ad obtinendam peccatorum veniam..... Hunc contritionis obtinendæ modum plerique omnes Catholici Patres tradiderunt.*

88. Reſp. Hunc authorem in verbis citatis agere de contritione antonomaſticè dictâ, quam vocat contritionem veram: id manifeſtum fiet totam illam concionem & initium ſequentis legenti: quod ne gratis dixiſſe videar illis, quibus hic author ad manum non eſt, hîc oſtendo. Inprimis noſtram Attritionem, ut veram pœnitentiam, laudat, in eadem concione pag. 334. ubi deſcribens veram pœnitentiam ita loquitur: *Prima veræ pœnitentiæ pars eſt contritio, internus nimirum animi dolor, quo in conſcientia ſua incipit peccator perpendere, ſe in Deum peccaſſe, iramque ejus commeruiſſe, ac dolet ſe umquam deliquiſſe, ſecumque ſtatuit, vitam in melius commutare, & à ſolitis vitiis abſtinere; neque id tantùm rogat Deum, ut velit dare veniam peccatis ſuis; ſed etiam in ſua conſcientia offert ſeſe, eſtque animo paratus ad ferendum æquanimiter, quidquid ipſi Deus, vel per ſeipſum vel per alios legitimis modis pœnæ loco ferendum velit imponere. Atque hæc tria veram efficiunt Pœnitentiam, ubi & peccaſſe diſplicet, & vitæ emendandæ ſuſcipitur propoſitum, atque animus paratus eſt perpeti, quidquid illi poſſit* TEMPORARIÆ *moleſtiæ occurrere,* TANTVM VT POENIS SEMPITERNIS ABSOLVI QVEAT, *quaſſe ſuis peccatis novit bene commeritum. Eum in modum affectus, eſt verè pœnitens.*

89. Ecce dolere de præteritis, proponere emendationem, & velle ſolvere pœnam temporalem, *tantùm ut pœnis ſempiternis abſolvi queat* (quæ eſt ipſiſſima noſtra attritio) eſt vera pœnitentia, & ſic affectus, eſt verè pœnitens. Tum infra pag. 336. adfert verba à P. Lupo objecta,

quæ

quæ vel ſola ſufficerent, ad judicandum, authorem, dum dolorem in iis deſcriptum vocat contritionem veram, ſumere pro Contritione, prout Attritioni opponitur (quæ vocis acceptio uſitata eſt apud Authores, etiam juxta Catechiſmum Lovanienſium) 1. quia dicit, hunc modum fore optimum, & optandum eſſe, ut omnes ex amore Dei peccata horreant; ubi initio concionis agens de pœnitentia, pronuntiat, hanc eſſe neceſſariam. Adde, cum dicat modum pœnitendi ex amore Dei potiùs, quàm ex timore eſſe optimum, manifeſtè ſupponit eſſe aliam pœnitentiam, quæ non ſit ex amore, nempe illam, quam in verbis proximè relatis deſcripſerat. 2. Dicit hoc genus pœnitentiæ, quo magis dolent ſe peccaſſe, quòd Deum offenderint, quàm pertimeſcant ſupplicium, eſſe rarum & infrequens; quis autem dicet, eam pœnitentiam, quæ ad Sacramentum requiritur, & ſufficit, eſſe raram & infrequentem? &c. 3. Dum dicit per timorem perveniri ad Contritionem ſeu amorem Dei, contra Lutherum agit; qui, quòd timorem crederet malum, nolebat pœnitentiam ullam à timore initium ſumere.

90. His addo, quæ habet Michaël Epiſcopus concione ſequenti; quæ ejus menti intelligendæ non parum ſubſerviunt. Sic inchoat concionem 59. *Proximâ concione trium illarum partium primam tractavimus, quæ integram Deoque acceptam pœnitentiam conſtituunt, nempe contritionem, internum ſcilicet animi dolorem, quo dolet, & contriſtatur homo de commiſſis peccatis, proponens deinceps per gratiam Dei vitam in melius commutare, & à peccatis abſtinere, & ſimul ſuſpiriis & aliis piis ſtudiis eò contendens, ut peccatis hucuſque commiſſis queat exonerari. Audivimus illic hujuſmodi contritionem, ut plurimùm & præcipuè in animo peccatoris poſſe exoriri, ſi seriò peccata ſua commemoret, & perpendat, iiſque opponat Scripturæ ſacræ comminationes de pœnis & ſuppliciis peccatorum, unde tum timor in animo vel corde naſcitur & exiſtit. Neque tamen hìc debet ſubſiſtere, ut ex tali tum peccatorum ſuorum, tum ſeveræ iræ Dei contemplatione ſolum timorem concipiat; ſed dabit operam, ut veniam pariter ſperet ex bonitate & miſericordia Dei. Namque beneplacitum eſt Domino ſuper timentes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſericordia ejus. Solâ formidine terreri ob peccata, furum, flagitioſorumque eſt Pœnitentia, nec meretur gratiam, aut remiſſionem à Deo.* Poſtea addit, debere admixtum eſſe propoſitum non peccandi inpoſterum, quòd debeat eſſe de peccatis omnibus &c.

In verbis hujus Authoris hactenus allatis duo notanda ſunt: 1. quòd aſſerat, *timorem reprimere in nobis peccata, & facere ceſſare à vitiis:* quod eſt contra P. Lupum. 2. quòd timor, ſi ibi ſiſtatur, non ſit vera pœnitentia; ſed quòd debeat inſuper ſperari venia, accedere propoſitum non peccandi &c. quod ipſum toties jam à nobis inculcatum eſt.

G Videamus

91. Videamus an P. Lupo faveat (quem antiquum & laudatiſſimum ſcholarum Doctorem vocat) Bandinus, qui in 4. diſtinct. 20. Sic ait: *Denique cùm Pœnitentia ſemper neceſſaria ſit, illa maximè laudabilis eſt, quæ non tantùm habet timorem; ſed & libertatem. Unde Auguſtinus: Nullus exſpectet, quando peccare non poteſt: arbitrii libertatem quærit Deus, ut poſſit delere commiſſa, non neceſſitatem, ſed charitatem, non tantùm timorem, quia non in ſolo timore vivit homo. Illa ergo, quæ in extremis agitur, non ſit laudabilis eſt, quia ex timore magis, quàm ex charitate eſſe videtur* (hæc ex Bandino P. Lupus pag. 46. quibus addo aliqua ſequentia.) *Quando ſcilicet magis te peccata dimittunt, quàm tu ea. Unde Auguſtinus; Si vis agere pœnitentiam, quando jam peccare non potes, peccata te dimittunt, non tu illa; & ideo ſit pœnitenti ſecuritas non promittitur. Si vis ergo à dubio liberari, age pœnitentiam, dum ſanus es.* Hactenus Bandinus.

92. Reſp. 1. Hîc tantùm agi contra eos, qui pœnitentiam differunt ad extremum vitæ articulum, quæ ſuſpecta apud omnes ſemper fuit, ex quocumque demum motivo concipiatur, quia tunc videtur quaſi extorta & parum ſincera. Neque hîc agit Bandinus de motivo, ex quo dolor de peccatis concipi debeat: nam eandem pœnitentiam, quam à moribundo factam dicit non eſſe ſecuram, ſtatuit certam eſſe, & à dubio liberam, ſi fiat à rectè valente: certum autem eſt pœnitentiam ſani & ægri non debere differre motivo.

Reſp. 2. eum agere de pœnitentiâ, quæ *maximè laudabilis ſit*, quod ad rem non facit: non enim quærimus, quid laudabilius ſit, ſed quid ſufficiens ac neceſſarium.

93. Reſp. 3. Bandinum in Sacramento Pœnitentiæ non agnoſcere vim delendi peccata; ſed cenſere, abſolutionem non eſſe niſi indicium juſtificationis ante confeſſionem à Deo collatæ ad contritionem cordis. Ita enim loquitur diſtinctione 18. pag. 377. *Dimittit autem Deus peccata in cordis contritione ante confeſſionem.....quia debitum æternæ mortis ſolvit, & animam interiùs purgat.* Et paulò infra: *Sacerdos autem dimittit in confeſſione peccatum miniſterio officii, quo poteſt ligare, & ſolvere: ſolus enim Sacerdos evangelicus & ligat, & ſolvit; hoc eſt, ligatum vel ſolutum à Deo ex officio oſtendit; ſicut olim legalis Sacerdos contaminabat, & mundabat leproſum; id eſt, contaminatum, vel mundatum oſtendebat. Quam enim poteſtatem habebat iſte in corpore, hanc habet ille in mente.* Et ibidem diſt. 19. pag. 382. ſibi objicit: *Sed cum in contritione Deus dimittit peccatum, cur oportet quemquam deinceps Sacerdoti, hoc eſt, Eccleſiæ confiteri?* cui objectioni ſic reſpondet: *Arbitror inter cæteras cauſas, hanc eſſe præcipuam, ut per hoc Sacramentum unitas, quæ eſt inter Chriſtum & Eccleſiam, commendetur: ut, ſicut ſunt duo*

in carne

in carne unâ, & in voce unâ, ita & duo ſint in confeſſione unâ. Ecce quò confugerint ii, quibus hujus Sacramenti vis minùs erat perſpecta.

Hinc patet objectionem ex Bandino deſumptam vacillare, ac ruere ex multiplici capite.

§. 5.

S.S. Bernardinus Senenſis, Thomas de Villanova, Franciſcus Saleſius nobis minimè adverſantur.

EPiſtolæ familiaris cap. 7. hos adfert P. Lupus, tamquam manifeſtos ſuæ ſententiæ patronos, noſtræ adverſarios; cum tamen, ut jam videbimus, nec in minimo nobis adverſentur.

94. Ex S. Bernardino Senenſi hæc verba, loco non indicato, adfert P. Lupus pag. 69. *Ex his apertè elici poteſt, quòd, qui conteritur principaliter propter timorem inferni, & non propter amorem Dei, non eſt in ſtatu ſalutis; quia non dolet amore Dei, ſed amore ſui, ut ſi ceſſaret damnatio ex perpetrata culpa, ceſſaret & contritio illa. Sed ſecundùm Scotum in 4. diſt. 20. licet ad veram contritionem concurrat timor humilians, debet tamen concurrere amor inflammans; unde etſi in peccatore initiet timor pœnæ, ſuperveniens tamen amor talem timorem debet repellere.* Ita S. Bernardinus Tom. 1. ſerm. 12. de vera contritione; Fer. 3. poſt Domin. 1. Quadrag. art. 2. cap. 2.

95. Reſp. omnino incongruè hæc contra nos adduci: nam 1. cum non diſtinguat inter dolorem requiſitum in Sacramento, & extra illud; non eſt unde probetur, quòd per veram contritionem, de qua agit, non intelligat contritionem antonomaſticè dictam: præſertim cum ibidem art. 1. cap. 3. præmiſerit: *Ponunt Doctores differentiam inter attritionem & contritionem. Attritio enim eſt actus diſplicentiæ non cum privatione informitatis; ſed contritio eſt actus charitate informatus. Attritio enim oritur ex timore pœnæ, contritio verò ex conſideratione divinæ offenſæ.*

2. Quòd agat de contritione prout opponitur attritioni, inde datur intelligi; quòd contritioni, de qua hoc loco fuerat locutus, ejuſdem ſermonis art. 3. cap. 1. attribuat juſtificationem independenter à Sacramenti ſuſceptione.

96. Tertiò. Quia S. Bernardinus cenſet, ante abſolutionem Sacramentalem, vi contritionis culpam à Deo remitti, abſolutionem autem eſſe remiſſionis præhabitæ indicium, ſic tamen ut gratiam præhabitam augeat: nam Tom. 2. ſermone 27. (qui eſt de ſacra Confeſſione) art. 1. cap. 3. ſic habet; *Quæritur, quid dimittat Sacerdos homini pœnitenti, cum per*

per ſolam cordis contritionem ante confeſſionem crimina deleantur ; ubi ſunt claves Eccleſiæ, quas Dominus contulit Petro & ſucceſſoribus ſuis ; Quomodo enim ligat Sacerdos pœnitentem, palam eſt; à quo autem eum abſolvat, non claret. Ante confeſſionem verò Deus maculam culpæ per cordis contritionem cum propoſito confitendi terſit, & debitum æternæ mortis relaxavit. Qui enim contendunt Deum maculam & contagium peccati dimittere ante confeſſionem, Sacerdotem vero in confeſſione debitum æternæ mortis relaxare, audiendi non ſunt: ſed potiùs ipſe Deus merito ſanguinis Chriſti ab utroque abſolvit pœnitentem. Mundat enim à criminali, & ſtatim charitatem, quæ fuerat peccato mortua, habet; quare ſtatim dignus æternâ gloriâ judicandus eſt. Ad quæſtionem autem initio propoſitam non aliam adfert ſolutionem, quàm quòd Sacerdos oſtendat peccatum eſſe remiſſum. Et ejuſd. ſerm. art. 3. cap. 3. *Similiter dicendum eſt de confeſſione adjuncta abſolutioni, quia ſecundùm quod in voto pœnitentis præceſſit, à culpa liberabit: poſtea verò in actu confeſſionis & abſolutionis gratia augetur.*

97. 4. Denique videtur S. Bernardinus etiam admittere, quòd cum Sacramento non requiratur contritio ſeu actus charitate informatus, ut dixit ſupra, ſed ſola attritio ex metu: nam cap. 3. proximè citato cum dixiſſet gratiam in abſolutione augeri, ſubdit: *Et etiam peccata remittuntur, ſi præcedens dolor ad contritionem ſufficiens non fuiſſet*, &c. Vide eumdem Tom. 3. in tractatu de Confeſſione circa finem.

98. An P. Lupus meliùs examinarit, & feliciùs adduxerit S. Thomam à Villanovâ authorem domeſticum, diſpiciamus. Ex ejus ſermone in Dominica Paſſionis, varia adfert, in quibus ad veram contritionem hic Sanctus amorem requirit, negatque ſufficere timorem inferni. *Non de damno*, inquit, *vel de pœna &c. ſed dolendum eſt de peccato prout offenſâ Dei; ſic ut etſi nullum incommodum de peccato proveniret, neque eſſet infernus, etiam diſplicèret peccatum, quia Deus fuit offenſus. ...Vera contritio ex amore Dei debet procedere, non ex timore aut amore ſui.* & rurſus: *Tertia conditio .... ut plus doleas de peccato, quàm de quovis infortunio.....ſi daretur optio, potiùs eligeres pati infernum, quàm eligere peccatum.*

99. Verùm hæc omnia nihil omnino favent P. Lupo, quia ex tota illa concione manifeſtum eſt, ſermonem illic eſſe de Contritione per ſe juſtificante, & prout ſpecies eſt Attritioni oppoſita. Nam ſub initium ſermonis expreſsè Contritionem, de qua agit, ab Attritione diſtinguit: *Solus dolor ille contritio eſt*, (inquit pag. 160.) *qui eſt propter Deum; unde Attritio & Contritio non tam differunt, quia contritio eſt dolor intenſus, & Attritio eſt dolor remiſſus; ſed magis, quia Contritio eſt dolor perfectus propter Deum* (id eſt ex amore Dei, ut ipſemet explicat in verbis, quæ nobis

objic

objiciuntur) *& Attritio eſt dolor imperfectus, & mixtus cum aliis reſpectibus.* Et infra: *Ex hac definitione poſſumus elicere quinque conditiones, quas debet habere dolor, ut ſit perfecta & conſummata contritio.* Contritio autem *perfecta & conſummata* alia non eſt, quàm Contritio per ſe juſtificans. Ac demùm enumeratis hiſce coditionibus ſubjungit pag. 162. *Has conditiones debet habere dolor, ut ſit perfecta contritio, quas ſi habuerit, procul dubio remittetur peccatum.* Quod probat ex Ezech. 18. Atqui hoc non competit Contritioni imperfectæ ſeu Attritioni, etiam juxta adverſarios, cum Attritio ad illum effectum requirat actualem Sacramenti ſuſceptionem, quod attrito ſæpe deeſſe poteſt; ergo agit de Contritione *perfecta*, prout ipſemet Sanctus exprimit.

Adde quòd idem Author ibid. pluribus hortetur auditores, qui amorem Dei in ſe non ſentiunt, ut ſaltem concitent dolorem ex metu inferni, aliorumque malorum; hunc autem dolorem, contra P. Lupum, pronuntiet eſſe valde bonum.

100. Sanctum quoque Saleſium ſibi faventem facere conatur P. Lupus, hæc adferens ex illius l. 2. de Amore Dei, quæ latinè ſic ſonant: *Pœnitentia, quæ amorem quidem Dei non rejicit ſeu excludit, (quamvis ſine illo ſit) bona eſt & optanda pœnitentia, ſed imperfecta, & quæ ſalutem nobis conferre nequeat, donec pertigerit ad amorem, & huic permixta fuerit: unde, quemadmodum dixit Apoſtolus, ſi tradidero corpus meum ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt; ſic quoque verè dicere poſſumus, licet pœnitentia tanta eſſet, ut copioſas lacrymas cieret dolor, &c. nihil omnino ad ſalutem totum id proficeret, ſi ſancto Dei amore careamus.*

101. Apud illos, qui Saleſium legerint, hæc objectio refutatione non egebit: per ſe enim manifeſtum erit hæc extra rem objici: nam lib. cit. cap. 18. agens de pœnitentia, quæ eſt virtus omnino Chriſtiana, aſſerit hanc plurima habere motiva, timorem gehennæ, deſiderium gloriæ cæleſtis, turpitudinem peccati, pulchritudinem virtutis, & tum illo cap. tum ſequenti, pænitentiam ex horum motivorum aliquo conceptam, licet amorem Dei non involvat, ſæpius bonam pronuntiat plurimùmque laudabilem, natum quidem ex amore noſtri, ſed qui legitimus, juſtus, ac rectè ordinatus ſit. Et hanc pænitentiam vocat imperfectam, addens amorem Dei eſſe pænitentiæ perfectionem ac complementum. Quo loco haud dubiè ad Tridentinum reſpexit, quod pænitentiam ex motivo metus ſine amore Dei conceptam, vocat contritionem imperfectam ſeu attritionem; illam verò, quæ amorem habet pro motivo, perfectam. Ac tandem eodem cap. 19. ſubjungit ea, quæ adfert P. Lupus, quòd nempe actus pænitentiæ quantumcumque-

cumque vehemens, & quantaſcumque lacrymas eliciat, niſi amorem involvat, inſufficiens ſit, ſeu non proſit ad ſalutem, quod veriſſimum eſt etiam in ſententia noſtra, & totidem ferè verbis traditur à Tridentino, Seſſ. 14. cap. 4. aſſerente, contritionem imperfectam ſeu attritionem conceptam ex metu gehennæ, aut ſimili motivo ab amore diſtincto per ſe ad ſalutem peccatorem perducere non poſſe. Quòd autem S. Saleſius ibi tractet de juſtificatione, quæ obtinetur vi actus à pænitente eliciti, facilè probatur: tum quia in toto illo diſcurſu ne mentionem quidem facit Sacramenti: tum præcipuè ex iis, quæ tradit cap. ſequenti, nempe 20. ubi in initio diſcurſum de eadem pænitentia ſic proſequitur: *Elle eſt ardente, parce qu'elle contient la vertu & proprieté de l'amour, comme provenuë d'vn motif amoureux, & par cette proprieté elle donne la vie de la grace..... en vertu du motif de l'amour d'ou elle prend ſon origine, elle nous reconcilie, & reünit à noſtre Dieu.* Et infra pag. 44. ſic concludit: *& pour le dire en vn mot, ce commencement d'amour ſe meſle avec la fin de la repentance, & en ce moment du meſlange, la penitence & contrition merite la vie eternelle.* Ubi aſſerit pænitentiam, de qua agit, involvere proprietatem amoris, ac vi hujus proprietatis vitam gratiæ tribuere, noſque Deo reconciliare, idque eo ipſo momento, quo initium amoris pænitentiæ immiſcetur. Atqui hæc locum tantummodo habent in actu qui ſe ſolo juſtificat: ergo de hoc ſolo actu ſeu de contritione perfecta hîc tractat.

102. Hîc advertat lector, quantùm ab hoc Sancto diſcrepet P. Lupus. Saleſius deteſtationem peccati ex metu gehennæ aut ſpe præmii cæleſtis ſine amore Dei conceptam ſtatuit ſpeciem pænitentiæ Chriſtianæ, eamque aſſerit bonam eſſe ac laudabilem. E contra P. Lupus dicit eſſe fucum contritionis ſeu pænitentiæ, eſſe pænitentiam Judæ, per eam Chriſtianos tranſire ad Judæos &c. Docet Saleſius, eodem momento, quo initium amoris pænitentiæ accedit, fieri reconciliationem peccatoris, quod omnino negat P. Lupus.

§. 6.

De Roberto Cardinale Pullo, ejuſque Scholiaſte Hugone Matthoud, & Joanne Morino.

103. P. Lupus pag. 23. præeunte Hugone Matthoud putat Robertum Pullum omnino favere ſuæ ſententiæ, de inſufficientia noſtræ attritionis cum Sacramento. Verba Pulli, ex quibus id haberi poſſit, habentur in Pullo, Senten. parte 5. cap. 31. ubi ſic ait: *Qui ex ti-*

more pœnitet, adhuc eſt ſervus, quoniam flagra formidat; nondum filius, qui patrem amans ſperat hæreditatem. Servus autem de habitaculo Saræ ejicitur, quippe hæres non futurus. Quamobrem quiſquis, dum pœnitet, ſeſum timore angitur, nondum per pœnitentiam veniam meretur. Verùm qui largitur timorem, ut ex timore pœnitendi neceſſitatem incutiat, is cum pœnitentiâ largietur amorem, ut ſit pœnitens veniâ dignus. Hactenus Pullus.

104. Reſp. Robertum Pullum, licet per *amorem* intelligeret caſtam Dei propter ſe & ſuper omnia dilectionem, non rectè tamen contra nos adduci, ut patet ex dictis ſæpe, & præſertim num. 53. Quia cenſet hominem non abſolvere à culpa, ſed in cordis contritione peccatum ſemper dimitti; abſolutionem autem Sacerdotis tantùm deſignare remiſſionem, quam antea peperit cordis contritio, ut ſic conſolatio fiat pœnitenti. Ita docet Pullus parte 6. cap. 61. & duobus præcedentibus: neceſſe non eſt verba proferre, cum ea adferat P. Lupus Epiſtolæ pag. 51. & 53. fateaturque hanc fuiſſe illius Authoris ſententiam. Idem docet de Baptiſmo, per hunc nempe non dimitti peccata, ſed ante remitti per præviam Contritionem in adultis. Vide ejuſdem partis cap. 13. & 27.

105. Dixi, licet per amorem intelligeret Pullus amorem benevolentiæ erga Deum ſuper omnia: nam ſumpſiſſe amorem & charitatem in latiore ſignificatione non pauca perſuadent. Senten. part. 3. cap. 11. cum dixiſſet legem veterem eſſe ſervituris & mortis, noſtram verò legem libertatis & gratiæ, hanc ſui dicti adfert rationem; quòd in veteri lege ad Dei cultum attraherentur metu & ſpe malorum & bonorum temporalium, nos verò ſpe bonorum permanentium, ſive (ut fuſiùs explicat cap. 14. pag. 107. col. 2.) timore gehennæ & ſpe gloriæ cæleſtis: tum ſubdit, in noſtra lege, *quamvis timor Dei cultum præveniat, at charitas conſummat:* nempe latiùs ſumpta etiam pro amore concupiſcentiæ ſeu deſiderio gloriæ. Quod magis confirmatur ex iis, quæ præmiſerat cap. 8. conſummationem, quam hìc charitati, illic tribuens deſiderio vitæ æternæ. *Et quidem Religio perfectionis, quæ utique Chriſtianorum eſt, hujuſmodi ſordes non recipiens* (id eſt metum vel ſpem temporalium, ut conſtat ex antecedentibus) *alio timore, ejus ſcilicet, qui poteſt corpus & animam mittere in gehennam, inchoatur: alio deſiderio, ut ſcilicet videatur Deus Deorum in Sion, conſummatur.* Denique cap. 10. ejuſdem partis, dum quis in arcto conſtitutus eligit potiùs reſpuere omnino felicitatem temporalé, quàm Deum offendere; illam vocat charitatem, quæ operit multitudinem peccatorum: Atqui lex Dei (in qua includitur abſtinentia ab omni peccato) conſideratione æternæ vitæ non tantùm ſervari poteſt,

reſt, ſed etiam facilè, juxta eumdem Pullum cap. 9. ibidem: ergo juxta illum, ex hoc motivo deſpicere terrena, eſt charitas.

106. Authori conjungo Scholiaſtem Hugonem Matthoud, qui in obſervationibus ad Pullum parte 5. c. 31. ita ſcribit: *Ex his verbis Authoris, & ex aliis ad cap. 13. ſupra relatis, liquidò conſtat, Attritionem ex ſolo metu gehennæ conceptam (de ea enim ſic delineata hic tantùm loquimur) ut veram Sacramenti partem, nec voce tenus, nec ſignificato, veteribus & Pullo coætaneis Authoribus innotuiſſe: ut meritò ſcripſeris Lopez, illius opinionis parentes fuiſſe Melchiorem Canum, & Henricum quemdam Salmanticenſem; qui putant dolorem illum, quo ſolo metu inferni peccator concutitur, etiam ſic cognitum, nec altiùs elevatum ſufficientem eſſe diſpoſitionem, ut accedente Sacramento juſtificantem gratiam conſequatur. Sed ut nova hæc opinio, ſic periculoſa, & tantùm Scripturæ ſacræ detrahens, quantùm Sacramento concedere putat. Nova quidem; cum certum ſit, eam tantùm poſt Tridentinum Concilium emerſiſſe &c.* Hæc objicit P. Lupus pag. 24. 25. 27. in quibus verbis totam ſuæ diſſertationis doctrinam compendio traditam ab Hugone affirmat.

107. Noſtrâ quidem parum intereſt, quòd Attritionem noſtram, ut inſufficientem, rejiciat Hugo Matthoud modernus Author. Si Senonenſes in hujus ſuæ ſententiæ patrocinium accerſere volebat P. Lupus, poterat non Hugonem tantùm, ſed & plurimos alios reperiſſe, qui ſubſcriberent, neque huic tantùm ſententiæ, ſed & plurimis aliis ante paucos annos rurſum excitatis: ſunt hîc & in Galliis non pauci ab annis aliquot, quos omnes ſciunt ſententiam noſtram rejicere; ſi modernos pro nobis adferre voluerimus, multùm ſuperabimus. Licet ergo, ut dixi, parum noſtrâ interſit, quid ſenſerit Hugo Matthoud, libet tamen ejus dicta examinare.

Duo quæpiam in ejus verbis habentur nobis adverſa; alterum; quòd ſententia aſſerens, cum Sacramento ſufficere dolorem ex metu gehennæ, ſit nova, & quam *certum ſit tantùm emerſiſſe poſt Tridentinum*. Alterum, quòd ſit periculoſa, ſeu ſuſpecta de falſitate.

108. Quod ad primum attinet; manifeſtam falſitatem obtrudit Hugo Matthoud pro certa & indubitata veritate. Ut patet ex iis, quæ diximus ſupra cap. 3. & tractatu de Attritione cap. 8. §. 4. ubi non paucos adduximus, qui noſtram ſententiam ante Tridentinum docuerunt. Præterea, ex eo, quòd Pullo & coætaneis illius fuerit hæc ſententia ignota, malè infert Hugo, meritò dici primum ejus authorem fuiſſe Melchiorem Canum.

109. Quod ad alteram partem attinet; verba Hugonis ſupra parentheſi incluſa, nempe: *de ea enim ſic delineata hic tantùm loquimur*: dubium mihi

mihi ingerunt, an vel omnino rejiciat noſtram, vel omnino faveat ſententiæ veſtræ. Porrò illic Attritionem ſolùm delineat hoc modo, *ex ſolo metu gehennæ conceptam: Dolorem, quo ſolo metu inferni peccator concutitur.* Noſtra autem attritio habet adjunctum propoſitum non peccandi in poſterum, & ſpem veniæ; quorum mentionem cum non faciat Hugo, profiteaturque ſollicitè, ſe tantùm agere de ea, quam hîc delineat; dubium eſt, an agat de noſtra Attritione. Videtur inſuper per illam parenthesin excludere dolorem conceptum ex ſpe gloriæ cæleſtis, aliiſque motivis à timore gehennæ diſtinctis. Si enim hæc omnia complectatur, non video quo ſerviat dicta parentheſis.

110. Cæterum quidquid de eo ſit, an rejecerit noſtram ſententiam, nec ne, nego hunc authorem conſentire P. Lupo: cenſet enim Hugo Matthoud, ad Sacramenta Baptiſmi & Pœnitentiæ requiri contritionem antonomaſticè dictam, ſeu vi ſuâ juſtificantem; ſic ut hæc duo Sacramenta non aliam habeant efficaciam, quàm gratiam præhabitam augendi. Nam in annotationibus ad Pullum parte 5. cap. 13. volens excuſare doctrinam Pulli, requirentis juſtificationem ante ſuſceptionem Sacramenti, ita loquitur pag. 347. col. 2. *Secundum, quod labis ſuſpicionem eximat ab authore, quodque vix in aliis ſcriptoribus coætaneis advertas, illud eſt, quòd aliquam ſanctificantis gratiæ collationem tribuat Sacramento, etiam ab adultis ſuſcepto, dum ad illud verè contriti accedunt. Quâ ſuppoſitâ veritate, nihil ferè diſcrepat ab multorum recentiorum placito, qui ſecundum probabiliorem, & quam tutiorem credimus ſententiam, de præmittenda neceſſariò Contritione ad ſuſceptionem Sacramentorum Baptiſmi & Pœnitentiæ, ſufficientem eſſe cenſent eorum efficaciam (quantùm ad effectum principalem) ſi gratiæ ſanctificantis augmentum conferant.* Ecce juxta Hugonem illis Sacramentis, quantùm ad effectum principalem, qui eſt gratia ſanctificans (ut nempe excludat characterem) tribuitur ſufficiens efficacia, ſi gratiam augere dicantur, prout faciunt reliqua Sacramenta vivorum, ac propterea probabilior & tutior ſententia eſt de præmittendâ neceſſariò Contritione, non autem aliâ, quàm per ſe juſtificante ſeu perfectâ. An & quâ cenſurâ notanda veniat hæc Hugonis Matthoud ſententia, aliis judicandum relinquo. Tantùm advertat lector, tum, quò tandem deveniant, qui communem & tritam Catholicorum viam deſerunt; tum, quòd rurſus hic author malè nobis à P. Lupo opponatur, qui his Sacramentis virtutem adimit primùm juſtificandi, Sacramenta mortuorum cum Sacramentis vivorum confundens, contra unanimem Catholicorum omnium conſenſum.

111. Quæro interim à P. Lupo, an ipſe Hugoni hâc in parte aſſentiatur? ſi neget, fateri debebit hunc authorem æquè ſibi, quàm nobis

adverſari. Si requirenti Contritionem per ſe juſtificantem ad Sacramenti ſuſceptionem, conſentiat P. Lupus, huicque ſententiæ conjungat mirabilem ſuam Contritionis per ſe juſtificantis deſcriptionem: quòd nempe cum ea ſtare nequeat leviſſimus affectus ad rem quampiam creatam, vi cujus in ejus amiſſione lacrymas aut gemitum funderet; ſi, inquam, has duas ſententias combinet, quid aliud egerit, quàm uno, ut ita dicam, impetu fideles paſſim omnes in deſperationem & gehennam præcipitare.

112. Denique, actum etiam eſt de Attritione, quam adinvenit P. Lupus, quæ nempe aliquem, non tamen perfectum amorem Dei habeat adjunctum; hæc enim non eſt Contritio perfecta, ſeu per ſe juſtificans juxta P. Lupum: nam Hugo Matthoud, quem virum doctiſſimum indigetat P. Lupus, cum multis recentioribus aſſerit, ſententiam requirentem cum Sacramento Contritionem perfectam, ſeu per ſe ante Sacramenti ſuſceptionem ſanctificantem, eſſe probabiliorem & tutiorem: hic ergo æquè valebit contra ipſum argumentum, quod contra nos format, quòd nempe in ſuſceptione Sacramenti, ſub mortali ſequenda ſit via tutior. Reſtat ergo, ut deſertâ ſuâ de Attritione ſententiâ, pronuntiet, mortaliter peccare, qui Sacramentis Baptiſmi & Pœnitentiæ non præmittunt Contritionem perfectam ſeu vi ſuâ juſtificantem. Videat jam P. Lupus, quos in labyrinthos ſe induxerit, ex quibus nunquam ſe expediet, niſi deſerto Hugone Matthoud in tritam à ſuis prædeceſſoribus viam fuerit reverſus.

Hugoni ſubjungo alterum ſcriptorem modernum Joannem Morinum Congregationis Oratorii in Galliis Presbyterum. Hic Author ſolùm pronuntiat, nondum omnino certum eſſe & exploratum Attritionem, de qua diſputamus, cum Sacramento ad impii juſtificationem ſufficere; in quo æquè vel magis diſſentit à P. Lupo, quàm à nobis: quare non eſt quòd huic immoremur.

113. Unum hìc præterire non poſſum; quòd nempe Morini verba ita conjungat P. Lupus, ut id, quod de alia ſententia aſſerit Morinus, videatur dixiſſe de ea, quam tractamus. P. Lupus pag. 24. poſt relata ex Morino verba Ludovici Lopez, quibus ſententiam noſtram ut probabilem & non parum veritati & Concilio Tridentino conſonam defendit, ſubjungit verba Morini ſequentia: *hanc ſententiam aſſerere probabilem, tum illi viſum eſt aliquid inſolitum audere.* Hactenus rectè ex libro 8. de Pœnit. cap. 4. num. 2. Pergit ibi P. Lupus; *& addit cauſam*, nempe Morinus, cur viſus fuerit Lopez aliquid inſolitum audere: tum ſubjungit verba Morini petita ex ejuſdem capitis apud Morinum num. 8. ubi ait:

ait: *hæc quæſtio planè nova eſt, & omnibus Scholaſticis ante hoc ſæculum incognita &c.* Ecce, juxta P. Lupum, Joannes Morinus ejus dicti, quod Lopez ſibi viſus fuerit aliquid inſoliti auſus, rationem adfert in his verbis: *hæc quæſtio planè nova eſt &c.* quod ut verum eſſet, neceſſe foret Morinum in his poſtremis verbis agere de ſententia Ludovici Lopez, quam retulerat nu. 2. falſiſſimum autem eſt, Morinum dicti capitis num. 8. agere de ſententia Ludovici Lopez, & per conſequens, de noſtra, ut Morinum legenti non poterit non eſſe manifeſtum. Præmiſerat Morinus ibidem nu. 7. ſententiam quorumdam, aſſerentium, *juſtificatum ſemel in Sacramento per Attritionem ex ſola formidine pœnæ conceptam non teneri ampliùs ex animo dilectionem Dei elicere:* ſive eum, qui cùm Attritione juſtificatur in Sacramento, liberari præcepto Deum aliquando ſuper omnia amandi: & ſtatim num. 8. dicit, hanc ſententiam eſſe novam; &, ne dubium eſſe poſſit de qua loquatur, eamdem rurſus ibi exprimit: ſic enim loquitur num. 8. *hæc quæſtio planè nova eſt, & omnibus Scholaſticis ante hoc ſæculum incognita, videlicet, an Attritio ex ſola formidine pœnæ concepta, & Sacramento conjuncta dilectionem Dei ſuppleat, ITA UT hoc modo habitualiter juſtificatus dilectionem illam ſalutis obtinendæ causâ elicere nullo umquam temporis momento teneatur.* Nemo non videt duas haſce quæſtiones diverſiſſimas eſſe, nimirum: *An talis attritio ſufficiat ad juſtificationem cum Sacramento;* &, *an per attritionem hanc cùm Sacramento juſtificatus, liberetur obligatione hujus præcepti: diliges Dominum Deum tuum &c.* adeo ut totâ vitâ ei ſatisfacere non teneatur. Qui in prima harum nobiſcum affirmativam tenent, paſſim omnes negant ſecundam; ſicut enim juſtificatus manet aliis præceptis obligatus; ita & hoc, quod primum eſt maximumque mandatum, de Deo diligendo: quo etiam obligatur is, qui acceptam in Baptiſmo juſtitiam numquam amiſit.

114. Rurſus Morinus eodem num. 7. dum ait: *Dilectionem Dei præceptum eſſe divinum, cui ſaltem ſemel, quamdiu vivimus, poſt peccatum commiſſum eſt obtemperandum; antiqui Scholaſtici omnes ad annum uſque 1500. ut Patres prætereàm, longè copioſiùs, liberaliùs, & magnificentiùs de obligatione dilectionis divinæ ſtatuerunt.* Hîc, inquam, agit contra eos, qui aſſerebant juſtificatum ſemel cum Attritione ex metu per Sacramentum, nullo umquam tempore obligari ad eliciendum actum dilectionis Dei. Hinc P. Lupus pag. 24. relatis proximis Morini verbis peſſimè & planè contra authoris mentem ſubjungit: *affirmat* Morinus *ſervilem attritionem, ab illorum nullo ſuiſſe etiam cum Sacramento judicatam obtinendæ juſtificationi ſufficientem.* Cum aliud omnino, ut jam oſtendimus, illo loco agat Morinus. Neque dicat P. Lupus, has duas quæſtiones eſſe inter ſe

ita connexas, ut, qui primam affirmet, non poſſit ſecundam negare; id enim numquam probabit; non ſequi, conſtat ex dictis. Crediderat hunc authorem P. Lupo magis familiarem, quàm ut ſic ab illius mente aberraret.

§. 7.

An Adverſariis faveat Petrus à Soto, Catechiſmus Romanus; Didacus Stella.

115. VEnio ad Petrum à Soto, ex quo tria nobis P. Lupus objicit pag. 14. teſtimonia. 1. in ſua aſſertione fidei Catholicæ pag. 34. col. 2. ad hæc confeſſionis Wirtenbergenſis verba: *Contritionem vocamus ſenſum divinæ iræ, ſeu dolorem aut pavorem animi ex agnitione magnitudinis peccatorum & gravis iræ Dei ortum.* Ita in Catholicis ſcholiis ſcribit Soto. *Adde & verâ Dei dilectione ipſum ſuper omnia bona æſtimante; ſine hac verò de qua dictum eſt; dimiſſa ſunt ei peccata multa, quia dilexit multùm; contritio non vera eſt.*

2. Ibidem ad hæc hæreticorum verba. *Contritionem Lex Dei in homine excitare ſolet;* Soto pag. 35. lit. A. hanc ponit correctionem. *Imò reverâ ſola gratia concedere...... primò non intelligunt Catholicam doctrinam de Contritione, quam nos intelligimus veram illam converſionem cordis à peccato, quam petit ſibi dari à Deo, qui dicit: converte me Domine &c. Ipſi verò contritionem vel certè dolorem huic conjunctum, humanum quoddam opus, virium ſcilicet humanarum putantes, primùm indignè ſentiunt de illa, quæ tam prædicata eſt & tam neceſſaria; deinde magni aſſertores gratiæ non docent gratiam quærere, tunc cum maximè neceſſaria eſt, peccatori ſcilicet cupienti remiſſionem obtinere peccati.*

3. Sententiam Catholicam ita proponit Soto pag. 37. *Contritionem vocat Catholica Eccleſia perfectum animi dolorem de peccato voluntati illi, quâ peccare libuit, oppoſitum, frangentemque duritiam illam cordis, quâ peccantes divinis præceptis & bonitati reſiſtimus. Dolor quidem peccati imperfectus eſt ex quantacumque aut qualicumque fide procedens, & quantaſcumque lacrymas & ſenſum doloris habeat, quo uſque ex Dei charitate,.... dilectioneque illius ſuper omnia bona & amabilia procedat* &c.

116. Reſp. Primò, quòd hæreticos, aſſerentes, Contritionem eſſe opus humanarum virium & non ex gratia, redarguat Soto, non eſt ad rem: quis enim Catholicorum negat, requiri pœnitentiam, quæ ſit ex gratiâ? Attritionem autem ex metu gehennæ eſſe ſupernaturalem oſtendimus in tract. de Attritione cap. 7. & conſentiunt omnes, excepto cum pauciſſimis aliis P. Lupo. 117. Reſ.

117. Reſp. Secundò, Petrum à Soto hic agere de Contritione perfectâ, ſeu quæ ſine conſortio actualis Sacramenti juſtificat. Conſtat id ex plurimis, quæ dicto loco habet Soto: ac 1. quidem pag. 36. lit. H. ait. *ſed, quod nunc etiam dicendum eſt, perfecta illa Contritio, qualis deſcripta eſt.* Ergo in præcedentibus, unde primum & ſecundum teſtimonium deſumpſit contra nos P. Lupus, deſcripſit Contritionem perfectá. Secundò pag. 37. poſt tertium, quod nobis objicitur, teſtimonium, ſubjungit Soto: *hæc Contritio ſemper, & ante legem & ſub lege & revelatæ gratiæ tempore ad remiſſionem peccati lethalis neceſſaria eſt in adultis.* Agit igitur de remedio univerſali, quo quovis tempore etiam in lege veteri peccata remittuntur; hoc autem non eſt aliud quàm Contritio perfecta, ſeu per ſe juſtificans. Tertiò ibidem infra aſſerit, hanc Contritionem, *cum talis* AC TAM PERFECTA FVERIT, eſſe diſpoſitionem ad juſtificationem, additque: *ſine qua numquam, & per quam ſemper peccatum mortale remittitur.* Atqui Contritio, per quam ſemper peccatum mortale remittitur, non eſt niſi Contritio perfecta & per ſe juſtificans. Quod ibidem dicit, ſine hac contritione numquam dimitti peccatum, intelligi poteſt, numquam id fieri per ſe & vi actus, licet fiat accedente Sacramento. Si hæc explicatio diſpliceat; per me licet, ut illud, *ſine quâ numquam,* intelligas planè univerſaliter; hinc enim tantùm ſequetur, quòd Soto eamdem illam Contritionem requirat accedente Sacramento, quæ ſemper, adeoque ſine Sacramento actuali juſtificet, quæque requirebatur in veteri lege. Et ſic intellectum Sotum perperam nobis objicies, ut patet ex dictis ſupra num. 53. & ſæpiſſime hoc capite. Quartò denique, dum in eodem tertio teſtimonio dicit Contritionem ab Eccleſia vocari *perfectum dolorem*; alium verò dolorem, qui nondum procedit ex amore Dei vocat imperfectum, idem ſentire videtur, quod cum Tridentino paſſim docent Catholici; nempe dolorem, qui elicitur ex amore, eſſe dolorem ſeu Contritionem perfectam; eum verò qui ex metu gehennæ aut ſpe gloriæ, vel ſimili alio inferiore motivo procedit, eſſe dolorem ſeu Contritionem imperfectam. Atque hinc patet P. Lupum pag. 15. poſt relata Petri à Soto teſtimonia, nullo fundamento ſic concludere: *Iſtud ipſum; quod ego in Diſſertatione dixi, aſſerit eſſe Catholicam totius Eccleſiæ confeſſionem.*

118. Ex Catechiſmo Romano duo in rem præſentem P. Lupus pag. 22. adfert teſtimonia; tertium, quod ibi ſubjungit, cum aliò ſpectet, infra tractabimus. Primum petitum eſt ex part. 2. cap. 5. num. 7. ubi ſic habet. *Credere enim oportet ... præterea motus timoris conſequitur, & ſuppliciorum acerbitate propoſitâ animus à peccatis revocatur.... huc deinde accedit*

ſpes impetrandæ à Deo miſericordiæ, qui erecti vitam & mores emendare conſtituimus. Poſtremò charitate corda noſtra accenduntur, ex qua liberalis ille timor probis & ingenuis filiis dignus oritur; atque ita unum illud veriti, ne qua in re Dei Majeſtatem lædamus, peccandi conſuetudinem omnino deſerimus: hiſce igitur quaſi gradibus ad hanc præſtantiſſimam pœnitentiæ virtutem pervenitur. Alterum teſtimonium petitur ex ejuſdem cap. num. 24. quod ſic proponit P. Lupus: *Eſſentialem Contritioni dolorem affirmat* (Catechiſmus) *illum, quo non ex incurſo gehennarum reatu, ſed* EX AMISSA DEI GRATIA ET INNOCENTIA, *quod palam eſt caſtæ dilectionis*, AFFICIMVR.

119. Reſp. primum teſtimonium perperam adferri; neque enim illic quidquam dicitur quod à nobis non admittatur, nempe per illos gradus perveniri ad *hanc præſtantiſſimam pœnitentiæ virtutem.* Imò ſi velit P. Lupus, addam libenter unum adhuc gradum; nempe, quòd poſtremò non tantùm ſimpliciter charitate, ſed ardentiſſimâ quâpiam & perfectiſſimâ corda noſtra accendantur, ita ut jam terrena omnia deſpiciat anima, & uni Deo firmiſſimè adhæreat; nemo tamen dixerit me per hoc à ratione veræ pœnitentiæ excludere amorem minùs perfectum; ergo ſimiliter, quòd Catechiſmus gradus pœnitentiæ enumerans poſtremo loco tradat eam, quæ ex amore eſt, ſeu timore filiis digno, per hoc non negat, quin dolor ex timore ſit pœnitentia ſufficiens cum Sacramento: hoc enim ſpeciale eſt in duabus pœnitentiæ ſpeciebus, imperfectâ ſcilicet ac perfectâ; quòd imperfecta, licet verè pœnitentia ſit, via tamen ſimul ſit ad perfectam, & quidam quaſi gradus ad illam. Unde, dum Catechiſmus docere voluit, *quibus veluti gradibus ad pœnitentiæ virtutem aſcendatur*, non tantùm potuit, ſed debuit (etiam ſuppoſito, quòd noſtram ſententiam apertè tradat) eâ, quâ fecit ratione, in enumerandis gradibus procedere.

120. Alterum teſtimonium ex num. 24. minùs adhuc ad propoſitum facere patebit, ſi tantùm ipſa verba Catechiſmi ob oculos ponantur; hujus numeri titulus hic eſt. *Quare peccati deteſtatio vulgò à Theologis Contritio appellatur?* Et ſubditur in reſponſione: *nullus alius dolor, vel ex parentum & filiorum obitu, vel cujusvis alterius calamitatis causâ ſuſceptus, hoc nomine appellatur: ſed illius tantùm doloris proprium eſt nomen, quo ex amiſſa Dei gratia atque innocentia afficimur.* Hoc loco Catechiſmus ſolummodo aſſerit nomen Contritionis non attribui dolori ſuſcepto ob ereptos parentes, filios, bona temporalia &c. ſed ſoli dolori de peccatis: an autem dolor ille proveniat ex motivo amoris Dei, an ex alio, ne verbum quidem facit: quomodo ergo hoc loco invenit P. Lupus, quòd contritioni eſſentialis ſit caſta Dei dilectio? nam dolere de amiſſa

gratia juſtificante, quæ jus ad gloriam tribuit, uti & de innocentia amiſſa, tam ſpectat, imò magis ad amorem concupiſcentiæ, quàm ad amorem amicitiæ.

121. Porrò licet Catechiſmus Romanus apertè diceret (quod tamen non facit) ad veram Contritionem neceſſariò requiri amorem amicitiæ in Deum ſuper omnia, nihil juvaret cauſam adverſariorum; cum ipſemet author Catechiſmi poſtea dicat, ſe agere de ea Contritione, quæ vi ſuâ juſtificat. Nam num. 30. quærens, *quæ ſit propria Contritionis vis & utilitas?* hunc ejus effectum aſſignat. *Quin etiam ſtatim ut eam mentibus noſtris concepimus, peccatorum remiſſionem nobis à Deo tribui alio loco ejuſdem Prophetæ verba declarant* &c. Hoc autem non competit, niſi Contritioni vi ſuâ, & independenter à Sacramenti ſuſceptione actuali juſtificanti. Et rurſus paulò infra ait: *Ex quo licet cognoſcere veræ Contritionis, de qua ſupra dictum eſt, eam vim eſſe, ut illius beneficio omnium delictorum veniam ſtatim à Domino impetremus.* Ubi notandum, quòd Contritionem, quam vocare ſolemus, & ipſe alibi vocat perfectam, hic vocet veram. Præterea num. 26. qualis ac quantus eſſe debeat dolor in perfecta Contritione incluſus, demonſtrat ex eo, quòd *perfecta Contritio ſit charitatis actio, quæ ab eo timore, qui filiorum eſt, proficiſcitur.* Quo loco manifeſtè agit de contritione per ſe juſtificante, quam cum Synodo Tridentina *perfectam* appellat: & de hac agi fatetur P. Lupus. Ex quo ulteriùs infero Authorem Catechiſmi cum Tridentino agnoviſſe aliam Contritionem, quæ non eſſet charitatis actio; aliàs enim ineptiſſimè probaret dolorem, qui in perfecta Contritione includitur, eſſe vehementiſſimum, ex eo, quòd *perfecta Contritio ſit charitatis actio;* ſi omnem Contritionem, etiam imperfectam, credidiſſet eſſe charitatis actionem. Et hoc arbitror ſenſu ſubjungit num. ſequenti: *ſi id minùs conſequi poſſimus, ut perfecta ſit* (id eſt, ut num. præc. dixit, ut ſit charitatis actio) *vera tamen & efficax contritio eſſe poteſt.*

122. Poſtremum pro ſe adfert Didacum Stellam qui in cap. 6. Lucæ pag. 168. ita loquitur: *Si tantum dolorem & pœnitentiam tuorum peccatorum habueris, & illorum cauſâ tot lacrymas fuderis, quot ſunt guttæ aquæ in mari, ſi hanc pœnitentiam & dolorem habueris ſolùm, vel præcipuè id cavens, ne in infernum eas, certiſſimè ſcias te hâc ſolâ ratione damnandum fore: nam in peccato duo conſiderare debes: alterum offenſam, quam adverſus Dominum tuum commiſiſti; alterum verò malum, quod tibi ipſi comparaſti, quia teipſum ad æternam pœnam obligaſti: ſi igitur te peccati tui potius pœnitet propter inferni cruciatus, quàm quòd Deum offenderis, manifeſtum eſt te potiùs id cavere & fugere, quod contra te eſt, quàm id quod eſt adverſus Deum: unde fit ut te ipſum plus, quàm Deum diligas:*

Ideoque

Ideoque numquam peccatum tibi remittetur, quantumvis graviſſimum dolorem habeas, niſi te pœnituerit Deum offendiſſe: hunc dolorem vocant Scholaſtici Attritionem, quæ filia eſt amoris proprii, ut Contritio filia eſt amoris divini. Hactenus Didacus Stella; & ex illo P. Lupus.

123. Reſp. Licet hic author præ omnibus hactenus recenſitis videri cuipiam primâ fronte poſſit nobis adverſari, nullo modo tamen favere P. Lupo. Nam cum nullam mentionem hoc loco faciat Author Sacramenti Pœnitentiæ, unde, quæſo, probabunt Adverſarii, quòd hîc non agat de contritione per ſe & ſine actuali Sacramento juſtificante? ad quam, quin amor requiratur, nec diſputamus, nec dubitamus. Imò quòd de Contritione hoc ſenſu agat, poſitivè ſuaderi poſſit ex verbis ultimis, quibus ait, dolorem ex metu, ſecluſo Dei amore, vocari à Scholaſticis Attritionem; Contritionem verò eſſe dolorem ex amore Dei: ergo dum dicit dolorem de peccatis debere eſſe ex amore Dei, intelligit de Contritione, prout hæc ab Attritione diſtinguitur, & huic tanquam altera ſpecies opponitur: hanc autem debere eſſe ex amore fatemur conſtantiſſimè. Unde ulteriùs patet, licet Author in verbis relatis expreſſè ageret de dolore requiſito unà cum ſuſceptione Sacramenti, nihilominus perperam nobis illum opponi; nam ſolùm ſequeretur, quòd cum Sacramento Pœnitentiæ exigat Contritionem, prout hæc Attritioni opponitur: hoc autem æquè Adverſariorum placitis, quàm nobis repugnat. Non parum etiam repugnat P. Lupo, dum Attritionem dicit apud Scholaſticos vocari dolorem, qui fit ex amore proprio, illum verò, qui ex amore Dei, Contritionem; ubi è contra Adverſarii negant ſufficere ad Contritionem ſpecificè ſumptam, quòd dolor ſit ex amore Dei; ſed volunt hunc amorem Dei debere ineſſe etiam Attritioni, aliàs fore Contritionis fucum. Cenſet etiam contra Adverſarios hic Author in cap. 3. Lucæ, Pœnitentiam ex timore ſervili procedentem revocare peccatores ab inordinato amore creaturarum, per timorem illos cohiberi ab illecebris, & voluptatibus &c. Denique Didacus loco citato non dicit, debere eſſe amorem Dei ſuper omnia, quem tamen requirit Lupus.

124. Concludo hoc Caput ſatis prolixum, ſperans fore, ut quilibet ſatis hinc perſpectum habeat, quàm inefficacia & nulla ſint ea teſtimonia hactenus examinata, quę pro ſe adfert totâ Epiſtolâ P. Lupus; cum proinde immeritò illis relatis ſubdere pag. 70. *Innumera addici poſſint ejuſmodi teſtimonia: verùm quibus hæc teſtimonia non ſufficerint, nec ſi quis ad prædicandam veritatem à mortuis ſurrexerit, credent.* Nam, licet fatear ſimul a his, quæ hactenus attulit ad rem inter nos controverſam minime facientia

teſtimonia

teſtimonia produci poſſe plurima, non requiro tamen miracula, ſed firmas rationes & liquidas authoritates quæ id aſſerant, quod affirmat P. Lupus, aut id rejiciant, quod nos tenemus. Quænam autem ad hoc neceſſaria omnino ſint, expoſui ſupra §. 1. quæ ſi obſervare voluerit, videbit ſibi deeſſe, quos ſibi conſentientes, nobiſque adverſantes meritò proferre queat.

CAPUT VI.

Quomodo P. Lupus duòs primos articulos diluat.

EPiſtolæ familiaris capite 5. conatur P. Lupus aliquot articulos, ſeu accuſationis (ſic enim vocat) capita expurgare. Quid in hac re præſtiterit, hoc & ſequentibus capitibus examinabimus.

125. Ac primò quidem pag. 27. *Primum*, inquit P. Lupus, *accuſationis caput eſt, quòd voce* ATTRITIO *abutar adverſus communem intellectum, affirmans, ut vera ſit, debere eſſe germanam Dei & quidem affectu ſaltem ſuper omnia dilectionem.*

Rectiſſimè id notatum fuit, plurimi enim refert, receptas uſu vocum ſignificationes agnoſcere, ac retinere; ex his enim pendet definitionum in Synodis intellectus, quæ facillimè eludentur, ſi unicuique licitum ſit, quam voluerit, vocibus ſubjicere notionem. Oſtendi eam vocem in ſenſu noſtro conſtantiſſimè uſurpatam poſt Tridentinum, etiam ab hujus Univerſitatis Scriptoribus; adduxi multos ante Tridentini tempora eamdem agnoſcentes vocis *Attritio* nomenclaturam.

126. Quid ad hæc P. Lupus? ſtatim convitio excipit illos, qui dicunt Attritionem ex metu ſufficere cum Sacramento, eos vocans *hodiernos Laxones*. Verùm id hoc loco non agitur, an ſufficiat nec ne, ſed omnino diverſa, nempe de vocis ſignificato quæſtio eſt. Idem, quod nos, per Attritionem intelligunt Gabriel, Eſtius, & noviſſimè Joannes Morinus lib. 8 de Pœnit. cap. 4. num. 4. Licet quoad ejus cum Sacramento ſufficientiam non perinde nobis aſſentiantur. Tum rurſus aliò digreditur P. Lupus, nempe ad firmandam mirabilem illam ſuam & novam Contritionis definitionem. Ego ab uno in aliud vagantem non inſequar, ſed ea quæ ſparſim, & ſine ordine adfert, ſuis locis refutabo.

127. Tandem pag. 29. in medio, cum attuliſſet varias ſpecies charitatis, ut natam, nutritam, adultam, robuſtam, & totidem ex his

 enaſcen-

enaſcentes de peccatis dolores, ſubjungit: *Et has ſpecies ſeu claſſes, quòd in diſtorto ſeu durato per peccata corde non quaſvis, ſed groſſiores dumtaxat affixivas cupiditates frangant, poſterior ætas vocavit Attritionem.* Quod probat ex D. Thoma in Supplemento q. 1. art. 1. ubi ait hoc intereſſe inter fractionem & comminutionem ſeu contritionem; quòd frangi dicatur, quod in magnas partes dividitur; cominui verò, ſeu conteri id, quod in partes minimas reducitur.

128. Verùm nihil hîc D. Thomas dicit de cupiditatibus affixivis, nihil de caſta Dei ſuper omnia dilectione, nihil denique de Attritione, prout Contritioni opponitur, de qua hîc quæſtio. Imò vel ex hoc ſolo D. Thomæ articulo efficaciter rejicitur illa à P. Lupo excogitata Attritionis deſcriptio. Nam D. Thomas ibidem dicit dolorem, qui ad remiſſionem peccati requiritur, per ſimilitudinem ad contritionem in materialibus vocari Contritionem; ergo cenſet per dolorem ſeu Contritionem cordis requiſitam ad juſtificationem, fieri comminutionem in partes minimas, unde non agnoſcit diviſionem P. Lupi in partes groſſiores. Porrò quid intelligat per comminutionem in partes minimas repertam in cordis Contritione, ibidem explicat D. Thomas, nempe, *quia ad dimiſſionem peccati requiritur, quòd affectum peccati homo dimittat.* Tum pergit: *ideo actus ille, quo peccatum dimittitur, Contritio dicitur per ſimilitudinem.* Ergo juxta D. Thomam, qui affectum peccati dimittit, jam non tantùm in partes groſſiores frangitur, ſed conteritur, ſeu in partes minimas per ſimilitudinem reducitur. Atqui qui habet Attritionem ex metu gehennæ, qualem nos requirimus, dimittit affectum peccati, ut manifeſtum eſt; ergo juxta D. Thomam non in partes groſſiores, ſed in minimas reducitur, & per ſimilitudinem à rebus materialibus deſumptam conteritur. Nihil ergo pro excogitata ſua Attritionis deſcriptione ſubſidii habet in D. Thoma, quem unicum in illius patronum aſciverat.

Ut autem P. Lupus præſtaret, quod in titulo præmiſerat, oſtendere debuerat, quod minimè facit, ſignificationem vocis, Attritio, quam nos tradimus, non fuiſſe circa & poſt Tridentini tempora uſitatiſſimam. Hinc enim petendum eſt, quid per Attritionem intellexerit S. Synodus.

129. Alteram accuſationem adducit P. Lupus pag. 30. his verbis: *Inſignem accuſationem continent hæc præfati Clerici verba (Hæc eſt Attritio de qua hic diſputatio inſtituitur, in qua reperiuntur jam dicta, non interveniente perfectæ charitatis, ſeu Dei propter ſe dilecti motivo)* Quid in his meis verbis contineatur accuſationis non video: dicto cap. 2. explicueram, quid apud Authores

Authores paſſim intelligatur per vocem, Attritio, nempe dolor de peccatis cum propoſito, ex metu gehennæ, accedente ſpe veniæ: addens de Attritione in hoc ſenſu à me diſputationem inſtitui.

At, inquies, dicitur, *perfectæ charitatis*: perfectam autem charitatem minimè requiri ad Attritionem cum Sacramento ſufficientem, conſtanter docent illi, contra quos diſputo.

130. Quam frivola ſit hæc oppoſitio, primo intuitu videbit, qui, quæ dicto loco ſcripſi, vel obiter legerit. Ubi ne locus eſſet cavillationi, explicationis & claritatis loco ſubjunxi, *Seu Dei propter ſe dilecti motivo.* Cauſam item, cur amorem amicitiæ erga Deum vocarim charitatem perfectam, ibidem expoſui, nempe ad diſtinctionem ab amore concupiſcentiæ, quem charitatem Dei, & quidem ſuper omnia, aliqui vocandum cenſent, quos illic produxi, & rurſus aliquos ſupra num: 64. Lubuit ergo P. Lupo in re clara & manifeſta, ad æquivocationem recurrere.

131. Ejuſdem formæ eſt quod ſubjicit ibidem P. Lupus: ubi adfert hæc mea verba: *P. Lupus fatetur Davidem, Magdalenam, alioſque non videri habuiſſe actum veræ Contritionis.* Ad quæ, quaſi falſum ac graviſſimum crimen ipſi impegiſſem, exclamat P. Lupus: *Non dixi umquam, & ſpero Deo me cuſtodiente, numquam dicere. Qui, quis ſimile quid dixerit, anathema ſit. Inter veram & perfectam, uti charitatem, ita & Contritionem eſt grande intervallum. Quin Regius Propheta ac Magdalena ex vera charitate pœnituerint, ſolus negare poſſit antiquorum Sanctorum & veteris legis blaphemus oſor Marcion aut Manes.*

132. Sed quorſum, quæſo, hæ exclamationes & anathematiſmi? accuſationem fingis, ut aërem ferias: neque hoc, licet diſſimules, ignorare potuiſti, ſi legeris, quæ ſcripſi. Monui initio cap. 12. me in illius decurſu ſumere Contritionem antonomaſticè, & prout Attritioni opponitur, ac ſine Sacramento actuali juſtificat: & rurſus num. 300 unde memorata verba deſumpſit P. Lupus; rurſus dico, me agere de Contritione hoc ſenſu: quam ibidem oſtendo à P. Lupo ſtatui talem, ut paſſim impoſſibilis ſit; tunc addo; *Porrò cum ſatis intelligat hic Author talem actum paſſim eſſe quaſi impoſſibilem, fatetur Davidem, Magdalenam, alioſque non videri habuiſſe actum veræ Contritionis.* Subjungo denique P. Lupum ſpem facere, ut etiam modo aliqui cum ſola Attritione ſalventur. Quæ omnia evidenter oſtendunt, me, cum Lovanienſium Catechiſmo & Authoribus paſſim, ſumpſiſſe Contritionem, pro actu ſe ſolo juſtificante, quæque ab Attritione tamquam oppoſita ſpecies diſtinguitur. Signum eſt nihil ſolidi habuiſſe, quod in me carperet, quando tales ſibi opponit accuſationes.

133. Eodem §. repetit P.Lupus, quod D. Petrus, quando cum Chriſto in carcerem ire ſpopondit, habuerit charitatem, ſed parvam ac invalidam. Verùm hoc planè extra rem eſt: qualis ejus charitas fuerit; non egi; hoc dixi, ex eo, quòd S.Petrus ad vocem ancillæ negarit, colligere P.Lupum, quòd non habuerit amorem ſe ſolo juſtificantem: id ex illo rectè ſequi, rurſus inficior; aliàs enim, qui Contritionem per ſe juſtificantem à ſe ſemel elicitam certò ſciret, certus quoque eſſet, numquam ſe in poſterum peccaturum mortaliter, adeoque & certus de ſalute; ſi enim poſtea peccaret, jam antecedenter, juxta P.Lupum, non habuiſſet talem contritionem, ſive actum effectivè efficacem. Quod punctum in ſua epiſtola ne verbo quidem attingit. Mihi tamen perſuadere non poſſum, nec audeo, conſequens illud à P. Lupo admitti.

Hinc patet malam ibidem eſſe hanc P.Lupi collectionem: *Hinc mea verba, per timorem ſolum citra charitatem de peccatis concepta Contritio eſt Contritionis fucus, recta ſunt & vera.* Quomodo enim id ſequitur ex eo, quòd charitas D.Petri fuerit parva & invalida?

CAPUT VII.

An timor nequeat cohibere peccata interna.

134. TErtiam accuſationem proponit pag. 31. his verbis: *Aliud accuſationis punctum eſt, quod dicam, latentem in corde cupiditatem ſervili gehennarum metu frænari duntaxat, & compeſci à peccatis externis, non ſanari & evacuari. Hæc opinio, inquit bonus Clericus, paradoxa eſt.* Hactenus P. Lupus: hic me appellans *bonum Clericum*, quem pag. 8. vocarat *Clericum neſcio quem*; fortè interea majorem nactus eſt notitiam.

Quæ clarè à me dicta fuerant, obſcuris verbis involvere conatur. Cap.3.tract.de Attritione oſtendi evidenter, quòd metus gehennę æquè poſſit retrahere à peccatis internis, quàm ab externis; & oppoſitam opinionem meritò vocavi paradoxam. Deinde ibidem cap. 5. oſtendi dari poſſe timorem gehennæ, qui omne prorſus mortale actuale quantumvis internum poſitivè excludat: congeſſi plurimorum Patrum, & in his S. Auguſtini, teſtimonia pro hac veritate lumine naturæ notiſſima; diſſolvi, quæ ex ratione opponebantur; explicavi loca Auguſtini, quibus ſuam ſententiam ſtabilire conantur Adverſarii; annotavi teſtimonia perperam à P. Lupo adducta.

135. Quid ipſe ad hæc? ad rationes à me adductas ne verbum quidem

quidem facit, tantùm abeſt ut eas vel in minimo vacillare oſtendat; quod quia non potuit, maluit diſſimulare, & in verbis quibuſdam æquivocationes comminiſci, ut videretur aliquid ſaltem carpſiſſe: explicationes teſtimoniorum S. Auguſtini ex ipſo Auguſtino petitas reliquit intactas. Quare nullo modo exſequitur, quod in titulo proponit: *Diluitur tertia accuſatio*: reſtat ergo, ut ejus opinio ſit verè paradoxa, & quidem æquè, quàm ſi quis fingeret amori Dei ſemper conjunctum eſſe affectum malum, ſecretum tamen, & ad quem intellectus non reflectat, prout ipſe ſtatuit eſſe actum timori neceſſariò connexum, de quo cap. ſeq.

At inquit P. Lupus epiſt. pag. 34. *Addo hanc propoſitionem* (*ſervilis gehennarum metus compeſcit & aufert ſola peccata externa*) *eſſe mali commatis, nec unquam à me aſſertam.* Neceſſe eſt hîc memoriâ lapſum eſſe P. Lupum; nam in ſua diſſertat. pag. 69. ait: *quòd gehennarum metus ſolam manum & alia membra compeſcat.* Idem tradit pag. 77. & alibi. At alio loco, inquiet, dixi etiam cohibere executionis imperium, ſeu pravi operis efficax decretum. Reſp. nec id à me fuiſſe diſſimulatum, uti videre potuit in tractatu de Attritione num. 25. & 60. quibus locis ex cohibitione efficacis decreti à P. Lupo admiſſa argumentum deſumpſi: unde non habet, quod hîc juſtè queratur.

136. Pergit P. Lupus tum hîc, tum alibi, ſparſim, ut ſolet, novis teſtimoniis firmare paradoxam illam opinionem, quòd metus gehennæ cohibere nequeat à peccatis internis, ſed à ſolis externis, & horum efficacibus imperiis. Porrò licet videri quis poſſit abuti lectoris patientiâ, dum teſtimonia profert, aut refutat, quæ contra veritatem maniſeſtiſſimam adferuntur, dabit tamen, ſpero, lector mihi veniam, ſi ea quæ profert P. Lupus, breviter examinem, ut appareat quàm infeliciter Authores pro ſe congerat, & perperam adducat.

Ac 1. quidem pag. 31. dicit ſe patenter ſenſiſſe cum Hugone à S. Victore, cujus ex Miſcellaneorum 1. lib. 4. tit. 71. pag. 131. hæc ibidem profert verba. *Triformis eſt odor vitæ. Non delinquere, quod agit timor ſervilis. Nolle delinquere, quod operatur timor filialis. Non poſſe delinquere, quod confert gloria perennis. Primi ſunt ſervi, ſecundi filii, tertii beati.*

137. Reſp. Hæc malè ſine dubio, & mente Hugonis non examinatâ à P. Lupo opponi, aliàs non objicienda: Hugo enim P. Lupo adeo adverſatur quam qui maximè: neque id potuerat ignorare, ſi, ut debebat, examinaſſet, quid per timorem ſervilem intellexerit Hugo.

Certum eſt, Hugonem à S. Victore per timorem ſervilem intelligere ſolum illum, quo timetur pœna ab hominibus infligenda; patet

 ex libro

ex libro 4. Allegor. in Lucam pag. 164. verba ejus retulimus ſupra num. 55. ſervilem autem timorem hoc ſenſu acceptum ſolùm cohibere ab opere malo externo evidentiſſi num eſt: ut oſtendimus tract. de Attritione cap. 3. & tradit Hugo loco citato his verbis: *ſervilis timor pœnam, quæ ab hominibus infertur, metuit, & idcirco ei ſufficit ceſſare à malo opere.* Unde, qui hoc timore agitur, ſi inſuper abſtineat à pravis deſideriis inefficacibus, id non vi hujus timoris facit, ſed alia ex cauſa.

138. Timorem verò gehennæ vocat Hugo timorem initialem; expreſſa ejus verba habes ſupra num. 55. De hujus autem timoris efficacia, quàm contrarius ſit P. Lupo, verba Hugonis ex lib. 4. Allegor. loco citato manifeſtum facient: ubi ſic loquitur: *Initialis verò timor, quia eam, quam Deus comminatur pœnam, declinare ſatagit: nequaquam ſibi ſufficere videt, ut ab illicita ſe operatione contineat: quia ei qui cor intuetur, non eſt ſatis ad probationem, ſi innocens fuerit actio, niſi etiam ipſa cordis cogitatio ante ejus oculos ſincera & impolluta appareat.* Præmiſerat autem hunc timorem cum perverſo opere etiam pravas cogitationes reſecare. Et rurſus lib. 1. Miſcell. tit. 108. pag. 60. *Ecce præambulos Dei, ſpiritum, commotionem, & ignem. Non venit Dominus ad te, niſi prius iſti veniant. Spiritus eſt terror judicii æterni, qui ſi in cor peccatoris impegerit, & montes ſuperbiæ dejicit, & petras duritiæ diſſoluit.* Eumdem ſenſum ſine dubio habent quæ tradit Hugo eodem lib. tit. 118. *Cum ad delectationem præcipitem impellit deſiderium culpæ, cohibet à delectatione timentem providentia pœnæ. In hoc enim quod cernit, quod poſt culpam pœna ſequitur ſive in correctione, ſive damnatione; refrænatur à culpâ ſive in opere, ſive in delectatione. Timor ergo frænum, ipſe timor cohibet & ſtringit effluentem animum, & ſiſtit ad tolerantiam, oſtendens faciliùs* MALAM CONCVPISCENTIAM *vincere, quàm malam conſcientiam tolerare, & eligit durum, ut durius evadat.* Eadem illic pulchrè deducit de deſiderio vitæ æternæ, ejuſque vi ad impedienda peccata, & adverſa alacriter toleranda. Quæ verba quibus oculis legerit P. Lupus, aſſequi nequeo, dum ea tamquam ſibi faventia profert Epiſtolæ pag. 34.

139. Ex his patet malè rurſus P. Lupum pag. 50. interpretari Hugonis verba petita ex quæſtionibus in Epiſt. ad Rom. ubi cum Hugo in fine quæſtionis 194. rurſus definiviſſet timorem ſervilem, *qui prohibet manum à malo opere, retentâ malâ voluntate*; quæ juxta Hugonem ſupra, eſt definitio timoris, quo timetur pœna humana, non autem quo metuitur gehenna; ſubjicit Hugo, *de quo quæri poteſt* &c. Ubi contra claram Authoris mentem hanc parentheſin interſerit P. Lupus: *de quo* (VTIQVE SERVILI GEHENNARVM METV) *quæri poteſt &c.* Ex his concludo Hugonem manifeſtè à nobis ſtare, cujus viri authoritas quanta fuerit

ta fuerit apud hujus Academiæ Doctores, colligitur ex Adriano, Quodlibeto 1. fol. 9. litt. H.

140. Secundò pag. 23. profert verba Roberti Pulli ex par: 5. cap 31. *Pœnitentiam plerumque parit timor in illo, qui timet ardere, non peccare. Vir certè malus, quoniam vir bonus plus horret culpam quàm gehennam. Ille prævidens pœnam, reprimit culpam; ſi impunè liceret, repreſſam exerceret. Nec poteſt bonus eſſe, quiſquis illicita vellet, ſi auderet. Quodam enim modo id voluntas affectat, quidquid ſolùm ex neceſſitate recuſat. Nam, quod coactus facis, id te facere verum eſt, id te velle falſum eſt. Qui ergo ex timore pœnitet &c.* Quæ ſupra retulimus num. 103.

Reſpond: primò; verba intermedia, quæ omittit P. Lupus, dubium faciunt, de cujus pœnæ timore hîc agat Pullus, an à Deo, an ab hominibus intentatæ. Nam poſt illa verba, *id te velle falſum eſt*; pergit Pullus: *voluntas nimirum univerſam ſupergreſſa violentiam jus propriæ libertatis intactum defendens, ſervitutem corporis graſſatoris opponit injuriis.* Si enim de timore gehennæ, quam ſupra nominarat, toto hoc loco agit, non video, quid ad rem faciat ſervitus corporis & injuria graſſatoris.

141. Reſp. ſecundò; Pullum agere de eo, qui, licet timeat ardere, parvipendit tamen peccatum, ſeu habet hunc voluntatis actum; peccarem, ſi poſſem impunè: qui ſine dubio vir malus eſt. Non dicit autem omnem illum, qui timet, ſic debere eſſe affectum: præſertim cum, ut vidimus ſupra num. 105. aſſerat conſideratione æternæ gloriæ, iter ad illam fieri leve & ſuave. Illud autem iter eſt obſervantia mandatorum & abſtinentia à peccato. Denique parte 3. cap. 11. de timore gehennæ ita pronuntiat: *Timor ex Deo dictus eſt procul dubio eſſe. Sed quis timor? utique non ille, quem Dominus prohibet dicens;* NOLITE TIMERE EOS QVI OCCIDVNT CORPVS. *Num ergo ille, quem ſubdit dicens?* ILLVM AVTEM TIMETE, QVI CORPVS ET ANIMAM POTEST MITTERE IN GEHENNAM. *Qui procul dubio donum ſpiritus eſt; unde illud;* INITIVM SAPIENTIÆ TIMOR DOMINI: *& illud:* REPLEBIT EVM SPIRITVS TIMORIS DOMINI. Hæc certè dici nequeunt de hoc actu, peccarem niſi timerem infernum, ergo cenſet Pullus non omnem gehennæ timorem eſſe talem.

142. Ruſus tertiò pag. 35. opponit P. Lupus Petrum Pictavienſem parte 3. cap. 18. ita loquentem: *Servilis timor facit hominem ceſſare à peccato, ſed non ab omni peccato. Etſi enim ceſſet hic per timorem ſervilem à malo opere, non tamen à mala voluntate, quæ mortale peccatum eſt. Voluntatem enim habet peccandi, ſed ceſſat tantùm propter pœnam.*

Reſp. antequam hinc concludatur, contrarium nobis eſſe Petrum Pictavien-

Pictavienſem, oſtendi deberet, quòd per timorem ſervilem idem intelligat, quod nos: ſi enim intelligat vel timorem pœnæ, quæ metuitur ab homine, vel timorem quidem gehennæ, ſed inefficacem, ſeu cui conjuncta ſit hæc voluntas, mallem peccare niſi eſſet infernus, ne in minimo quidem nobis adverſatur. Miror autem P. Lupum tum in Diſſert. ſua, tum in Epiſtola familiari adeo ſæpe pro ſe adducere Petrum Pictavienſem, quaſi alicujus momenti ſit ejus authoritas, cum tamen ipſe pag. 55. adductis hujus Authoris verbis, quibus aſſerit, Confeſſionem non eſſe niſi *Sacramentum veteris teſtamenti: non eſſe opus Dei, ſed hominis: nec habere aliquam vim niſi ex charitate*: cum, inquam, de Petro Pictavienſi ſubjungat ibidem P. Lupus: *Circa prima Chriſtianæ fidei fundamenta primi illi Scholaſtici fuerunt adeo fœdè hallucinati.* Unde licet hic Author ſenſiſſet timorem gehennæ non poſſe excludere omnem peccandi voluntatem, ſed neceſſariò annexam habere concupiſcentiam peccaminoſam; quis non videt, eodem modo reſponderi poſſe, adeo fœdè hallucinatum in re tum ex ipſo naturæ lumine, tum ex Patrum ac Doctorum & Fidelium conſenſu manifeſtâ?

143. Quartò: Repetit ſæpe decantatum D. Auguſtini unum alterumve teſtimonium, ad quæ centies jam à diverſis reſponſum eſt. Quid hoc eſt aliud, quàm eadem ſemper obtrudendo, videri velle ſemper bellare?

Denique pag. 32. exſcribit locum Driedonis, quem adduxi in tractatu de Attritione cap. 11. §. 6. oſtendique pro me facere. Ab utra parte ſtet Driedo, judicabit, qui illum ſine aſſutis a P. Lupo explicationibus legerit.

CAPUT VIII.

Conſequentias ex ſua doctrina eductas firmat potiùs, quàm refutat P. Lupus.

TRia ex principiis P. Lupi neceſſariò conſequentia deduxi in Tractatu de Attritione cap. 4. §. 1.

Primum eſt, quòd, qui mortaliter peccavit ante Baptiſmum, numquam; baptizatum verò qui peccavit, non niſi in rariſſimo caſu poſſe juſtificari ſine novo peccato mortali.

Alterum, quòd peccator eliciens Attritionem fiat hypocrita in ſenſu à Luthero aſſerto.

Tertium.

Tertium, quod conſtituatur magis peccator. Hæc, & præcipuè primum, à ſe aſſerta dici, ægrè fert P. Lupus, vultque, ut præfert titulus, à ſe amoliri; quod tantum abeſt ut faciat, ut etiam ea magis confirmet.

§. I.

Primum conſectaneum.

144. HOc proponit P. Lupus Epiſtolæ Famil. pag. 35. ubi ait affirmaſſe me, ex ipſius doctrinâ *legitimè ſequi, quòd is, qui ante Baptiſmum mortaliter deliquit, numquam poſſit juſtificationem obtinere, niſi novum peccatum mortale committat: baptizatus verò, ſi peccet mortaliter, non niſi in rariſſimo caſu juſtificari poſſit, niſi novo mortali admiſſo..... Egregia profectò eſt ſcelerum pœnitentia, quæ non niſi cum novo ſcelere peragi poteſt.* Sic eſt, hæc dixi. Quid ad illa P. Lupus? *Ejuſmodi*, inquit, *pœnitentiam eſſe monſtroſam, & ipſe profiteor. At ejus aſſertionem mihi imponi, eſt majus monſtrum.* Non dixi id ab illo aſſertum, ſed ex ejus doctrina conſequens eſſe; utque tergiverſationi locus non ſit, pono hîc ordine propoſitiones ab ipſo aſſertas, quibus admiſſis non poteſt illud non ſequi.

145. Prima propoſitio: Timori ſervili annexa eſt ſervilitas, neque hæc ab illo ſeparari poteſt, niſi per veram Dei ſuper omnia dilectionem ſeu charitatem.

Secunda propoſitio: Servilitas illa eſt latens & ſecreta cupiditas.

Tertia propoſitio: Hæc latens ſeu ſecreta cupiditas eſt peccatum mortale.

Quarta: Omnis vera pœnitentia nondum baptizati ſemper debet inchoari à timore ſervili, qui poſtmodum per ſuccedentem in ejus locum charitatem expellatur. Pœnitentia verò baptizati ab illo timore inchoari debet reguraliter.

Ex his legitimè ſequi; *ergo non baptizatus numquam, baptizatus verò rariſſimè juſtificari poteſt ſine novo mortali:* nemo rectæ illationis gnarus negaverit. Quare dico cum S. Auguſtino lib. 2. contra Lit. Petiliani cap. 48. Si iſta, quæ ex illis deducitur, *ſententia vobis diſplicet, quoniam revera omnibus diſplicere debet, illa tollite unde naſcitur, illa corrigite unde religatur: illa enim non præcedant, & iſta non ſequitur.*

Porrò P. Lupus in Epiſtola ſua Familiari non tantùm nullam ex enumeratis propoſitionibus, in Diſſertatione Dogmat. aſſertis, retractat, ſed è contrario omnes magis confirmat, & dilucidiùs explicat.

146. Ac circa primam quidem propoſitionem quærit P. Lupus

Epiſtolæ pag. 45. ubi illam docuerit : *Dictam*, inquit, *ſervilitatem eſſe actum ſervili gehennarum metui* NECESSARIO CONIVNCTVM, *ego ubi dixi?* Id tradidiſti non uno loco, nempe neceſſariò conjunctam illam eſſe metui ſervili, ſi deſit charitas : ita loqueris in tua Diſſertatione pag. 83. *Porrò voluntatem ſeu ſervilitatem iſtam excludi non poſſe, niſi per veram, affectu ſaltem ſuper omnia, charitatem, etiam ſupra demonſtratum eſt.* Idem tradis pag. 69. in fine & alibi. Exprimis id luculentiùs in Familiari tua Epiſtola pag. 40. ubi de timente gehennam, citra charitatem, pronuntias, quòd ſeipſum ſupra Deum diligat *per timori adhuc annexam, & A* SOLA DEI CHARITATE SEPARANDAM *ſervilitatem.* Imò tamquam punctum fidei id venditas ibid. pag. 36. *Quòd ab hoſte hoc* (id eſt malâ cupiditate) *non niſi per diffuſam à Spiritu Sancto actualem charitatem liberentur corda noſtra, eſt unum ex immobilibus fidei Chriſtianæ fundamentis.*

147. Propoſitionem ſecundam, quòd nempe illa ſervilitas, ſit latens cupiditas, ſive actus à voluntate elicitus, tradit conſtanter P. Lupus in ſua Diſſertatione pag. 61. 62. 71. & paſſim alibi, eam vocans fœdum animum, quo quis vult & optat &c. quo concupiſcit latenter, à quo conſtituitur oſor juſtitiæ & ipſius Dei, qui ſit affectus diſtortus &c. Et ne dubio ulli poſſit eſſe relictus locus, clariſſimè mentem ſuam expreſſit P. Lupus in Epiſtola Familiari pag. 32. in fine & 33. ubi aſſerit, per pravam cupiditatem intra cordis clauſtra latentem, & per odium juſtitiæ punientis, nullo pacto intelligi, *relictum ex priore patrato voluntate vitium, maculam, aut reatum, ſed cum Auguſtino ſtabilem diſtortæ mentis* AFFECTVM *ac præparationem à ſcholaſticis jam pridem cœptam vocari voluntatem virtualem, quam eſſe* VERVM, *ſed ſecretum, quia ab intellectus ſuper ipſum reflexione ſeparatum,* VOLVNTATIS MOTVM, *ideoque per ipſum, dum pravus eſt, hominem continuari, ac permanere* ACTV PECCATOREM *ex Auguſtino poſſit lucidè oſtendi, & res ipſa clamat.* Habemus ergo P. Lupum apertè fatentem, quòd ſervilitas ſeu latens cupiditas timori neceſſariò conjuncta, non ſit habitus ex peccato relictus, nec macula, aut reatus peccati ante commiſſi; ſed quòd ſit verus voluntatis motus, ſeu actus à voluntate elicitus, ſed ſecretus adeo, ut intellectus illum non advertat.

148. Tertiam propoſitionem ; quòd latens illa cupiditas ſit peccatum mortale, tradit in terminis P. Lupus in Diſſertationis indice, verbo *Cupiditas*, & in textu pag. 72. ubi cum dixiſſet, ab iſta latente cupiditate conſtitui hominem juſtitiæ oſorem ac inimicum, ſubdit: *Qui fratrem ſuum odit, & ablatum velit, homicida eſt, reuſque peccati mortalis: quanto magis tantus ſupremæ ac incommutabilis juſtitiæ, id eſt ipſius divinæ Majeſtatis adverſarius*

adverſarius & hoſtis. Ubi vides hanc ſervilitatem timori neceſſariò conjunctam, ſeu latentem illam cupiditatem, eſſe peccatum mortale, etiam ipſo homicidio gravius juxta P. Lupum. Vide eumdē pag. 61. & 71. &c. & rurſus in Epiſtola Famil. pag. 35. *Per charitatem non ſanata ſervilitas proprium commodum diligit, ut finem ultimum; quod quis dubitet eſſe* MORTALE PECCATUM? Item pag. 64. generaliter aſſerit, omnem timore actum & agentem perſeverare in mortaliter prava voluntate.

Quarta propoſitio ab eodem traditur in Diſſertatione, præcipuè capite ultimo, & in Epiſtola Famil: pag. 13.

149. Ex his igitur à P. Lupo aſſertis ſic formo argumentum: Omnis timor (dum abeſt charitas Dei propter ſe ſuper omnia dilecti) habet neceſſariò ſibi annexam ſervilitatem, ſeu latentem cupiditatem, quæ mortale peccatum eſt: atqui pœnitentia non baptizati, ſemper; baptizati verò, regulariter debet inchoari à timore, qui ſit ante introductam charitatem, quandoquidem timor à charitate expelli debeat: Ergo pœnitentia nondum baptizati, numquam; baptizati verò, non niſi rariſſimè eſſe poteſt ſine novo peccato mortali. Quam conſequentiam à me ex illius Diſſertatione deductam, manifeſtiorem reddidit per ea quæ in Epiſtola Familiari ſcripſit: tantum abeſt, ut me in hoc puncto accuſatoris partes egiſſe oſtendat, aut accuſationem (ſi ita vocanda eſt) diluat, quod tamen promittit in titulo.

150. At, inquit P. Lupus Epiſtolæ ſuæ pag. 35. *Aliud eſt, quempiam ad incuſſum gehennarum metum, & ex ipſo ſolo de peccato formatum dolorem in peccati iſtius priore cupiditate perſiſtere, aliud per ejuſmodi dolorem & metum committi novum peccatum. Primum dixi &c.*

Ecce hîc P. Lupus, dum vult videri refutare, admittit quæ dixi omnia: neque enim in verbis, quæ ſupra ex me retulit, aſſerui, illud mortale, quod in juſtificatione impii neceſſariò intervenit, committi *per ejuſmodi dolorem & metum:* ſed ſimpliciter intuli, juxta P. Lupum juſtificari non poſſe peccatorem, niſi novum admittat mortale. Quod à ſe dictum fatetur P. Lupus, & ex ipſis verbis proximè relatis convinci poteſt.

151. Admittit enim *peccatorem ad incuſſum gehennæ metum, & ex ipſo ſolo formatum de peccato dolorem in peccati iſtius priori cupiditate perſiſtere.* Quæro, cujus peccati, aut potiùs cujus objecti cupiditate? ſine dubio illius, circa quod antea peccando gratiâ excidit (neque enim arbitror dicturum, quòd, qui v.g. furto aut rapinâ peccavit, debeat ad incuſſum gehennæ metum velle fornicari aut mentiri &c.) ergo eſt cupiditas objecti ſub mortali prohibiti, & per conſequens & ipſa peccatum mortale

 tale

tale eſt. Ergo peccator, quando ex puro metu gehennæ peccatum deteſtatur, peccat mortaliter circa illud idem objectum, circa quod priùs peccaverat. Atqui pœnitentia nondum baptizati, ſemper; baptizati verò, regulariter inchoari debet à tali timore, quem poſtmodum ſuccedens charitas (quæ juxta P. Lupum eſt pœnitentia proximè ſufficiens) expellat: ergo non baptizati pœnitentia, numquam; baptizati verò, non niſi rariſſimè, obtineri poteſt ſine novo mortali. An ergo cuipiam videbor immeritò dixiſſe: egregia enimverò hæc eſt ſcelerum pœnitentia, quæ nonniſi cum novo ſcelere peragi poteſt? An aliquid P. Lupo impoſuiſſe?

152. Dicet fortaſſe P. Lupus per hoc tamen nondum haberi, quòd juſtificatio obtineri nequeat ſine novo mortali, ſed tantùm quòd peccator, dum timorem elicit (qui neceſſariò prævius eſt ad juſtificationem) maneat in priori iſta voluntate peccaminoſa, quæ proinde non ſit novum peccatum, ſed idem illud, quod ante commiſſum fuerat, & hucuſque ſine interruptione continuatum. Hunc ſenſum præferre videntur hæc illius verba: *in peccati iſtius priori cupiditate* perſiſtere: quod etiam indicat, dum ſæpiſſime repetit, à latente hac cupiditate cor non liberari, niſi per actualem Dei propter ſe ſuper omnia dilectionem.

153. Si hæc eſt mens P. Lupi, prout eſſe ſatis manifeſtè apparet, novum hîc habemus, & magis ſtupendum paradoxum: quòd nimirum is, qui in peccatum mortale lapſus eſt, illud ipſum continuet, donec poſtea juſtificationem aſſequatur, vel ſaltem ad eam impetrandam ſeſe diſponat per amorem Dei propter ſe & ſuper omnia dilecti. Per conſequens, quòd, qui ſemel turpiter concupivit non ſuam, & non niſi poſt menſes elicit amorem Dei propter ſe ſuper omnia, toto tempore intermedio perſiſtat actualiter in mortali concupiſcentia illius objecti. Quòd, qui die cinerum mortaliter peccat comeſtione carnium, & pœnitentiam differt uſque ad Paſcha, toto Quadrageſimæ tempore mortaliter delinquat concupiſcentiâ cibi prohibiti, & ſic de reliquis. Hæc quàm aliena ſint non tantùm à Theologorum, ſed & omnium fidelium ſenſu, & quàm gratis omnino excogitata, nemo non videt. Sanè ſi vera hæc eſſent, Confeſſarius illum, qui confitetur v.g. turpem concupiſcentiam, numquam deberet interrogare, quoties concupierit, ſed tantùm quamdiu poſt illam concupiſcentiam diſtulerit, Deum amore amicitiæ ſuper omnia amare. Inutilis etiam redderetur quæſtio de multiplicitate numerica peccatorum per actus interruptionem, niſi is interrumpatur amore Dei ſuper omnia: præſertim cum, juxta P. Lupum, frænata & laxata, ſeu latens & patens cupiditas ſint ferè ejuſdem fœditatis & noxæ.

154.

154. Concludo: Peccator, qui ex ſolo gehennæ timore cum ſpe veniæ peccata deteſtatur, juxta P. Lupum neceſſariò habet adjunctam cupiditatem mortaliter malam: vel igitur, toto tempore inter peccatum & timorem intermedio, eodem modo mortaliter concupiſcebat; vel primùm cum timore interruptam priùs concupiſcentiam reſumit. Si poſterius dicas, ſequitur novum à peccatore committi peccatum, dum ſeriò pœnitentiam inchoat, videlicet à timore, à quo, in principiis P. Lupi, pœnitentiam non baptizati, ſemper; baptizati verò, ordinariè neceſſe eſt inchoari. Quòd ſi dixeris, toto tempore intermedio inter commiſſum peccatum & elicitam ſufficientem pœnitentiam, neceſſariò perſiſtere peccatorem in concupiſcentia objecti, circa quod ante peccavit, quæ perſeveret etiam tunc, quando ex timore gehennæ peccatum deteſtatur, veniam à Deo poſcens & ſperans: ſi, inquam, hoc dixeris, quamvis falſum ſit, licet tamen verum eſſe admitteretur, nondum tamen enervaretur id, quod dixi de peccato novo; quia phyſicè & quoad rem ipſam loquendo, æquè peccat & quidem de novo, qui hoc inſtanti liberè concupiſcit objectum ſub mortali prohibitum, ſive illud ipſum concupierit immediatè ante, ſive non. Sic, qui immediatè ante concupivit conjugatam, ſi jam concupiſcat non conjugatam, committit peccatum novum; ergo etiam ſi pergat in concupiſcentia illius conjugatæ. Quidquid interim ſit de eo, an in ordine ad confeſſionem inſtituendam, quando intervenit continuatio ejuſdem peccati, cenſendum ſit peccatum unicum an multiplex.

155. At, inquit P. Lupus Epiſtolæ pag. 33. *Nonne profeſſi uſurarii, meretrices, latrones, licet actu de profeſſione non cogitent, ob paratam tamen in prava opera mentem, ſordent in continua voluntate fœnerandi, ſcortandi, rapiendi..... ea mentis habitudo non eſt aliud, quàm voluntatis ab intellectus ſupra ipſum reflexione ſpoliatus motus: latet & quaſi dormit, ideoque à quibuſdam exiſtimatur non eſſe actus.* Quæ res P. Lupo eſt adeò manifeſta, ut addat: *Res ipſa clamat.*

156. Verùm non facilè tibi credent alii, voluntatem actu ferri in objectum, de quo intellectus ne cogitat quidem. Verùm cur dicis illos non cogitare actu? poteras enim eâdem operâ & veroſimilitudinis ſpecie dixiſſe, uſurarium nullo non momento cogitare de uſuris, & meretricem de actibus libidinoſis; &, ne quoad hoc convincereris, addere poteras, quòd ſit actus intellectus latens, ad quem illorum nemo reflectat, hoc enim dicendo coactus non fuiſſes ſtatuere actum voluntatis circa objectum incognitum. Verùm ſi quis eodem, id eſt, nullo fundamento aſtruat, charitati quantumvis perfectæ individuam

comitem adhærere actualem ad prava concupiſcentiam, quâ, quæſo, ratione illum oppugnabis? Neque enim in experientia ſubſidium reperies; dicet enim eſſe actum adeo ſecretum ac latentem, ut nullus humanus intellectus quantumvis perſpicax ſuper illum poſſit reflectere. Si dixeris amorem Dei ratione ſui neceſſariò excludere omne peccatum, adeoque & illam concupiſcentiam mortaliter malam; id ſi neget, non aliâ ratione probabis, quàm quæ ſimul id convincat de timore gehennæ, de quo agitur. Si denique reſponderis, gratis & pro libitu fingi talem concupiſcentiam cum charitate ſtantem, idem reponet de concupiſcentia perſiſtente cum metu gehennæ. Similiter ſi quis dicat, eum, qui à peccato præterito jam juſtificatus eſt, eo ipſo quo actum charitatis juſtificativum intermittit, rurſus recidere in priſtinam illam actualem concupiſcentiam; quid, quæſo, illi oppones? Denique quid repones? ſi aliquis aſſerere voluerit, eum, qui mortale in quopiam genere, v.g. furti admiſerit, non tantùm in concupiſcentia rei alienæ perſiſtere, donec per penitentiam reſipiſcat, ſed & omnia omnino objecta ſub mortali prohibita concupiſcere, ſed per actus ſecretos adeò & latentes, ut intellectus non reflectat. Ecce quibus aſſertionibus concupiſcentia illa latens & ſecreta æquè patrocinari poſſit, quàm tuæ. Hæc autem omnia uno velut ictu reſecantur, dum dicitur gratis & omnino malè aſtrui adeſſe illos actus, quorum nec experientia, nec ratio ulla firma præbet indicium: imò quos non adeſſe ſolidiſſima ratio manifeſtat.

157. Recurres, ſat ſcio, ad Auguſtinum; eodem enim loco addis, id *ex laudato Auguſtino poſſe lucidè oſtendi*. Verùm nullum ex illo hactenus teſtimonium protuliſti, in quo dicat Auguſtinus, hominem, qui peccavit, toto tempore, donec amorem Dei propter ſe ſuper omnia eliciat, idem peccatum actu continuare, aut timorem gehennæ efficacem non excludere omne omnino peccatum. E contra pro mea ſententia protuli ex S. Auguſtino, aliiſque Patribus clariſſima teſtimonia, & objecta diſſolvi: irrefragabili ratione convici, timorem gehennæ excludere poſſe quodcumque peccatum internum. Profectò nulli ſunt S. Auguſtino, ejuſque apud alios authoritati iniquiores, quàm qui conantur, illum facere manifeſtis, ac lumine naturæ notis veritatibus repugnantem, dum poſſunt earumdem veritatum majori fundamento facere patronum. Quòd ſi D. Auguſtinus, quod minimè fecit, tecum ſenſiſſet, uterer verbis ipſius Auguſtini, quibus reſpondet Juliano, ſui erroris patronum Chryſoſtomum appellanti, ſic Chryſoſtomum alloquens: *Si quod ipſe ſentis* (videlicet Julianus) *te ſentire claruiſſet, nunquam te unum,*

te unum, pace tua dixerim, tot & talibus in ea cauſa præferre poſſemus.

158. Verùm & ad Apoſtolum Joannem provocat P. Lupus, quaſi hic tradidiſſet, peccatorem donec Deum amet amore amicitiæ ſuper omnia, aſſiduè perſiſtere in prava circa idem objectum voluntate: *Dixi id*, inquit, *fretus authoritate S. Joannis Apoſtoli:* QVI NON DILIGIT, MANET IN *pravæ ſuæ cupiditatis, natique ex ipſa reatus* MORTE. Quàm perperam adducatur hoc teſtimonium, patet ex dictis ſupra cap. 4. §. 1. Ubi oſtendimus hoc loco agi de charitate fraterna. Deinde, cui umquam Theologorum aut interpretum incidit, hîc à S. Joanne aſſeri, quòd, qui peccavit, perſiſtat actualiter in eodem peccato, donec amorem Dei ſuper omnia eliciat? Quo igitur Authore, aut fundamento hanc interjicit parentheſin, *in pravæ cupiditatis morte*, id eſt, in concupiſcentia actuali? Denique ſi libebat aliquid interponere de tuo, pari fundamento poteras dixiſſe, manet in morte omnis pravæ cupiditatis, ſic ut quovis momento circa objecta omnia prohibita actualiter peccet, donec amorem Dei eliciat. Poteras dixiſſe, quòd, qui venialiter peccavit, toto tempore illud continuet, donec Deum ſuper omnia amet &c.

§. 2.

Secundum & tertium conſectaneum.

QUinta, inquit P. Lupus pag. 36. accuſatio eſt: *Ex eadem doctrina ſequitur, peccatorem, dum Attritionem elicit, fieri hypocritam hoc ſenſu, quod exteriùs à peccato abſtineat, latente interiùs peccaminoſa voluntate, adeoque quod exterius facit, non faciat ex animo & ſincero corde..... quòd conſtituatur hypocrita eo ſenſu, quo id paſſim aſſerit Lutherus.*

159. Ad quæ ſic reſpondet ibidem P. Lupus: *Duo hîc convolvuntur. Primum eſt, quòd facta per ſolum ſervilem metum bona opera ſint, non Chriſtiana ex divinæ infuſionis dono, ſed judaica ex lege juſtitia: alterum; quòd talis juſtitia ſit ſemper hypocriſis, faciatque hypocritam.* Addit autem infra non eſſe hypocriſim, quia non eſt *juſtitiæ hiſtrionatus & ſimulandi ſtudium.*

Reſponſio hæc nullo modo tangit punctum, de quo hîc ſermo eſt; neque in illatione à me factâ involvitur duplex ille ſenſus, quem, ut aliquid dicat, hîc comminiſcitur P. Lupus. Nam, an talis Attritio ſit Chriſtiana juſtitia an judaica, hoc loco non tractamus: neque etiam aſſertum hîc à nobis eſt, quòd talis dolor faciat hypocritam hoc ſenſu, quòd interveniat *juſtitiæ hiſtrionatus & ſimulandi ſtudium*, ſive ſic, ut ab externo opere abſtineatur animo alios fallendi, objectâ exteriore juſtitiâ.

juſtitiâ. Addidi quo ſenſu faciat hypocritam, hoc videlicet, *quòd exteriùs à peccato abſtineat, latente interiùs peccaminoſâ voluntate, adeoque quod exteriùs facit, non faciat ex animo & ſincero corde:* id eſt, ut ibidem dixi, eo ſenſu faciat hypocritam, quo id paſſim aſſeruit Lutherus. Quæ conſequentia ex propoſitionibus ſuperiori 5. relatis & ſtabiliris, adeo eſt manifeſta, ut eam negare auſus non fuerit P. Lupus; contentus aſſeruiſſe, quòd non ſit juſtitiæ hiſtrionatus & ſimulandi ſtudium, quæ ad hypocriſim requiri cenſet: de quo quidquid ſit, mea non intereſt, ſufficit eſſe hypocritam eo ſenſu, quo id aſſerui, & quo, fatente P. Lupo in Diſſert. Dogmatica pag. 81. hypocriſim etiam Auguſtinus aliique intellexerunt, & quo ſenſu ſe hypocriſim ſumere, paſſim inculcat Lutherus.

160. Quod addit P. Lupus ibidem, in hoc nec damnatum eſſe, nec damnari potuiſſe Lutherum; confidenter aſſerit, quod non probat. Conſtat damnatum Lutherum in eo, quòd diceret dolorem ex metu gehennæ elicitum facere hominem hypocritam: illud autem, facere hypocritam, explicuit Lutherus eo ſenſu, quòd nempe exteriùs à peccato abſtineat, latente interim in animo prava cupiditate, ut ex ejus verbis relatis in priore tractatu num. 32. conſtat. Unde ergo probat P. Lupus, quòd in hoc damnatus non ſit, imò nec damnari potuerit?

Ex his ulteriùs manifeſtum fit, rectè intuliſſe me; ergo juxta P. Lupum rectè & Catholicè quoad hoc ſenſit Lutherus, nec fuit cenſuræ obnoxius. Inferendum fuerat, inquit P. Lupus, ergo pravè ſenſit Lutherus, fuitque cenſuræ obnoxius. Verùm, licet libenter admittam, pravè illum ſenſiſſe, id tamen ex præmiſſis ibi poſitis inferre non potui, nec repugnat aliquid, quod revera falſum eſt & pravum; ſuppoſitâ tamen quorumdam principiorum veritate verum rectumque eſſe.

161. Sextam exponit accuſationem in his à me dictis verbis contentam: *Ex iiſdem principiis ſequitur, quòd, qui atteritur conſtituatur magis peccator; addit enim veteribus peccatum novum, quod eſt ſimpliciter & propriè conſtitui magis peccatorem: & in hoc ſenſu paſſim loquitur Lutherus, dum dicit, fieri magis peccatorem.* Verùm in quo peccat hæc ſequela?

Hanc accuſationem ſic diluit: Non conſtituitur magis peccator per Attritionem ex metu gehennæ ſeu per ſervilem metum, licet ſub tali Attritione adhuc peccetur, ſeu perſeveretur in priori mala voluntate, & poſt acceptum ſervilis timoris ſpiritum homo perſeveret peccator, & oſor juſtitiæ, non per ipſum timorem, ſed per timore iſto non evacuatam latentem peccandi voluntatem. Quia tamen à peccatis externis, & ab ipſorum patrandorum efficacibus imperiis

libe-

liberatur per eumdem timorem, nequaquam major, ſed longè minor per ipſum fit, & conſtituitur peccator. Ita P. Lupus pag. 37.

162. Reſp. hoc rurſus eſt extra chorum ſaltare; nam, an ipſe timor peccatum ſit, alibi egi, & id infra refutare conatur P. Lupus, ſed nullo ſucceſſu, ut ibi videbimus. Hoc loco non dixi aliud, quàm quòd is, qui atteritur, conſtituatur magis peccator, undecumque demum id proveniat. Quod cum ita eſſe fateatur P. Lupus, ſupervacaneum eſſet pluribus id proſequi: id egi in tractatu de Attritione, nec quidquam eorum, quæ illic à me dicta ſunt, ab Adverſario refutatur, aut convellitur. Neque (ut ibidem oſtendi) quòd homo per timorem abſtineat à peccatis externis, impedit, quominus is, qui timet gehennam, conſtituatur magis peccator, accedente nimirum ad priora novo illo peccato interno. Et ipſe Lutherus, dum aſſeruit, timentem gehennas conſtitui magis peccatorem, recurrit ad latentem illam cupiditatem, faſſus nihilominus per timorem cohiberi homines à peccatis externis.

163. Neque aliam producit ſolutionem P. Lupus ad eam, quam vocat accuſationem ſeptimam pag. 38. Protuleram in tract: de Attritione num. 62. verba S. Auguſtini, quòd per timorem contineat ſe homo à peccato, & rejecto Lutheri in dictum teſtimonium inepto additamento; *continet ſe à peccato, ſcilicet externo:* addideram, ſi ſic intelligeret Auguſtinus, quomodo adderet per timorem fieri conſuetudinem juſtitiæ, cum fiat conſuetudo peccandi in ſententia P. Lupi: & rurſus infra dixeram, juxta illum timor ſervilis auget & roborat conſuetudinem malorum operum in corde.

164. Ad hæc exclamat P. Lupus: *Servilis Attritio, ſi non niſi ejuſmodi accuſationum artibus poſſit fulciri, palam eſt eradicanda plantatio, quæ non eſt à Patre.* Quid autem hic ſibi imponi queratur, indicarat paulò ante, ubi ait: *Reſpondeo, aliud eſt internorum peccatorum conſuetudinem per ſervilem gehennarum metum fieri, augeri, roborari; aliud ipſam cum & ſub tali timore perſeverare.* Et rurſus infra aſſerit, ſe nec cogitaſſe, quòd peccata interna, ipſorumque conſuetudo per ipſum timorem fiat, augeatur, roboretur. Ecce rurſus totam ſolutionem, quòd id non fiat *per timorem*. Cæterùm non negat, quin conſuetudo peccandi augeatur & roboretur, dum quis ex timore gehennæ peccata ſua deteſtatur; modo non dicatur id fieri per timorem: Ad quod

Reſp. 1. neque in prioribus verbis ex me relatis dictum eſt, quòd ea conſuetudo fiat *per timorem*, ut patebit ea legenti.

Reſp. 2 rectiſſimè dictum eſſe, augeri conſuetudinem peccandi non tantum ratione adjunctæ pravæ cupiditatis, ſed etiam per ipſum timorem.

rem: cum etiam aſſerat P. Lupus, timorem charitate deſtitutum eſſe mortaliter malum, ut oſtendi in tract. de Attritione cap. 6. n. 108. & rurſus clarius oſtendam infra cap. decimo.

CAPUT IX.

An Attritioni ex metu intrinſecum & eſſentiale ſit, naſci ex amore ſui-ipſius.

EPiſtolæ Familiaris pag. 39. & ſequentibus fusè diſcurrit P. Lupus de bonitate timoris ſervilis, ſæpius repetens, quòd ſit bonus officio & ſubſtantiâ, ut nempe multitudine verborum ejus ſententia maneat involuta.

165. Tum pag. 40. ita loquitur: *Errorem continent hæc accuſatoris verba (naſci ex amore ſui-ipſius eſſentiale eſt actui, de quo diſputamus) utique ſervili gehennarum metui. Hæc item verba (ei ex ſuis intrinſecis convenit, quòd pro motivo habeat amorem ſui, & non Dei propter ſe dilecti.)*

Quid hæc mea verba erroris contineant, demonſtratum oportuit, neque enim lector intelligens credet id nudè affirmanti.

Actus, de quo diſputamus, eſt deteſtatio peccati ex motivo metus: ſic ut in hoc motivo voluntas ultimatè ſiſtat, nec progrediatur ulterius ad nobiliſſimum motivum Dei propter ſe dilecti. Tali actui ex intrinſecis & ſpecifica ſua ratione competere, quòd naſcatur ex amore ſui, nemo dubitaverit; quin id fatentur Adverſarii, identidem nobis objicientes, quòd ille actus ſit amor ſui-ipſius, quòd per illum homo ſeipſum amet & non Deum &c. Actus noſtri ſpeciem ſortiuntur ab horum alterutro, nempe vel ab objectis præſertim formalibus, vel ex diverſo in illa tendendi modo. Si ſpeciem ſumunt ab objectis formalibus, erit utique id illis intrinſecum & eſſentiale: neque enim quidquam adeo intrinſecum eſt actibus noſtris vitalibus, quàm tendere, vel non tendere in hoc aut illud objectum formale. Cum ergo actus, de quo agitur, pro motivo formali ultimato & adæquato habeat ſeipſum & bonum ſuum; naſci ex amore ſui-ipſius, non poteſt non eſſe intrinſecum & eſſentiale illi actui, & ſpecificè diſtinctivum ab actu, qui pro motivo formali ultimato haberet bonitatem Dei propter ſe dilectam. Unde ſicut nulla potentia efficere poteſt, ut actus, qui tendit ultimatè in Deum, idem manens in Deum non tendat; ita actus, qui in amore ſui conquieſcit, non poteſt idem manens in Dei bonitatem, tamquam motivum ultimatum, tendere.

166

166. Mirum proinde eſt, quod ait P. Lupus pag. 40. *eumdem numero timoris actum modo poſſe in proprio timentis commodo hærere & ſiſti, modò referri in Deum, ut finem principalem. Quòd natales mutare, & modo ex* IMPVRO, *quo ſemetipſum in ſemetipſo, modo ex caſto, quo ſeipſum in Deo diligit homo, naſci poſſit ſucceſſivè etiam numero eadem timoris ſubſtantia.* Quam doctrinam ait tradi à D. Thoma art. ſubſequenti, id eſt, 2. 2. quæſt. 19. art. 6.

167. Verùm hoc longè magis mirum eſt, quòd pro hac ſua ſententia adferat dictam D. Thomæ quæſtionem, cum ibi art. 5. omnia contraria diſertè doceat. Titulus art. 5. eſt: *Utrum timor ſervilis ſit* IDEM IN SVBSTANTIA *cum timore filiali?* In cujus quæſtionis reſolutione ita loquitur S. Doctor. *Cum timor ſervilis pœnæ refugiat malum, filialis verò culpam, neceſſario ſpecie diſtinguuntur filialis ac ſervilis timor.* Tum pergit in corpore: *Reſpondeo dicendum, quòd proprium objectum timoris eſt malum: & quia actus & habitus diſtinguuntur ſecundum objecta, neceſſe eſt, quòd ſecundùm diverſitatem malorum, & timores ſpecie differant. Differt autem ſpecie malum pœnæ, quod refugit timor ſervilis, & malum culpæ, quod refugit timor filialis. Unde* MANIFESTVM EST, QVOD TIMOR SERVILIS ET FILIALIS NON SINT IDEM SECVNDVM SVBSTANTIAM, SED DIFFERVNT SPECIE. Et ad primum argumentum in contrarium, quod erat hujuſmodi: *Ita videtur ſe habere timor filialis ad ſervilem, ſicut fides formata ad informem; quorum unum eſt cum peccato mortali, aliud verò non. Sed eadem ſecundùm ſubſtantiam eſt fides formata & informis: ergo & idem eſt ſecundùm ſubſtantiam timor ſervilis & filialis.* Ad hoc, inquam, argumentum ſic reſpondet D. Thomas: *Ad primum dicendum, quòd fides formata & informis non differunt ſecundum* OBJECTVM: *ſed differunt ſolùm per aliquid* EXTRINSECVM, *ſcilicet ſecundùm præſentiam & abſentiam charitatis: & ideo non differunt ſecundùm ſubſtantiam; & ideo non eſt ſimilis ratio.* Ergo juxta D. Thomam idcirco fides formata & informis non differunt in ſubſtantia, quia tantùm differunt penes aliquid extrinſecum, nempe præſentiam vel abſentiam gratiæ ſanctificantis; non eſt autem ſimilis ratio de timore ſervili & filiali, quia nimirum hi timores differunt per aliquid intrinſecum, nempe ſecundùm objectum, à quo actus ſpecificatur; fatetur igitur timori ſervili intrinſecum & eſſentiale ſeu ſpecificum eſſe, quòd feratur in tale ſuum objectum, ſive, quòd ſit amor ſui. Non magis autem poteſt idem numero actus vitalis modò eſſe hujus ſpeciei, modò alterius, quàm poſſit idem numero actus eſſe modò amor Dei, modò odium ejuſdem. Neque D. Thomas ejuſdem quæſt. artic. 4. aut 6. vel verbum facit, quòd idem numero actus poſſit eſſe modò timor ſervilis, modò filialis.

168. Quod autem art. 6. in corpore,ait; timorem ſervilem ſecundùm ſuam ſubſtantiam manere poſſe cum charitate: nullo modo per hoc indicat, poſſe eumdem numero timoris actum modò eſſe ſervilem, modò filialem (quod expreſſè negaverat art. præcedenti) ſed tantùm quòd timor pœnæ in genere conſideratus, id eſt, ratione unius è ſpeciebus ſub genere timoris comprehenſis, poſſit ſtare cum charitate, cum qua ſervilis timor ſpecificè conſideratus nequeat conſiſtere: prout ipſemet hoc loco ſeſe explicat, & nos ex profeſſo tractabimus infra. Eodem modo dum art. 4. ait accidere timori, quòd bonum, cui contrariatur pœna, ametur tamquam finis ultimus, vel quòd ordinetur ad Deum, non vult eumdem numero actum modò poſſe eſſe ſervilem, modò filialem; ſed tantùm quòd timori abſtractim ſeu genericè conſiderato accidat eſſe ſervilem vel filialem; quia nempe cenſet dari poſſe timorem pœnæ etiam abſque charitate, qui tamen ſervilis non ſit, ut fuſiùs dicetur infra. Sic dici poteſt animali accidere, quòd ſit rationale vel irrationale, adeoque homo vel brutum; & hoc indicat D. Thomas eodem art. 4. ad 3. dicens: *Timor ſervilis ſecundùm ſuam ſubſtantiam non importat niſi timorem pœnæ; ſive timeatur, ut principale malum; ſive non timeatur, ut principale malum.*

Ea, quæ P. Lupus hìc adfert ex Hugone à S. Victore, refutata ſunt ſupra, ubi mentem illius pluribus exhibuimus: quæ verò ibidem ex Auguſtino producit, ſpectant ad caput ſequens.

CAPUT X.

An ſervilem gehennarum metum damnaverit peccati P. Lupus.

169. Queritur P. Lupus in Epiſtola Familiari pag. 44. quòd per fas & nefas voluerim, ſervilem gehennæ metum ab ipſo fuiſſe peccati damnatum: hoc autem ut oſtendat per nefas factum, recurrit ad conſuetam illam Janſenii, & frivolam diſtinctionem; quòd nempe ſit vitium timentis, non autem ipſius timoris; quam diſtinctioné, quia à pluribus ſolidè convicta eſt, hìc non refuto; contentus breviter oſtendere, juſtiſſimè à me fuiſſe dictum quòd timorem gehennæ, conceptumque ex illo motivo peccati dolorem, ipſe malum ac peccaminoſum pronuntiarit, niſi ſimul adſit charitas Dei propter ſe.

170. Actus de cujus bonitate ac malitia inter nos diſputamus, eſt is, quo propter ſpem gloriæ cæleſtis, aut ex metu gehennæ homo peccata deteſtatur, ſic ut deſiderium gloriæ, aut pœnæ timor, ſit illiûs deteſtationis motivum formale ultimatum & adæquatum, qui actus ſiſtit in amore ſui-ipſius. De tali actu pronuntiat P. Lupus in ſua Diſſertatione pag. 20. IMPVRISSIMAM AVARITIAM ET CONCVPISCENTIAM *eſſe iſtiuſmodi dilectionem..... Si propter illa, quæ præſtat, Deus amatur, non utique gratis amatur, quia jam illud, propter quod diligitur, ei, quod* DICTV *quoque* NEFAS *eſt, anteſertur.* Et pag. 71. *Gehennæ metus ex proprio ſui-ipſius amore naſcitur, adeoque qui ob illam ſolam, & non Chriſtum Dominum, à gravi peccato abſtinet, non ſolummodo plùs illam timet, ſed & ſe-ipſum ſupra Dominum diligit, quod eſt etiam* COGITATV HORRENDVM. Denique pag. 68. dè timore ait: *Oritur non ex caſto Dei, ſed ex mercenario amore ſui-ipſius, quo homo ſibi bene vult eſſe, non ſolùm in hac vita, ſed etiam in futura: porrò ſui-ipſius amorem, quo homo non in Deo, ſed in ſeipſo ſeipſum diligit, eſſe* FONTEM IMPVRVM, *&* OMNIS DISTORTI AFFECTVS PRIMAM RADICEM, *eſt unum è fundamentis doctrinæ Catholicæ & Auguſtinianæ.* Atqui actui, de quo diſputamus, formaliſſimè competit eſſe amorem ſui ſubjecti; id enim fatemur tam nos, quàm adverſarii; ergo ille actus ſecundùm ſe formaliter, & ſeclusâ etiam illâ internâ concupiſcentiâ, quam neceſſariò timori annexam vult adverſarius, eſt *turpiſſima avaritia, & concupiſcentia*, eſt *dictu nefas & cogitatu horrendum*, habet motivum, ſeu *fontem impurum & omnis diſtorti affectus radicem.* Hæc autem omnia dici non poſſunt, niſi de actu malo & quidem graviter, neque poterat clarioribus verbis illius malitiam exprimere; quare malè queritur, id ſibi per nefas imponi.

171. Et, quod mirum magis eſt, in ipſa Epiſtola Familiari, longè clariùs mentem ſuam exponit de illius actus malitia; ſic enim loquitur pag. 43. circa finem. *Suam Attritionem Accuſator vult ex caſta Dei dilectione non procedere.* Ita eſt, ſic ſentio cum Tridentino & Doctoribus paſſim omnibus. Hinc infert ibidem P. Lupus; *ergo juxta inconcuſſa S. Auguſtini dogmata,* PECCATVR *in tali Attritione, & cum ſuo, ex quo oritur, proprio hominis in ſemetipſo amore in unum conflata opus eſt* OMNINO PECCATVM. Attritio autem ex timore gehennæ, eſt actus ortus ex amore ſui, & ex illo tamquam motivo formali, adeoque præcipuo objecto conflatus, ergo juxta illum talis actus eſt *omnino peccatum.* Ecce manifeſtè peccati damnat actum, quo quis deteſtatur peccata commiſſa, & proponit in poſterum non peccare, idque ex motivo, vèl gloriæ adipiſcendæ, vel evadendi gehennam; ſic ut in illo motivo ſiſtatur, nec progreſſus fiat ad motivum Dei propter ſe dilecti. Profectò debuerat P. Lupus vel non

conqueſtus fuiſſe, id ſibi imponi, vel id retractare, aut oſtendere, procul eſſe à ſuo ſenſu, & non illud ipſum clariùs admittere. Pergit ibidem hanc doctrinam magis inculcare: *Ex laudatâ*, inquit, *iſtic & frequenter per eundem Auguſtinum inculcatâ Apoſtoli regulâ; quidquid non eſt ex fide, quâ non tantùm Deo, ſed & in Deum credimus* (id eſt juxta P. Lupum, quidquid non eſt ex motivo amoris Dei propter ſe ſuper omnia dilecti) PECCATVM EST. *Quòd ad Dei charitatem nondum elevatus homo ſeipſum in ſeipſo, & proprium commodum tanquam finem ultimum diligat, & gehennam timeat uti malum principale, ideoque &* MORTALITER PECCET, *ſupra audivimus à D. Thoma. Hinc non vera diſtorti cordis converſio, ſed merus dumtaxat converſionis fucus eſt iſta Attritio ſervilis.* Et rurſus eâdem pag. 43. *In omni officio, & omni prorſus opere, quod non fit intentione bonæ fidei, hoc eſt, ejus, quæ per dilectionem operatur* (Id eſt juxta P. Lupum, in omni opere, quod non fit ex motivo amoris Dei ſuper omnia dilecti) *peccari ob legitimi finis defectum, & integrum ejuſmodi opus eſſe tenebroſum, imo plenum* NIGREDINE PECCATORVM, *docet illic lucidiſſimè, & multis adverſùm alia Pelagianorum ſomnia S. Auguſtinus confirmat.* Et rurſus ibidem: *Hinc ergo & ſervilis gehennarum metus, ſi cum impuro ſuo proprii amoris fonte componas in unum opus* (id eſt, ſi eum conſideres prout in ſe à parte rei exiſtit abſque abſtractione metaphyſica) *tenebroſus eſt atque* PECCATVM.

172. Ecce, ſi P. Lupo credimus, deteſtatio peccati commiſſi, & propoſitum non peccandi in poſterum concepta ex metu gehennæ, ibi ſiſtendo, peccatum eſt, & quidem mortale. Imò & ipſe actus ſpei, ſi hæreat in proprio ſuo objecto tam materiali quàm formali, peccatum mortale eſt. Ecce juxta illum, tantos Patronos, nempe S. Auguſtinum & D. Thomam, habuit Lutherus, dum identidem declamavit, per Attritionem ex metu gehennæ conceptam hominem conſtitui magis peccatorem. Hinc admittere jam cogitur P. Lupus, eum, qui atteritur, conſtitui magis peccatorem, augeri, & roborari conſuetudinem peccatorum &c: Cur ergo ſupra ægrè tulit à me dictum eſſe, quòd juxta ipſum *per timorem* augeatur conſuetudo peccandi? Cur, ſi ita eſt, hîc queritur ſibi falsò, & per nefas imponi hanc aſſertionem: *Quòd timor gehennæ malus ſit*?

173. Hoc mirabuntur multi, ſimilia dogmata per nefas imponi Sanctis Doctoribus Auguſtino & Thomæ Aquinati, & hujus quidem mentem explicabimus infra. Loco verò D. Auguſtini deſumpto ex lib. 4. contra Julianum cap. 3. ſub finem, quia explicatus eſt à Ripalda, Moraines & Authoribus paſſim omnibus, hîc non immoror: vide Latomum artic. 5. pag. 42. & 43. ubi adfert, & refutat hunc

Lutheri

Lutheri errorem, *Quòd animæ in purgatorio ſine intermiſſione peccent, in eo quod horrent pœnas, & quærunt requiem..... Donec poſito timore incipiant amare voluntatem Dei in tali pœna: & plus Dei voluntatem amet, quàm pœnam timeat &c.* Aſſerit itidem Latomus, ſi Lutherus in Chriſtum oculos direxiſſet, *vidiſſet etiam amorem quietis & fugam moleſtiæ non eſſe peccatum.* Ac denique locum Auguſtini dicentis, malum eſſe frui creaturis ſine amore Dei, explicat, quando creaturæ exhibetur ſummus amor, quæ tamen non eſt ſummè diligenda. Neque teſtimonium Auguſtini ullam habet difficultatem, niſi apud eos, qui volunt charitatem ſeu dilectionem nihil aliud ſignificare, quàm amorem Dei propter ſe ſuper omnia; oppoſitum autem manifeſtè evincunt, tum ea, quæ dixi ſupra n. 64. tum in tract: de Attritione cap. 2. circa finem & cap. 5. §. 4. ubi reſpondi ad teſtimonia S. Auguſtini: & paſſim alibi.

174. Quæro jam à P. Lupo, qua ratione conciliaturus ſit has duas ſuas aſſertiones, quarum prima eſt; quòd timere gehennam ſine actu charitatis peccatum ſit, prout manifeſtè aſſerit in verbis paulò ante relatis; ex quo ſequitur, quòd per ipſum talem metum homo conſtituatur magis peccator. Altera, quòd propter hoc ipſum dogma meritò damnatus ſit Lutherus. Hanc enim tradit Epiſtolæ ſuæ pag. 37. his verbis: *Aliud eſt per ſervilem Attritionem, aut per ſervilem pœnitentiæ inchoativum metum peccari, aut hominem conſtitui peccatorem, & o iæem juſtitiæ; aliud ſub tali, aut poſt talem Attritionem, & metum adhuc peccari, ſeu perſeverari in priori quapiam mala voluntate.... ſummum inter hæc duo eſt chaos firmatum. Primum, ex quo hominem per ſervilem metum fieri magis peccatorem ſequitur, blateravit Lutherus, ideoque meritò eſt damnatus Tridenti.* Damnatus ergo te Judice eſt Lutherus in Synodo Tridentina, quòd aſſereret, per ſervilem Attritionem, ſeu per ſervilem metum peccari; atqui illi propoſitioni identica eſt hæc: Attritio ſervilis, ſeu ſervilis metus eſt peccatum; idque, ut contendis, docuit S. Auguſtinus & D. Thomas. Vide jam, quid inde conſequens ſit.

175. Cum autem P. Lupus pronunciet actum, de quo diſputamus peccatum eſſe, nihil ipſum juvat, quòd fateatur eſſe bonum, at ſolo officio & ſubſtantiâ, non autem fine aut radice: nam hoc ipſo indicat non eſſe abſolutè loquendo bonum; bonum enim eſt ex integra cauſa, malum ex quovis defectu; ſive, ut ipſemet de hac re agens loquitur Epi. Famil. pag. 43. *Compoſita ſequuntur cauſam ſuam, ſeu partem debiliorem.* Porrò quid ſit eſſe bonum officio, explicat ibidem P. Lupus: *Servilis gehennarum metus, ſi cum impuro ſuo proprii amoris fonte componas in opus unum, tenebroſus eſt, atque peccatum; ſi* ABSTRACTIM *ipſum in ſeipſo ſolum conſideres, lucidum*

lucidum eſt officium, actuſque rectus, utilis, bonus. Ergo timor ſervilis, ſi conſideretur prout eſt à parte rei, ſeu ſecundùm objectum tam materiale quàm formale, juxta Adverſarium tenebroſus eſt, & peccatum. Si verò abſtrahas per mentem à fine ſeu objecto formali, id eſt, ſi abſtrahas ab eo, an ſit ſervilis, bonum eſt officium & bonus actus. Hoc autem aliud non eſt, quàm chymericam bonitatem huic actui ſpecificè ſpectato tribuere, quam in quovis ferè peccato erit reperire: nempe quòd ſi actum in ſe malum, per intellectum abſtractivè conſiderem, abſtrahendo nimirum ab eo, quod actum ſpecificat, ſeu malitiam ei communicat, ut ſi odium Dei abſtractivè concipiam, quà odium.

176. Porrò quò hæc adferat P. Lupus, aut quid ſibi ex abſtractiva illa conſideratione ſubſidii ſperet, non video. Damnatum eſſe fatetur Lutherum, quòd dixerit, per ſervilem Attritionem, ſeu per ſervilem metum peccari: malitiam autem hanc petebat Lutherus tum ex latente concupiſcentia, tum ex hoc, quòd ei actui deeſſet charitas; an autem ſervilis metus ſub conſideratione illa abſtractiva peccaminoſus ſit nec ne, nec inquiſivit, nec determinavit Lutherus; neque, licet de illo actu abſtractim conſiderato aliquid in alterutram partem aſſeruiſſet, curæ fuiſſet Patribus Sacroſanctæ Synodi circa abſtractionem aliquam metaphyſicam damnare hominem, qui in pluribus tam palpabiliter, & tam groſſè, ut loquitur Adverſarius, erravit: & ſanè cui bono definire, an metus pœnæ abſtractim conſideratus bonus ſit maluſve, uti & de quibuſvis circa alia peccata abſtractionibus; modo conſtet eos actus phyſicè & ſecundùm ſe ſpectatos malos eſſe, quo modo conſideratum metum gehennæ malum eſſe pronuntiat P. Lupus. Hoc ergo & nihil aliud in Luthero damnavit Synodus, quàm quòd aſſereret Lutherus, timorem ſervilem gehennæ abſente charitate malum eſſe & peccaminoſum.

CAPUT XI.

An P. Lupus rectè explicuerit locum Tridentini de Attritione.

177. HUnc Tridentinæ Synodi locum ex ſeſſ. 14. c. 4. *illam verò Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur* &c. explicarat P. Lupus in ſua Diſſertatione Dogma-

Dogmatica cap. 15. in fine, & cap. 16. non de actu illo, qui pro motivo deteſtationis peccatorum habet metum gehennæ, ſed de actu planè diverſo, qui priori ſuccedat, & cujus motivum formale ſit Dei bonitas propter ſe ſuper omnia dilecta; huncque amoris actum vult eſſe illum, quem Synodus vocat Contritionem imperfectam, ſeu Attritionem conceptam ex metu tamquam termino converſionis à quo: omniaque, quæ Tridentinum illic pronuntiat de Contritionis imperfectæ bonitate, ſupernaturalitate &c. vult attribui debere illi actui amoris Dei ſuper omnia, non autem deteſtationi peccatorum conceptæ ex metu vo metes in eo ſiſtendo.

Hanc verborum Tridentini explicationem dixi eſſe novam, neminemque à me repertum, qui eam ſaltem expreſsè tradiderit, & multis rationibus cap. 8. §. 2. adductis clarè demonſtravi, hanc explanationem planè alienam eſſe à mente & verbis Tridentini. Attuli num. 121. Sylvium dicentem, quòd timor ſervilis bonus ſit, & ad ſalutem per utilis, fide certum eſſe, definitum in Tridentino; quod ipſum ex Synodo colligunt omnes ſcriptores.

178. Verùm quod in reliquis ſolet, ita quoque hîc, ne factâ quidem mentione rationum à me adductarum (tantùm abeſt ut eas diſſolvat) ſic loquitur Epiſtolæ pag. 45. *Hanc doctrinam Accuſator affirmat novam, gratis excogitatam ad evadendam vim Concilii, & à nemine hucuſque clarè traditam.* Hoc autem refutare aggreſſus ibidem P. Lupus, nihil omnino affert, quod ad propoſitum faciat, aut vel in minimo convellat id, in quo me queritur partes accuſatoris egiſſe.

Sic enim ibi reſpondet: *eam* (id eſt explicationem verborum Tridentini, de qua eſt ſermo) *clarè exprimi* à Senonenſi, Fiſſchero, aliiſque, quos non notato loco, aut verbis illic enumerat. Nonne hîc rectè uterer verbis ſtatim ex ipſo referendis: *riſu hoc, imò miſeratione dignum eſt.*

179. Quæſtio inter nos eſt, an verborum Tridentini explanatio à P. Lupo tradita, nova ſit, gratis excogitata, & à nemine hactenus tradita; ego affirmavi eſſe talem; negat Adverſarius, idque ut probet, profert Synodum Senonenſem celebratam dudum ante Tridentinum; Fiſſcherum, qui decem annis antea glorioſè occubuit; item articulos hujus Facultatis Synodo anteriores; alios denique authores, qui ante Tridentini tempora, vel ſaltem ante celebratam hanc ſeſſionem 14. jam ſua ſcripta ediderant. An fortè illi omnes ſpiritu prophetico prævidérant, quibus verbis Catholicam de Attritione doctrinam poſtmodum conceptura eſſet Synodus Tridentina, ut jam tunc verba futura expli-

carent? Quis non videat, proferendos fuiſſe Authores Synodo poſteriores, qui in hoc ſenſu verba Synodi acciperent: verùm cum hos reperire non poſſet, ne nihil agere videretur, eos obtruſit, ex quibus verborum Tridentini explicationem peti poſſe, nemo cenſuerit.

180. Præterea illa ipſa, quæ adfert ex antiquioribus Tridentino, nihil omnino ſerviunt illius ſcopo. Damnavit, inquit, Senonenſe hunc Martini Lutheri articulum: *Non licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ.* Hunc articulum damnant omnes noſtræ ſententiæ Authores, negant nihilominus Synodum Tridentinam in verbis ſupra relatis ex ſeſſ. 14. cap. 4. loqui de actu amoris Dei propter ſe. Quid igitur ex Concilio Senonenſi petitur ſubſidii pro illa explicatione gratis excogitatâ?

At, inquies, juxta Senonenſe, licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ: ergo timor gehennæ non eſt pœnitentia.

Ad hæc Concilii Senonenſis verba reſponſum eſt à me ſupra num. 81. oſtenſumque, quo ſenſu timor gehennæ non ſit pœnitentia.

181. Hîc addò, licet Senonenſe dicto loco per timorem gehennæ intelligeret, non ignavum illum & hebetem timorem, quo homo non ſinit ſe trahi, ad confugiendum ad Dei miſericordiam, ad deteſtanda præterita, & ad propoſitum in poſterum, qualis eſſe poteſt etiam in eo, qui actu peccat, de quo in tract: de Attritione n. 92. licet, inquam, per timorem gehennæ non intelligeret nudum illum timorem, ſed comprehenderet ſub timore ea omnia, quæ nos ad Attritionem requirimus, nihil adhuc nobis adverſaretur definitio dicti Concilii Senonenſis. Nam Lutherus non ſolùm aſſerebat, Attritionem ex metu gehennæ non ſufficere cum Sacramento, adeoque requiri deteſtationem peccati ex amore Dei ſeu juſtitiæ: ſed inſuper, cum timorem pœnæ contenderet eſſe malum & peccaminoſum, negabat licitum eſſe, inducere homines ad pœnitentiam illam amore formatam (quam ſolam volebat eſſe bonam) per timorem gehennæ. Hæc duo aſſerta diverſiſſima ſunt, & ſecundum prorſus independens à veritate prioris: nam ſive Attritio ex metu gehennæ ſupponatur eſſe diſpoſitio ſufficiens ad juſtificationem cum Sacramento, ſive non: falſiſſimum nihilominus eſt, non licere homines inducere ad pœnitentiam per timorem gehennæ, aut hunc timorem peccaminoſum eſſe. Unde Catholici, qui olim negarunt (ut ſupra vidimus cap. 5.) vel qui etiam nunc negant, Attritionem ex metu ſufficere cum Sacramento, aſſerunt nihilominus timorem bonum eſſe, rectè illum peccatoribus incuti, & ſic induci ad

pœni-

pœnitentiam. Unde ex eo, quod dicat Senonenſe, licitum eſſe inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ, perperam infertur: ergo timor gehennæ, ſeu, Attritio ex metu illius concepta non ſufficit cum Sacramento, ſeu non eſt pœnitentia; cum abſtrahendo ab eo, an ſit pœnitentia, an ſufficiens, nec ne, manifeſtè erronea & damnabilis ſit hæc aſſertio: timor gehennæ malus eſt, aut illicitum eſt, inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ. Denique cum, ut dixi ſupra num. 119. dolor peccatorum ex metu conceptus ſit ſimul via ſeu gradus ad pœnitentiam ulteriorem, nempe ad Contritionem procedentem ex amore Dei; rectiſſimè ſimul ſtarent hæ duæ definitiones in terminis: *Licet inducere homines ad pœnitentiam per timorem gehennæ ſeu per Attritionem*: & hæc altera: *Attritio ſufficit cum Sacramento, eſtque ipſa etiam propriè dicta pœnitentia.* Imò per primam definitionem ſterneretur veluti via ad ſecundam. Quâ igitur inferendi formâ, ex eo quòd definiat Senonenſe, licere homines ad pœnitentiam inducere per metum gehennæ, inferri poterit? ergo metus gehennæ ſeu Attritio non ſufficit cum Sacramento, vel, non eſt vera pœnitentia ex mente illius Concilii.

182. In ejuſdem ſui dicti confirmationem adducit art. 4. hujus facultatis; ſed nec hic ipſi ullo modo favet, ut oſtendi in tract. de Attrit. cap. 11. §. 1. Alios plures ibi citat; ſed, cum eorum verba non referat, nec locum indicet, ubi id tradant, ſignum eſt ei minùs favere, quàm faveat deciſio petita ex Concilio Senonenſi.

Denique pag. 46. recurrit ad ipſa Tridentini verba, in quibus clarè exprimi aſſerit ſuam hanc ſententiam, quòd nempe deteſtatio peccati ex metu gehennæ tantùm ſit via ad alium actum ex motivo Dei ſuper omnia dilecti conceptûm, qui à Synodo aſſeratur eſſe Attritio, & ſufficiens diſpoſitio, ad percipiendam in Pœnitentiæ Sacramento juſtificationem.

183. Verùm, ſi ita clarè illic exprimatur ſententia P. Lupi, cur ante ipſum nemo verba Tridentini hoc ſenſu intellexit? Cur omnes explicarunt de actu, cujus motivum ultimatum & adæquatum eſt timor gehennæ? vel ſi quos habebat, qui in ea explicatione facem ei prætulerunt, cur ſaltem unum aliquem ex illis non adduxit; ut oſtenderet novam eam non eſſe, nec gratis excogitatam, quod hoc §. ſuſceperat oſtendendum? Profectò nova adeo, & contra communem Authorum intellectum, verborum Tridentini explicatio, non erat obtrudenda, niſi rationibus aut authoritate probè firmaretur, diſſolverenturque ea omnia, quæ attuli in tract. de Attrit. cap. 8. §. 2. quæ

manifeſtè oſtendunt, non poſſe in ſenſu Adverſarii explicari verba Tridentinæ Synodi.

184. Addo hîc authorem domeſticum Libertum Fromondum, qui ad illa Apoſtoli verba: *Non accepiſtis ſpiritum ſervitutis iterum in timore,* cum dixiſſet timorem pœnarum eſſe honeſtum, & bonum, quando non adeſt ſimul hic actus; vellem peccare ſi non eſſet pœna; ſubjungit à Tridentino definiri ſeſſ. 14. cap. 4. Attritionem à tali metu ortam, eſſe donum Dei, & Spiritus S, impulſum, ac proinde intelligit Tridentinum juxta communem explicationem contra P. Lupum. Quo modo etiam intellexerunt alii tui in hac Academiâ prædeceſſores.

CAPUT XII.

De ſupernaturalitate Attritionis.

ATtritionem, quæ pro motivo habet aut adeptionem gloriæ cæleſtis, aut evaſionem gehennæ, eſſe actum ſupernaturalem, ſeu ſalutariter bonum ac meritorium, probatum à me fuit in Tract: de Attrit: cap. 7. allatis plurium Patrum teſtimoniis, ac communi Doctorum conſenſu, eorum etiam, qui Luthero reſtiterunt, nempe Roffenſis & Eckii. Oſtendi Lutherum & Janſenium illius actus ſupernaturalitatem ſimiliter negaſſe.

185. Ad hæc P. Lupus Epiſt. Famil. pag. 47. *Riſu,* inquit, *imò miſeratione dignum eſt, quòd me, ubi ſervilem gehennarum metum eſſe quidem à Deo incuſſum motum, non tamen ſupernaturale, ac infuſum gratiæ donum ſcripſi, Accuſator dicat eſſe Janſeniſtam ac Lutheranum.* Verùm nuſquam dixi, ipſum eſſe Janſeniſtam aut Lutheranum, ſolùm exhibui Janſenii ac Lutheri verba, ex quibus oſtendatur idem cum his ſenſiſſe. Quod ipſum in ſua Epiſtolâ admittit P. Lupus, laudans in hac parte ſententiam Hæreticorum, de quibus ita loquitur pag. 13. *Solum gehennarum ſervilem metum aut ex ipſo ſolo natum de peccatis dolorem rectè addunt* (id eſt hæretici) *motum eſſe ſalutariter non bonum:* ſeu non eſſe ſupernaturalem. Quid igitur riſu vel commiſeratione dignum eſt, quòd illis, quorum ſententiam hîc tamquam rectam & ſanam approbas, dixerim te conſenſiſſe?

Pergit eâdem pag. 47. *Quòd ſervilis gehennarum metus ſit judaica ex lege, non Chriſtiana ex divinæ infuſionis dono juſtitia, eſt Chriſtiani dogmatis fundamentum adeò immobile, ut nullus orthodoxus uſque huc legatur de ipſo vel dubitaſſe.* Addit ſolum actum, qui habet admixtum motivum amoris, *eſſe germanum*

manum divinæ per JESUM Chriſtum gratiæ donum, ſemper Eccleſia ſenſit.

186. Mirabuntur ſummopere omnes, potuiſſe hæc tam confidenter à P. Lupo aſſeri. Attritionem ex ſpe præmii cæleſtis, aut metu gehennæ abſque amore Dei propter ſe ſuper omnia dilecti, eſſe actum ſupernaturalem, ſeu ex gratia, aſſerunt quotquot poſt Tridentinum ſcripſerunt Orthodoxi Authores, ſi P. Lupum cum pauciſſimis excipias; id etiam tradidit Eſtius, eſtque communis Eccleſiæ ſenſus: id contra Lutherum urſerunt Roffenſis & Eckius: *Ab initio* (inquit Eckius) *reſiſtimus hæreticis & dicimus, quia timor etiam ſervilis ſit donum Spiritus ſancti.... fallitur Ludder, quòd neſciat varias Spiritus S. gratias diſtinguere.... ſed non quæcumque motio paterna eſt per amorem juſtitiæ.* Et alia quæ tract: de Attrit. cap. 7. retuli: id manifeſtè tradunt Patres ibidem adducti, & id ipſum definivit Tridentinum, idque tam manifeſtè, ut vix reperire ſit, qui de hoc dubitet. Quare non video, quâ veritatis ſpecie dicere potuerit P. Lupus, neminem orthodoxum hactenus dubitaſſe, quin dolor de peccatis ex metu gehennæ conceptus, ſit actus non ſupernaturalis, & ſemper ſenſiſſe Eccleſiam quòd ille actus non ſit ex gratia.

187. Denique eodem Epiſtolæ loco addit Adverſarius: *Verum hæc omnia parerga ſunt, & quæſita à principalis quæſtionis examine diverticula.* Si ita eſt; cur ad illa in tua de Attritione diſſertatione confugiſti; uti & illi, qui tibi in hac ſententia præluxerunt? certè illa à vobis adducta me refellere, non fuit diverticula quærere, ſed veſtra premere veſtigia. Cæterùm cum non poſſit Attritio ex metu eſſe diſpoſitio ad gratiam in Sacramento percipiendam, niſi ſupernaturalis ſit, ſeu ex gratia; nemo hujus controverſiæ, vel mediocriter gnarus cenſebit, extra rem eſſe, de Attritionis ſupernaturalitate inquirere; niſi dicendum ſit ipſam Synodum Tridentinam parerga, ac diverticula quæſiviſſe, dum ſeſſ. 14. cap. 4. antequam ſtatuat, Attritionem ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponere, priùs definit dictam Attritionem, *Donum Dei eſſe & Spiritus S. impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantùm moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat.*

CAPUT XIII.

De conſequentia deducta ex definitione Contritionis à P. Lupo tradita.

188. EXpoſueram in tract. de Attrit. cap. 12. Sententiam P. Lupi de Contritione, per ſe & independenter ab actuali Sacramento juſtificante, eamque in ſummam redigens, & inde inferens, dixeram num. 300. *Senſus P. Lupi eſt, quòd peccator quomodocumque demum ex amore Dei, & quantumcumque de peccatis doleat, non poſſit tamen ſine actualis Sacramenti conſortio juſtificari, ſi erga rem quampiam creatam ſic afficiatur, ut illam cum aliquo doloris ſenſu amitteret, vel non conſequeretur. Hinc ſi conjux morti vicinus optet, vitam ſibi à Deo prolongari, quò res familiæ ſuæ componat, quò uxori & liberis ſubveniat, quibus videt alioqui defore victûs neceſſaria &c. ac nihilominus mortem juxta Dei beneplacitum paratus ſit acceptare, cum aliquo tamen dolore & gemitu; non poterit talis eluere Contritionem, quæ impetrandæ juſtificationi per ſe ſufficiens ſit: ac proinde ſi ſit in mortali, ac deſit copia Confeſſarii, actum eſt de æterna illius ſalute.*

189. In toto hoc diſcurſu nihil omnino diſplicet P. Lupo, niſi poſtremum illud, quòd nempe eo caſu actum ſit de talis conjugis ſalute; huic autem ut conſulat, aſſerit Contritionem imperfectam ex Charitate Dei elicitam (id eſt, juxta ipſum, quam Tridentina Synodus Attritionem vocat) licet aliàs ſine Sacramento actuali non ſufficiat ad juſtificationem, in mortis tamen articulo ſine illo juſtificare. Verba illius ſunt Epiſtolæ pag. 48. *Verùm imperfectam Charitatem, & Contritionem ubi ego dixi in mortis exitu ſine actuali Sacramento non juſtificare? non ſolùm robuſtam & adultam, ſed nutritam etiam atque dumtaxat natam juſtificare omnino aſſerui, & multis oſtendi.* Vult igitur P. Lupus homines ſine ea Contritione, quam Trid. ſeſſ. 14. c. 4. vocat *Charitate perfectam*, ſed cum ſolo actu, quem Synodus ibidem appellat *Contritionem imperfectam*, ſeu Attritionem, juſtificari in mortis articulo, ſi neceſſitas excludat Sacramenti ſuſceptionem.

190. Dum addit, ſe id omnino aſſeruiſſe in diſſertatione dogmatica, crediderim memoriâ lapſum: nam in dicta diſſert: poſt utrimque agitatam hanc quæſtionem, tandem concludit pag. 46.: *Quare videtur incerta eſſe res hæc, neque profundè nimis inquirenda.* Hinc ſubdit: *Omni curâ ſatagere nos oportet, ut neque ſine neceſſario Sacramento ad Dominum abeamus ipſi, & nemo per noſtram negligentiam abire cogatur.* Præmiſerat inſuper

pag.

pag. 45. D. Auguſtinum eos, qui cum tali pœnitentia ſine Sacramento moriuntur *à vita æterna non excludere, ſed ad divinæ miſerationis incertum dumtaxat remittere.* Tantùm abeſt ut id omnino aſſeruerit. Quidquid ſit, in Epiſtola familiari abſolutè aſſeruerat, Attritionem ad ſalutem ſufficere, ſi citra culpam morientis deſit Sacramentum: quod an meritò, & cum fundamento dicatur, videamus.

191. Primò Synodus Tridentina ſeſſ. 14. cap. 4. ita loquitur: *Illam verò Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur ...... Quamvis ſine Sacramento pœnitentiæ per ſe ad Juſtificationem perducere peccatorem nequeat.* Quo loco teſte P. Lupo definitur, nullam Attritionem, ſeu imperfectam Contritionem ſine actuali Sacramento juſtificare. Verba ejus in Diſſert. Dogm. pag. 56. ſunt: *Porrò nullam imperfectam Contritionem ſine actuali Sacramento juſtificare, definit' diſertis verbis Tridentina Synodus.* Si Synodus diſertis verbis definiat, nullam Attritionem ſine Sacramento juſtificare; quo, quæſo, fundamento aſſeritur eam juſtificare, quoties urget periculum mortis, ſi inculpabiliter deſit actuale Sacramentum: adeoque omni eo caſu juſtificare, quo præcipuè ejus effectus deſiderari poteſt; ſic ut, qui ſolam Attritionem elicuit, ita ſecurus eſſe poſſit, ac ſi Contritionem elicuiſſet. Deinde ſi meritò ab univerſali illa Tridentini definitione excipiatur caſus mortis, cur non ſimiliter excipi poterit caſus, quo Parochus ſibi conſcius peccati mortalis, cogitur ſine prævia confeſſione celebrare? cur negat eo caſu etiam juſtificare ſolam Attritionem, aut cur ad vim Euchariſtiæ recurrit?

192. Secundò D. Auguſtinus Epiſt. 180. conſultus ab Honorato Epiſcopo, an miniſtris Eccleſiæ, tempore incurſionis hoſtilis, licitum ſit, populum ſibi creditum deſerere, ac ad loca tutiora ſe ſubducere; reſpondet id minimè licere: cujus hanc aſſignat cauſam: *An non cogitamus, cum ad iſtorum periculorum pervenitur extrema, nec eſt poteſtas ulla fugiendi, quantus in Eccleſia fieri ſoleat ab utroque ſexu, atque ab omni ætate concurſus, aliis Baptiſmum flagitantibus, aliis reconciliationem? ...... ubi ſi miniſtri deſint, quantum exitium ſequatur eos, qui de iſto ſæculo vel non regenerati exeunt, vel ligati? Quantus eſt etiam luctus fidelium ſuorum, qui eos ſecum in vitæ æternæ requie non habebunt? Quantus denique gemitus omnium, & quorumdam quanta blaſphemia de abſentia miniſteriorum & miniſtrorum? vide quid faciat malorum temporalium timor, & quanta in eo ſit acquiſitio malorum æternorum. Si autem miniſtri adſint &c.* Præmiſerat item in eadem Epiſtola Auguſtinus: *Nec ideo tamen propter iſta* (id eſt, propter mala ab hoſtibus inferenda) *quæ incerta ſunt, debet noſtri officii eſſe certa deſertio, ſine quo eſt plebi certa pernicies.* Quo loco D. Auguſtinus palàm ſupponit aliquos defectu miniſtrorum,

rum, & per conſequens Sacramentorum perire, qui ſi ab illis deſerti non fuiſſent, ſalutem fuiſſent conſecuti, neque de horum interitu tamquam de re dubia & incerta loquitur Auguſtinus (prout illum in diſſert: explicat P. Lupus) ſed loquitur planè aſſeveranter; ait enim: *Quantum exitium ſequitur illos? Quanta acquiſitio malorum æternorum? ſine quo, eſt plebi certa pernicies; &c.* Nempe quia in tanto hominum ad Baptiſmum aut Pœnitentiam concurſu, plurimi non aliam adferunt diſpoſitionem, quàm eam, quæ actualis Sacramenti conſortium requirit ad ſalutem. Ita hunc Auguſtini locum intellexit Latomus Tract: de ſecreta Confeſſ. Pag. 107. *Et tamen*, inquit, *apertè dicunt Cyprianus, & Auguſtinus, quoſdam ex eo damnari, quòd ſine Sacramentis deceſſerint, qui fuiſſent ſalvati ſuſceptis Sacramentis.* Ubi inſuper pro eadem ſententia citat Leonem, Fabianum, ac Patrum Canones, addens ſic tenere Eccleſiam; verba Latomi habes ſupra num. 22. Nec aliter D. Auguſtinum intellexit Cunerus Petri: Vide Tracta: de Attrit. Num. 250. Id etiam tamquam certum ſupponit Vega lib. 13. cap. 24 dum ait: *Ideo ſalutem hominum adimere dicitur, quiſquis mortis tempore pœnitentiam eis denegat, quia plerumque per Sacramentum pœnitentiæ juſtificantur, qui aliàs perirent.* Quòd ſi autem vera eſt ſententia P. Lupi, talium erit, quòd ob defectum miniſtrorum, aut miniſterii in conferendis Sacramentis Baptiſmi, & Pœnitentiæ, exitium ſequatur eos, qui ſine dictis Sacramentis moriuntur; falſum erit, fugam miniſtrorum eſſe certam plebi perniciem &c. Quia in illo articulo vel habent diſpoſitionem requiſitam & ſufficientem ad juſtificationem cùm Sacramento, vel illam non habent: Si non habeant, non pereunt ex defectu miniſtri, ſed propriâ culpâ, æquè perituri ſuſcepto cum tali diſpoſitione Sacramento. Si verò illam diſpoſitionem habeant; vi hujus ſolius ſine actuali Sacramento, quo citra culpam carent, juſtificantur, & ſalvantur, ſi P. Lupo credimus.

193. Tertiò, diſpoſitionem, quæ cum Sacramento actu ſuſcepto juſtificat, non ſufficere etiam in articulo mortis ſine Sacramento, communiſſimè cenſent Doctores, idque fideles paſſim habent tamquam indubitatum poſt Tridentinum, & vix ullos reperies, qui id non aſſerant, vel potiùs ſupponant, ſi illos excipias, qui his duobus Sacramentis virtutem denegant, peccata primò remittendi. Hinc tanta illa ſollicitudo, tum fidelium in accerſendo ad moribundum Sacerdote, tum præcipuè proborum Sacerdotum, ut in illo articulo accurrant, graviſſimèque culparentur, qui ea in parte deprehenderentur negligentes. Hinc etiam plurimi Sacerdotes etiam peſte, aliove morbo contagioſo infectis, cum vitæ propriæ periculo aſſiſtunt, non dubitantes,

tantes, quin per Sacramenti pœnitentiæ adminiſtrationem plurimos ad ſalutem ſint perducturi, qui aliàs fuerant æternùm perituri. Profectò non parùm ea cura & ſollicitudo minueretur, ſi fideles ſibi perſuaderent, in illo articulo eamdem diſpoſitionem ex parte peccatoris, quæ ſufficit cum Sacramento, ſatis quoque eſſe ad ſalutem, dummodo moriens citra ſuam culpam Sacramento careat. Si Tamburinus aut alius quiſpiam hanc ſententiam tradidiſſet, quot quantiſque cenſuris fuiſſet impetitus? Verùm, ut P. Lupus à ſe primùm excogitatam Contritionis per ſe juſtificantis definitionem quocumque demum modo tueretur, neceſſe illi fuit ab Auguſtini aliorumque Patrum citatorum à Latomo, & à receptiſſima Doctorum ſententia, ac fidelium unanimi conſenſu recedere.

194. Hanc mirabilem Contritionis deſcriptionem rurſus tradit, & ſtabilire conatur in Epiſtola Familiari; in qua pag. 28. ita loquitur: *Perfecta Contritio* (id eſt per ſe juſtificans) *perfectam involvit Charitatem, ex ipſa procedit ac per ipſam formatur, ideoque omnes originalis libidinis, licet non motus, tamen affixivos aſſenſus* (id eſt vi quorum in amiſſione doleret, gemitus funderet &c.) *excludere non tantùm debet, ſed & ſuperaſſe. Eſſe debet ſuper omnia iſta non tantùm affectu, ſed viribus inſuper & effectu. Hinc omnes ab illa corporeas voluptates, & ſæcularium vitiorum incentiva, omnes alienas ac vanas cogitationes, purpuram, & quoſvis ſæculi honores comminui, ſupprimi, ſanari, abhorreri, & mentem noſtram plenè, quantùm fert præſens vita, divinis complanari regulis, laudati Patres affirmant.* Ecce juxta P. Lupum, ut aliquis elicere poſſit Contritionem perfectam, id eſt, juxta ipſum, per ſe juſtificantem, pertigiſſe debet ad ſupremum culmen perfectionis in hac mortali vita poſſibilis. Idque vult affirmari à Patribus, quos eodem loco adducit; examinemus illorum teſtimonia, aliorumque ab ipſo alibi objectorum.

195. Primò adfert S. Hilarii verba: *Contritio ergo illa, ſive confractio eſt, quæ in nobis corporeas voluptates, & ſæcularium vitiorum incentiva comminuit, dignoſque nos dignatione Domini præſtabit, & ſecundùm dictum Prophetæ cor contritum & humiliatum Deus non ſpernet.*

Reſp. Licet S. Hilarius hoc loco ageret de Contritione & confractione cordis, quæ fit per amorem Dei, nihil omnino urgeret nos hoc teſtimonium; dum enim dicit per Contritionem corporeas voluptates, & ſæcularium vitiorum incentiva comminui; gratis id explicueris de aliis voluptatibus aut vitiis, quàm quæ mortalia peccata ſunt; præſertim cum eâdem columnâ paulò infra dicat, confringi inexplebiles cupiditates, illecebroſas laſcivias, ferventes iras, inanes ſuperſtitiones &c.

N Deinde

Deinde non recurrit S. Hilarius ad admirabilem illam P. Lupi diſtinctionem inter aſſenſus affixivos, & volaticos. Denique non dicit ſolam illam Contritionem ſine Sacramento juſtificare.

196. Dixi, licet loqueretur de Contritione ſeu confractione, quæ fit per caſtam Dei ſuper omnia dilectionem. Nam revera illic agit de confractione, quæ fit per terrorem, ac timorem judicii; explicans enim pag. 198. col. 2. illud Pſ. 2. *Reges eos in virga ferrea, tamquam vas figuli confringes eos:* aſſerit quibuſdam hæc videri adverſa bonitati divinæ, ut gentes, quas filius popoſcit, & accepit in hæreditatem & poſſeſſionem, terrore virgæ ferreæ regat, & modo vaſis figuli confringat: & paulò infra exponens, quæ ſit illa virga ferrea, addit: *Quia omnis Dei ſermo, quo ex errore in veritatem Dei retrahimur, quo per* COMMINATIONEM TERROREMQVE IVDICII *ad innocentis & ſanctæ vitæ viam regimur, virga eſt nuncupatus: per quam intra diſciplinam divini metus cohibiti, moderati ac prudentis rectoris monitu coërcemur.* Et rurſus pag. 199. col. 1. *Cum unicuique noſtrûm doctrinæ* TERROR *regimen perfectæ beatitudinis admoneret........ Hæc ergo virgâ ferreâ reget, ita ut confringat, & conterat.* Et ſtatim ſubjungit verba, quæ in ſuæ ſententiæ patrocinium adducit P. Lupus. Denique concludit ibidem: *Sic petitas atque obtentas hæreditatis ſuæ gentes Deus confringet, & conteret, ut reformet: confringit enim Deus in omnibus omnes inexplebiles cupiditates, & illecebroſas laſcivias, & ferventes iras, & inanes ſuperſtitiones, & tumentes faſtus, & impias opiniones. Reformet autem nos ad rationabilem vitæ uſum contemptu pecuniæ, luxus pudore, iræ moderatione, veri ſcientiâ, communione vivendi, religionis officiis: cum per doctrinæ regimen* TERROREMQVE IVDICII *in has virtutes poſt illa vitia reviviſcimus.*

197. Ergo S. Hilarius per confractionem & contritionem in dictis Pſalmi verbis expreſſam, intelligit exſtirpationem vitiorum, eorumque reformationem in opera vitiis contraria; illam ſtatuit obtineri per virgam ferream; per virgam autem ferream ubique intelligit terrorem & timorem judicii, nullibi factâ mentione amoris Dei propter ſe & ſuper omnia. Quare omnino perperam hunc pro ſe adfert P. Lupus, cui hic ſanctus Pater planè adverſatur, aſſerens per timorem judicii vitiorum incentiva in nobis comminui &c. Nobis ergo telum contra ſe ſubminiſtravit, tantùm abeſt, ut invenerit gratis excogitatæ Contritionis patronum.

198. Opponit 2. S. Baſilium in Pſ. 33. ſic loquentem: *Contritio cordis demolitio eſt, & ſuppreſſio humanarum cogitationum. Quicumque enim præſentia deſpexerit, ſeque verbo Dei addixerit, & ſuam ipſius mentem iis contradiderit intelligendis, quæ ſupra hominem & longè diviniora ſunt; hic demum eſt*

qui

qui tribulato ſive contrito eſt corde, idque ſacrificium obtulit, quod minimè contemnitur apud eum.

Reſp. in hoc teſtimonio nulla rurſus fit mentio amoris Dei: deſpectus autem præſentium, & applicatio ad intelligendum Dei verbum, haberi poſſunt ex motivo timoris, quem eâdem homiliâ paulò ſupra hic S. Pater luculentiſſimè laudaverat tamquam frænum, quo vitioſæ cupiditates cohibentur. Deinde non recurrit ad diſtinctionem inter aſſenſus affixivos, & volaticos. Quid ergo hîc ſubſidii pro P. Lupo? Denique Baſilius illic ſcribens in ea Pſ. verba: *Prope eſt Dominus iis, qui tribulato ſunt corde, & humiles ſpiritu ſalvabit:* aſſerit in illis ſermonem eſſe de adventu Domini in carne, conformiter ad id, quod habet Iſaias: *Evangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde.* Quid verò per contritionem intelligat, explicat ipſe ibidem: *Jam quando medicus mittebatur contritis corde: prope, inquit, eſt Dominus vobis, dico humilibus, & qui per contritionem, faſtum & animi elationem expunxiſtis à vobis; prope adeſt, jam jam vos affecturus gaudio & ad longanimitatem deducturus.* Et immediatè ſubdit verba, quæ pro ſe adducit P. Lupus. Hinc patet ſenſum S. Baſilii hoc loco eſſe de Contritione, quæ per ſuppreſſionem faſtus & ſuperbiæ reddit animum paratum, ad Chriſti in carne venientis verba excipienda, iiſque mentem tradendam ſeu applicandam: Quid hoc, quæſo, ad inſtitutum noſtrum? Similiter quod adfertur ex S. Dorotheo Archimandrita: *Contritio cordis eſt, ſi id vagari non permittas in alienis & vanis cogitationibus.* Sive, ut habetur in meo exemplari: *Contritio cordis eſt non permittere ipſum murmurare cum alienis cogitationibus.* Hoc, inquam, ad rem propoſitam nihil facit, ut tum ex dictis, tum per ſe manifeſtum eſt.

199. Tertiò objicit ex B. Laurentio Juſtiniano. *Primum ſacrificium, propter quod homo ad perfectam proficit juſtitiam, eſt ſacrificium contriti cordis pro perpetratione ſcelerum ſuorum. Nam contritio ſola eſt, quæ facit animum abhorrere purpuram, deſiderare cilicium, amare lachrymas, fugere riſum & veram ſectari juſtitiam.* Ita B. Laurentius, in Ligno vitæ Tract. de Virtute Juſtitiæ cap. 6. Locum non indicavit P. Lupus; credo, quia verebatur ne eo capite tantum inſpecto collabaſceret objectio.

200. Reſp. igitur in illis verbis B. Laurentium aſſerere, quòd primum ſacrificium, quo ad perfectionem Juſtitiæ attingatur, ſit dolor de peccatis commiſſis, qui faciat *abhorrere purpuram* &c. quantùm hoc neceſſe eſt, vel ad vitandum peccatum ejulve periculum, vel ad ſatisfaciendum pro commiſſis; quo loco non tantùm non agit de charitate illa Dei perfectiſſima, quam adinvenit P. Lupus; ſed ne quidem de

Dei dilectione tractat, ſaltem determinatè, ſed ut ſummum indeterminatè, in quantum loquitur de Contritione ſeu deteſtatione peccatorum, ex quocumque demum motivo. Manifeſtum id fiet conſideranti locum Laurentii. Nam illo cap. 6. quærit in titulo. *Quibus ſtudiis exerceatur anima, ut ad perfectionem veræ juſtitiæ attingat, & quæ ſit ipſius perfectio?* tum in contextu aſſerit hominem ad perfectionem veræ Juſtitiæ duci per varia ſacrificia, quæ pergens ordine recenſere, ita loquitur: *Primum enim ſacrificium..... eſt ſacrificium contriti cordis* &c. ſupra; hoc ponit tamquam primum, quia qui veram juſtitiam ac perfectionem ſectatur, ante omnia deſerere debet peccata & ab his mundari. Tum pergit: *Aliud ſacrificium eſt corporis propter Deum mortificati.... Tertium verò ſacrificium, propter quod impletur Juſtitia, & Deus promeretur, eſt, cum miſeriis proximorum compatimur ex corde....Eſt & aliud ſacrificium, quod pro amore juſtitiæ homo Deo offert, id eſt, cordis igne* DIVINI AMORIS *inflammati. Si igitur vis à vitiis perfectè purgari & juſtitiam perfectam obtinere, in quantum prævales, accende in te ignem divini amoris. Nam ſi dulcedinem divini amoris guſtaveris, de temporali delectatione non curabis, tantòque ardentiùs juſtitiæ opera implebis, quantò amplius cœleſti dilectione abundaveris, & tunc Deo ſuaviſſimum incenſum adolebis, cum cor tuum ejus pio ſanctoque amore flagraverit. Quintum autem ſacrificium, per quod juſtitia conſummatur, ſi Deo jugiter offeratur, eſt ſacrificium laudis....hæc eſt, quæ cives cœleſtes lætificat, & beatos facit &c.* Ecce B. Laurentius Juſtinianus gradatim aſcendens à primo gradu ad quintum, qui perfectionem juſtitiæ conſummat: quartum ſacrificium, & aliud à prioribus, aſſignat charitatem ſeu divinum amorem; ergo in primo gradu ſeu ſacrificio non egit, ſaltem determinatè, de amore Dei propter ſe, & ſuper omnia, multò minùs de amore illo perfectiſſimo, pro quo illum adducit P. Lupus.

201. Hic adverte, quomodo vocem, Contritio, P. Lupus pro libitu accipiat, modò prout ſpecies eſt Attritioni oppoſita, modò prout genus eſt, & communis tam Attritioni, quam Contritioni: ſic in quatuor teſtimoniis proximè adductis, licet in illis nec verbum ſit de amore ergà Deum, vult nihilominus Contritionem ibi ſumi antonomaſticè, ſive pro ea, quæ vi ſuâ juſtificat. Alibi verò, ut ſupra vidimus, dum author quiſpiam requirit amorem in Contritione, ſine ulla probatione vult accipi Contritionem in illis teſtimoniis genericè, prout etiam Attritionem complectitur, inde inferens etiam Attritionem debere eſſe dilectione formatam.

202. Objicit quartò, quæ habet Catechiſmus Romanus parte 2. cap. 5. num. 26. *Summum verò & maximum dolorem ex peccatis, quæ commiſſa*

miſſa ſunt, ſuſcipiendum eſſe, ita ut nullus maior excogitari poſſit, facilè erit hiſce rationibus demonſtrare. Nam cum perfecta contritio ſit charitatis actio, quæ ab eo timore, qui filiorum eſt proficiſcitur: patet eundem contritionis & charitatis modum ſtatuendum eſſe. At quoniam charitas, quâ Deum diligimus, perfectiſſimus eſt amor, hinc fit, ut contritio vehementiſſimum animi dolorem conjunctum habeat. Ut enim maximè diligendus eſt Deus, ita quæ nos à Deo alienant maximè deteſtari debemus. In qua etiam illud obſervandum eſt, eodem loquendi genere charitatis & contritionis magnitudinem in ſacris litteris ſignificari. De charitate dictum eſt: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Rurſus, quod ad contritionem attinet, clamat Dominus per Prophetam; Convertimini in toto corde veſtro..... Illud etiam animadvertendum eſt, ut quemadmodum S. Bernardo teſte nullus finis & modus charitati præſcribitur (modus enim, inquit ille, diligendi Deum, eſt ipſum diligere ſine modo) ita peccati deteſtationi nullus modus definiatur. Sit præterea non ſolùm maxima, ſed vehementiſſima, atque adeo perfecta, omnemque ignaviam & ſocordiam excludat. Ita author Catechiſmi Romani; ex quo ſic colligit P. Lupus pag. 23. *Contritionem & Dei dilectionem rectiſſimè aſſerit ambulare eiſdem magnitudinis & quantitatis paſſibus; ideoque tot eſſe contritionis ſpecies ſeu claſſes, quot ſunt dilectionis. Quare ut hæc, ita & illa alia eſt nata, quædam nutrita, alia adulta, robuſta alia, alia perfecta. Et hæc* (nempe perfecta Contritio ſeu per ſe juſtificans) *eſſe debet ſine fine & modo, ex toto corde, vehementiſſima, maxima, excludere omnem ſocordiam, atque ignaviam, id eſt omnem affixivum cupiditatis aſſenſum:* id eſt, juxta P. Lupum, omnem talem affectum, vi cujus in amiſſione rei gemitum aut lachrymas funderet.

203. Reſp. 1. in verbis Catechiſmi nihil haberi, per quod magis excludantur aſſenſus affixivi, quàm volatici, aut contra: nam cum illi amores volatici venialia peccata ſint, æquè ac affixivi, adeoque utrique ſint quædam ſocordia & ignavia, ſi ex eo, quòd debeat contritio eſſe *maxima, vehementiſſima, ſine fine, ſine modo, omnem ignaviam & ſocordiam excludens* &c. rectè ſequatur, quòd debeat excludere amores affixivos, ſequetur, etiam excludi debere volaticos: ac proinde omninò gratis additur ab adverſario, *id eſt, omnem affixivum cupiditatis aſſenſum.*

204. Reſp. 2. ſenſum authoris Catechiſmi eſſe, quòd, cum Contritio perfecta debeat eſſe ex dilectione amicitiæ, hæc autem dilectio conſiſtat in eo, quòd velit bonum amici propter ſe, ſive etiam abſentiam ejus, quod illi malum eſt, eodem paſſu ſine dubio procedant & augeantur perfectio amoris Dei & perfectio deteſtationis peccati. Dum autem dicit, dolorem in Contritione debere eſſe ſummum

& maximum, ita ut nullus major excogitari poſſit, nihil aliud vult indicare, quàm quòd debeat illa deteſtatio eſſe ſuper omnia mala, ſicut amor, quo diligendus Deus, debet eſſe ſuper omnia. Clarum id eſt, ex verbis Catechiſmi; nam debere eſſe ſummum, maximum &c. probat ex eo, quòd Contritio perfecta ſit Charitatis actio, Charitas autem, quâ Deum diligimus, ſit amor perfectiſſimus, præcepta his verbis, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo.* Atqui in illo præcepto non præcipitur alius actus, quàm amoris Dei propter ſe ſuper omnia: ergo idem eſt de dolore & deteſtatione reperta in Contritione. Porrò, ne dubium ſupereſſet, ipſe Catechiſmi author explicat, quomodo Charitas erga Deum debeat eſſe ſumma, dum ibidem ſubdit: *Omnibus verò rebus Dei amorem anteponendum eſſe, ita ut ne vitæ quidem conſervandæ causâ peccare liceat, apertè nos docent illa Domini verba;* QVI AMAT PATREM AVT MATREM PLVS QVAM ME &c.

205. Reliqua quæ P. Lupus Epiſtolæ Familiaris pag. 59. & 60. pro mirabili ſua contritionis per ſe juſtificantis definitione depromit, vel ad rem omnino non faciunt, vel ſolùm probant, quòd habere animum ab omni affectu non tantùm affixivo, ſed etiam volatico erga rem creatam planè liberum, & etiam, ſi vis, delectabiliter mori & patienter vivere, ſint charitatis aliqua major perfectio, quod nemo negaverit; hinc tamen minimè probatur, nullam aliam charitatem, niſi perfectiſſimam illam, & hominibus paſſim vix poſſibilem, neceſſariò requiri ad contritionem ſuâ vi ſine Sacramento actuali juſtificantem; pro qua ſententia authores quærere, eſt fruſtaneo ſeſe labore fatigare.

CAPUT XIV.

An juſtè queratur P. Lupus, læſam authoritatem S. Auguſtini, & aliorum SS. Patrum.

SUſcipit P. Lupus Epiſtolæ Famil. pag. 48. defendendam authoritatem S. Auguſtini. Rectiſſimè id quidem, ſi contra eos agat, qui illam læſerunt.

206. Pag. citatâ ita loquitur: *Grandem hunc Eccleſiæ ſolem* (Auguſtinum) *eſſe per Apoſtolicas in Cornelium Janſenium Conſtitutiones eclypſatum, & utriuſque de victrici Dei gratiâ doctrinam ictu uno damnatam à Sede Apoſtolica, piorum in Belgio aures cum offenſione & ſcandalo frequenter audiverunt.*

207. Hæc P. Lupi juſta querela eſt; ſed quæ me, meique ſimiles nullo

nullo modo tangit. Hi enim, ut tum in theſibus, tum in libris plurimis de hac materia editis videre eſt, id unum totis viribus ſemper contenderunt, quinque illas damnatas propoſitiones S. Auguſtino perperam, & per calumniam aut inſcitiam, adſcribi: eaque ex hoc S. Patre protulerunt, in quibus manifeſtè tradit doctrinam damnatæ planè contrariam. Quare credo P. Lupum conqueri (quod juſtiſſimè factum) contra eos, qui per fas & nefas hominibus in Theologicis & in S. Auguſtino minùs verſatis, perſuadere conati paſſim ſunt, doctrinam à recentiore illo Authore traditam, & damnatam, illam ipſam eſſe, quam in ſuis ſcriptis poſteritati reliquit magnus Auguſtinus, adeo ut nec ovum ovo ſimilius eſſe poſſit, fruſtraque laboretur in diſcrimine vel minimo aut aſſignando, aut inveſtigando. Hos ego judico rectiſſimè à P. Lupo reprehenſos, tamquam grandi illi Eccleſiæ Soli injurioſos. Quòd ſi ex ſimilium hominum dictis quandoque alii intulerint; ergo etiam S. Auguſtini doctrina damnata eſt, rectam illationem & conſequentiam attenderunt, ac indicarunt; tam antecedens, quàm conſequens conſtanter interim negantes.

208. Tranſeo igitur ad aliud punctum, quod me concernit. In ſua Diſſertatione Dogmatica cap. 16. quæſierat P. Lupus; rectène Synodus Tridentina dixerit, quòd ſervilis gehennæ metus non faciat hominem magis peccatorem? Reſponderatque, rectè dicere; *Etenim*, inquit, *loquitur cum Auguſtino.* Ad hæc repoſui in Tract: de Attritione num. 34. *Ecce rationem, cur rectè definiat Tridentinum* (nempe quia idem docet cum Auguſtino) *Ego verò è contra dicendum autumo; nempe, dum Conciliorum dictis conſentientia reperiuntur in Auguſtino, præcipuum robur Auguſtino à Conciliis accedere: ſuam vero Conciliorum definitionibus veritatem & firmitatem integram ſtare, ſive idem dixerit Auguſtinus, ſive oppoſitum; quod obiter contra tales loquendi modos volui indicatum.*

209. Læſam à me in his verbis non tantùm D. Auguſtini, ſed & omnium generatim Eccleſiæ Patrum authoritatem expoſtulat P. Lupus; ita loquitur pag. 48. *Etiam S. Auguſtinum impetit Accuſator.* Et pag. 49. *Non adverſus ſolum Auguſtinum, ſed generatim adversùm omnes Eccleſiæ Patres ſcripſit etiam Accuſator.* Neſcio cur omnes alios Patres hîc appellet P. Lupus, niſi fortè S. Auguſtinus ſit omnes Patres; nam aliorum Patrum ne memini quidem. Rejeci hanc cauſalem: ideo rectè loquitur Synodus Tridentina, quia idem docuit Auguſtinus; rejecturus ſimiliter quamcumque aliam priori ſimilem, ut hanc; ideo rectè loquitur Synodus, quia loquitur cum S. Cypriano, vel quia cum S. Ambroſio. Si propter hoc aſſerat P. Lupus, me adversùs S. Auguſtinum & omnes Sanctos

ctos Patres ſcripſiſſe, eoſque impetiiſſe, injuſtè ſine dubio queritur, violatam à me SS. Patrum authoritatem: nam illam cauſalem rejicere, eſt ipſis D. Auguſtini aliorumque Patrum veſtigiis inſiſtere. Nonne Sancti Patres ac Pontifices nos docuerunt, quatuor prima Concilia Generalia (& eadem de poſterioribus eſt ratio) recipienda eſſe velut quatuor Evangelia? Sicut ergo minùs rectè quis diceret; idcirco rectè loqui Evangelium, quia eodem modo loquitur S. Auguſtinus; ita nec ea ratio adferenda eſt pro veritate definitorum à Conciliis. Cum enim conſtet Concilia Generalia ob aſſiſtentiam Spiritus Sancti in definiendo errare nullo modo poſſe, non rectè definitionis infallibilis veritas remittitur ad authoritatem illius, qui tali infallibilitate præditus minimè eſt; ſed è contra ex ipſa Conciliorum definitione colligendum eſt, an hic aut ille Sanctus Pater in eo, quod docuit, veritatem certò ſit aſſecutus. Sic D. Auguſtinus, cum in duobus Conciliis Africanis definitum eſſet contra Pelagianos, naturam ſine gratia ſibi non ſufficere; hujus definitionis veritatem & firmitatem, ab Apoſtolicæ Sedis reſponſo, tamquam controverſiæ infallibiliter diremptivo, petendam cenſuit: ita enim loquitur ſerm. 2. de Verbis Apoſt: in fine: ***Jam enim de hac cauſa duo Concilia miſſa ſunt ad Apoſtolicam Sedem: inde jam reſcripta venerunt: cauſa finita eſt.***

210. Neque periculo caret dicta cauſalis: Ideo rectè loquitur Tridentinum, quia ſentit cum Auguſtino. Hanc enim, qui ut legitimam admittit, quid reſpondebit, ſi quoad ſenſum Scripturæ, v. g. circa creationem ſucceſſivam hujus univerſi, D. Auguſtino ab aliis Patribus diſſentiente, Synodus aliqua ſententiam horum definiat? Quid reſpondebit hæreticis paſſim clamantibus & cavillantibus, à Tridentino aut aliis Conciliis definita eſſe quædam cum doctrina D. Auguſtini pugnantia, ac propterea non rectè eſſe definita?

211. Ut autem probet P. Lupus, me in hoc injurium fuiſſe D. Auguſtino, hæc adfert; Quòd Concilia ſæpe profiteantur, ſe ſequi Sanctos Patres, ſeu paternas traditiones &c. Inter Sanctos autem Patres quis ambigat eſſe S. Auguſtinum, præſertim in materia de gratia & juſtificatione. Verùm quâ, quæſo, novâ formâ ex his inferre poterit P. Lupus; ergo idcirco rectè definit Synodus, quia loquitur cum Auguſtino; aut illum D. Auguſtini authoritatem violare, qui hanc cauſalem minùs probat?

At, inquit, Concilia, ante definitionem, SS. Patrum ſcripta conſuluerunt, imò & ex S. Auguſtino multa definivit Synodus Tridentina &c. Ita ſit: ſed quomodo hinc ſequitur; ergo ideo rectè definivit,

quia

quia ex Auguſtino? Hæc nimirum erat conſequentia probanda, ad quem finem nihil omnino ſubſerviunt illa omnia, quæ hic profert P. Lupus.

CAPUT XV.

Examinatur mens D. Thomæ circa puncta inter nos controverſa.

212. Plurima ex D. Thoma, tum cap. 7. a pag. 64. tum ſparſim alibi, teſtimonia profert P. Lupus, quibus pleraque à ſe dicta nititur probare. Ego ſatius judicavi, omnia in unum locum & hoc caput remittere, quàm diverſis locis illius circa diverſa doctrinam exponere, & objectis reſpondere; ut nempe hac ratione S. Doctoris mens, P. Lupo planè oppoſita, clariùs omnibus innoteſcat. Et, ut ordinatè procedamus, primò oſtendemus, quid intelligat D. Thomas per timorem ſervilem; 2. quid ſentiat de vi timoris ad retrahendos homines à peccato. 3. Quid doceat de actu ſpei. 4. Quid de bonitate & laudabilitate timoris. 5. Quid de ejuſdem actus ſupernaturalitate. 6. Quotuplex Divo Thomæ ſit amor Dei. 7. Denique, cum de actu in Sacramento pœnitentiæ requiſito & ſufficiente D. Thomas morte præventus in Summa non ſcripſerit, ſolvemus, quæ ex illius ſcriptis pro Attritionis inſufficientia deprompſit P. Lupus; uti & ea, quæ adducit ex ſupplemento. Ex quibus judicari poterit, utrum non meliori jure pro nobis citari poſſit S. Doctor.

213. Primò igitur, ut meliùs percipiatur, quid per timorem ſervilem intellexerit D. Thomas, res paulò altiùs repetenda eſt. S. Doctor 2.2. quæſt. 19. art. 2. quadruplicem aſſignat timorem; nempe mundanum ſeu humanum, ſervilem, initialem, & filialem; aſſerens timorem in hac diviſione non ſumi in tota ſua latitudine ſeu univerſalitate, ſed tantùm, *ſecundùm quod per ipſum aliquo modo ad Deum convertimur, vel ab eo avertimur:* ſive, ut loquitur ibidem ad primum: *Hæc autem diviſio timoris attenditur in ordine ad Deum.*

214. Timorem mundanum ſeu humanum vocandum cenſet non omnem illum, quo timentur mala temporalia, ut ſunt amiſſio bonorum, pœna, aliaque quæ ab homine timeri poſſunt incommoda; ſed iſtum tantummodò timorem, quo quis metu mali ab altero infligendi per peccatum à Deo recedit. Nam ejuſdem quæſt. art. 3. cum hanc

ſtatuiſſet concluſionem: *Cum timor mundanus à mala ſit radice, ſcilicet ab amore mundi, ſemper malus neceſſariò eſt.* Ut conſtet, de quo timore mundano, ſeu de quo amore mundi hoc pronuntiet, ita ſubdit in Corp: *Amor mundanus propriè dicitur, quo aliquis mundo innititur tamquam* FINI. .... *Timor autem ex amore naſcitur.* Porrò mundo inniti, ſeu inhærere tamquam *fini*, non eſt hærere in motivo timoris, ſeu non referre ulteriùs ad Deum propter ſe dilectum tamquam finem; ſed eſt, ita amare bona, vel ſic fugere mala temporalia, ut quis, ne bona amittat vel illa mala incurrat, paratus ſit Deum offendere, vel de facto offendat. Ita ſeipſum in eâdem quæſt. explicat D. Thomas art. 2. in Corp: *Cum enim,* inquit, *objectum timoris ſit malum, quandoque homo propter mala, quæ timet, à Deo recedit: & iſte dicitur timor humanus vel mundanus,* Item art. 3. argumentum ſecundum, quo oſtendatur timorem mundanum non ſemper eſſe malum, eſt hujuſmodi: *Ad timorem mundanum videntur pertinere pœnæ, quæ per poteſtates ſæculares infliguntur: ſed per hujuſmodi pœnas provocamur ad bene agendum ad Rom. 13. ergo timor mundanus non ſemper eſt malus.* Cui argumento ſic reſpondet D. Thomas: *Ad ſecundum dicendum, quòd poteſtates ſæculares, quando inferunt pœnas ad retrahendum à peccato, in hoc ſunt Dei miniſtri, & ſecundùm hoc timere poteſtatem ſæcularem, non pertinet ad timorem mundanum, ſed ad ſervilem vel initialem.* Et rurſus ibidem ad argum. 3. nempe, quòd timere malum, nobis naturaliter inſit, adeoque nec malum; ita reſpondet: *Ad tertium dicendum, quòd hoc eſt naturale, quòd homo refugiat proprii corporis detrimentum, & damna temporalia rerum. Sed quòd homo propter iſta recedat à juſtitia, eſt contra rationem naturalem.* Eodem ſenſu dixerat ad primum; laudabile eſſe, non revereri homines, quandò Deo contrariantur, aliàs eſſe vituperabile. Denique eâdem quæſtione art. 2. ad 4. *Dicendum, quòd prædicti tres timores reſpiciunt pœnam diverſimodè. Nam timor mundanus, ſive humanus reſpicit pœnam à Deo avertentem, quam quandoque inimici Dei infligunt vel comminantur*

Ex his redditur manifeſtum, quid juxta D. Thomam ſit inniti mundo tamquam fini, ſeu amare bona, vel timere mala temporalia veluti finem; nempe ſic amare vel timere, ut propter illa per peccatum à Deo recedatur; & hunc propriè eſſe timorem mundanum ſeu humanum: non autem, dum quis ea amat vel timet, non tamen ita, ut ad ea obtinenda vel evitanda velit Deum offendere.

215. Porrò ſicuti hîc locutus eſt D. Thomas de timore mundano, ſic inferiùs diſcurrit de timore ſervili. Articulo 6. quærit: *Utrum timor ſervilis remaneat cum charitate?* Quam quæſtionem hac ratione diſſolvit: *Dicendum quod timor ſervilis ex amore ſui cauſatur: quia eſt timor pœnæ, qui eſt detrimen-*

detrimentum proprii boni. Unde hoc modo timor pœnæ poteſt ſtare cum charitate, ſicut & amor ſui. Ejuſdem enim rationis eſt, quòd homo cupiat bonum ſuum, & quòd timeat eo privari. Amor autem ſui tripliciter ſe poteſt habere ad charitatem. Uno enim modo contrariatur charitati, ſecundùm quòd aliquis in amore proprii boni FINEM *conſtituit. Alio verò modo in charitate includitur, ſecundùm quòd homo ſe propter Deum & in Deo diligit. Tertio modo à charitate quidem diſtinguitur, ſed charitati non contrariatur, puta cum aliquis diligit ſeipſum ſecundùm rationem proprii boni: ita tamen, quòd in hoc proprio bono non conſtituat* FINEM. *Sicut & ad proximum poteſt eſſe aliqua alia ſpecialis dilectio, præter dilectionem charitatis, quæ fundatur in Deo; dum proximus diligitur ratione commoditatis, conſanguinitatis, vel alicujus alterius conditionis humanæ, quæ tamen referibilis ſit ad charitatem. Sic ergo timor pœnæ includitur uno modo in charitate .... hoc pertinet ad timorem caſtum. Alio autem modo contrariatur charitati, ſecundùm quòd aliquis refugit pœnam contrariam bono ſuo naturali, ſicut* PRINCIPALE MALVM *contrarium bono, quod diligitur ut* FINIS: *& ſic timor pœnæ non eſt cum charitate. Alio modo timor pœnæ diſtinguitur quidem ſecundùm ſubſtantiam à timore caſto, quia ſcilicet homo timet malum pœnale * non ratione ſeparationis à Deo, ſed in quantum eſt nocivum proprii boni, nec tamen in illo bono conſtituitur ejus* FINIS: *unde nec illud malum formidatur, tamquam* PRINCIPALE MALVM. *Et talis timor pœnæ poteſt eſſe cum charitate.* SED TIMOR POENÆ NON DICITVR ESSE SERVILIS, NISI QVANDO POENA FORMIDATVR SICVT MALVM PRINCIPALE, *ut ex dictis patet.* Nempe, prout citatur in margine articulo 2. hujus quæſt. ad 4. verba dedimus ſupra.

216. Hoc loco D. Thomas triplicem diſtinguit timorem pœnæ: primum, quo quis pœnam metuit tamquam malum principale, ſive ſic, ut in bono proprio conſtituat *finem*: id eſt, prout ſupra explicaverat de timore mundano, ſic ut paratus ſit peccare, vel etiam actu peccet ad evitandam dictam pœnam: & hunc timorem aſſerit contrariari charitati; quod idem dixerat art. 4. de timore ſervili, de quo illic agit. Alterum verò aſſignat timorem, qui adjunctum habeat amorem Dei, quo quis ſe diligit propter Deum & in Deo. Tertium denique, quo aliquis ſine dilectione Dei propter ſe, ſeipſum diligit ſecundùm rationem proprii boni, ſeu timet malum pœnæ, in quantum hoc eſt proprii boni nocivum: ſic tamen, ut in hoc non conſtituat *finem*; id eſt, juxta D. Thomam, ſic ut non ſit paratus peccare, ſeu de facto peccet, ad illud bonum conſequendum, vel ad illud malum evitandum.

* Ita habent ſex diverſæ apud nos editionis exemplaria, quamvis in duobus tribusve aliis editionibus omittatur particula, *non*, quam tamen requirere videtur contextus, & illa particula oppoſitiva, *ſed*. Quod hic volui indicare.

tandum. Hunc autem timorem aſſerit ſtare cum charitate, & non vocari ſervilem, id eſt non eſſe propriè ſervilem(conformiter ad id, quod ſupra dixerat de timore mundano) nam hunc ipſum timorem ſæpiſſime ipſemet D. Thomas vocat ſervilem: Similiter art. 8, dicit hunc timorem ſervilem aliquo modo vocari initialem, quod admitti nequit de timore mundano vel ſervili ſtrictè & propriè dicto. Atque hac ratione optimè datur percipere, cohærentiam doctrinæ D. Thomæ, quoad hos duos timores, mundanum & ſervilem, ut de utroque pariformiter loquatur; nec enim poterat ſine inconſequentia, non eodem modo diſcurrere de timore Dei ſeu gehennæ,quo locutus fuerat de timore pœnæ ab homine infligendæ; utrumque timorem diſtinguens in diverſos timendi modos, nempe unum, quo timetur malum pœnale tamquam *finis*, ſic ut ad illud vitandum quis peccet; alterum, quo timetur idem malum, ſed non tamquam *finis*; quæ omnia magis confirmabuntur ex ſequentibus.

217. Quando timor eſt ſervilis juxta primam acceptionem, ſic nimirum ut in fuga pœnæ, ſeu amore proprii boni conſtituatur finis, hunc interpretes ad hanc quæſtionem, vocant ſervilem objectivè, ſeu ex parte objecti; & talis timor eſt abſolutè & ſimpliciter malus, ac peccaminoſus (prout de timore mundano accepto in eadem ſignificatione pronuntiat D. Thomas ſupra, ſemper eſſe malum) ac proinde timor hoc modo ſervilis, nullo modo conſiſtit cum Charitate, ſed ei contrariatur. Præter timorem ſervilem in hoc ſenſu, alium agnoſcunt interpretes ad art.4. hujus quæſtionis; nempe illum, qui ſit ſervilis ex parte ſubjecti, ſic ut timor ſervilis hoc modo acceptus, ſignificet timorem,qui eſt in ſervo; id eſt,in peccatore & injuſto,quem timorem D. Thomas illo art. 4. appellet malum ex parte ſervilitatis, ſeu extrinſecè: quia nimirum is, in quo dictus timor reperitur, eſt malus ratione peccati habitualis, licet ipſe timor ſecundùm ſe, & quatenus pro objecto habet pœnam, ſit ſimpliciter bonus: & hanc eſſe mentem D. Thomæ affirmat Bannez ad dictum art.4. probatque ex eo, quòd D. Thomas ibi adferat exemplum fidei informis, quam conſtat denominari informem ex parte ſubjecti: item ex eo quòd dicat: *Quod contingit in non habente charitatem.*

218. In iis, quæ hactenus de timore mundano & ſervili diximus, habemus nobis conſentientes omnes paſſim D. Thomæ Interpretes. Videri poſſunt Bannez, Peſantius, Jſambertus, Malderus, Sylvius, aliique paſſim qui ad art. 4. quæſtionis 19. datarum expoſitionum vel alterutram, vel utramque adhibent. Bannez in dictum locum duo addit Notanda.

Pri-

Primum eſt; quia, inquit, tempora ſunt periculoſa, & Lutherani timorem inferni aiunt eſſe peccatum; tutius eſt, cum quæritur, an timor ſervilis ſit ſimpliciter malus, diſtinguere ut S. Thomas diſtinxit, quòd nempe timor ſervilis objectivè ſit ſimpliciter malus, ſervilis autem ſubjectivè ſit ſimpliciter bonus. Ratio eſt, inquit Bannez, ne fortè videamur in ſermone conformari cum errore Lutheranorum, ſi dixerimus eſſe ſimpliciter malum. Item, quia in uſu Theologorum timor ſervilis non accipitur illo modo, ut dicat ſervilitatem objectivè, ſed ſubjectivè.

219. Alterum, quòd Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. can. 8. definiens contra hæreticos de timore, non vocaverit timorem ſervilem, ſed timorem gehennæ: quia nimirum timor ſervilis diverſis modis accipitur, & aliquo ſenſu eſt ſimpliciter malus.

220. Hinc corruunt omnia argumenta P. Lupi, quibus ex D. Thomæ authoritate probare nititur, timorem gehennæ (ſi deſit charitas actualis) aut neceſſariò annexam habere concupiſcentiam actualem peccaminoſam, aut ipſum timorem, juxta D. Thomam, peccatum mortale eſſe. Nam quæ de alio timore, de quo inter nos nulla eſt controverſia, meritò pronuntiat S. Doctor, ea perperam applicat P. Lupus actui timoris, quem in Attritione involvi dicimus, & de quo diſputamus. Quod nihil aliud eſt, quàm æquivocatione rem claram involvere & obſcurare.

221. Secundò: doctrina D. Thomæ eſt, quòd timori ſervili ſeu gehennæ, inſit vis, hominem ad Deum convertendi, & faciendi ut ceſſet à peccato. Sic 2.2.q.17.art. 8. in corp. ait: *Sicut enim aliquis introducitur ad amandum Deum per hoc, quòd timens à Deo puniri* CESSAT A PECCATO, *ut Auguſtinus docet &c.* quod repugnat P. Lupo aſſerenti, omnem illum peccatorem, qui gehennam metuit, peccatum mortale actu continuare. Et ibidem quæſt. 19. art. 2. in corp. *Quandoque homo propter mala, quæ timet, ad Deum convertitur, & ei inhæret: quod quidem malum eſt duplex, ſcilicet malum pœnæ & malum culpæ. Si ergo aliquis convertatur ad Deum, & ei inhæreat propter timorem pœnæ, erit timor ſervilis.* Ubi etiam adverte, juxta D. Thomam dari poſſe converſionem ad Deum propter pœnam, vel ex timore ſervili, quod tamen paſſim rejicit P. Lupus, dolorem de peccatis & propoſitum conceptum ex metu gehennæ vocans, contritionis & converſionis fucum. Et ibidem ad 4. *Timor ſervilis & initialis reſpiciunt pœnam, per quam homines attrahuntur ad Deum.* Ergo poteſt homo ſinere ſe ita trahi timore pœnæ, ut ab omni peccato abſtineat, quod tamen conſtanter negant adverſarii. Rurſus art. 7. in cor.

Timor ſervilis eſt ſicut principium extra diſponens ad ſapientiam, in quantum aliquis timore pœnæ DISCEDIT A PECCATO, *& habilitatur per hoc ad ſapientiæ effectum, ſecundùm illud Ecclеſ.1.* TIMOR DOMINI EXPELLIT PECCATVM. Ergo juxta D.Thomam, hic locus Scripturæ, aſſerens, per timorem expelli peccatum, intelligitur de timore ſervili. Denique 3. parte, quæſt: 85. art. 5. in corp. *Tertius*,inquit,*eſt motus timoris ſervilis, quò quis timore ſuppliciorum* A PECCATIS RETRAHITVR.

222. Tertiò: actum ſpei ſiſtentem in ſuo objecto, & diſtinctum ac ſeparatum à Charitate, tradit D. Thomas eſſe actum bonum, actum virtutis, & quidem Theologicæ: ut videre eſt ex tota Quæſtione 17. ejuſdem partis. Ab hac doctrina longiſſimè recedit P. Lupus, dum deſiderium vitæ æternæ, ſeu actum ſpei hærentem in proprio ſuo objecto, ſeu non relatum ultimatè ad Deum propter ſe ſuper omnia dilectum, vocat *turpiſſimam avaritiam, & concupiſcentiam: dictu nefas & cogitatu horrendum &c.*

223. Quartò, Timorem ſervilem vocat D. Thomas actum bonum atque laudabilem: part. 3. quæſt. 85. art. 7. quærens, *Utrum Pœnitentia ſit prima virtutum?* ita loquitur in corpore: *Dicendum quod actus quidam laudabiles etiam tempore præcedere poſſunt actum & habitum Pœnitentiæ, ſicut actus Fidei & Spei informium, & actus timoris ſervilis.* Ubi actibus bonis virtutum Theologicarum Fidei & Spei, annumerat actus timoris ſervilis: idem tradit ſæpè alibi. Deinde, cum juxta D. Thomam per timorem ſervilem attrahamur & convertamur ad Deum, eique inhæreamus; cum per illum diſcedamus & ceſſemus à peccato, non poteſt timor ſervilis non eſſe bonus & laudabilis. Denique timorem gehennæ ad Spem reducit D. Thomas 2. 2. q. 17. cujus rei ratio eſt, *quia ejuſdem rationis eſt, quòd homo cupiat bonum ſuum, & quòd timeat eo privari:* ut loquitur quæſt. 19. art. 6. Et art. 9. manifeſtè ſupponit timorem, de quo agimus, eſſe virtutem, dum ait, illum timorem *eſſe aliquid minùs virtute Theologicâ.*

224. Quintò, Timor pœnæ ſeclusâ Charitate actuali, juxta D. Thomam, eſt actus ſupernaturalis. Ita tradit manifeſtè 3. part. quæſt. 85. art. 5. ubi quærit; *Utrum principium Pœnitentiæ ſit ex timore?* Tertium autem argumentum in oppoſitum adfert hujuſmodi: *Timor eſt quidam actus interior hominis; Pœnitentia autem non videtur in nobis eſſe ex opere hominis, ſed ex opere Dei; ſecundùm illud: convertiſti me & egi pœnitentiam. Ergo Pœnitentia non procedit ex timore.* Huic argumento ſic reſpondet D. Thomas: *Ad tertium dicendum, quod ipſe etiam motus timoris procedit ex actu Dei convertentis cor. Unde dicitur Deuter. 5. Quis det eos talem habere mentem, ut*

timeant

timeant me? & ideo per hoc, quòd Pœnitentia à timore procedit, non excluditur, quin procedat ex actu Dei convertentis cor. Porrò D. Thomam hoc loco agere de timore, ſeclusâ Charitate actuali, dubitari nequit; tum quia, ut titulus indicat, agit de timore, qui ſit principium pœnitentiæ, quem in decurſu articuli vocat timorem ſervilem, à quo tamquam à primo motu affectus ad hoc ordinato incipit Pœnitentia: tum quia in corpore gradatim enumerans actus ad Pænitentiam concurrentes, poſt Fidem enumerat timorem ſervilem, deinde Spem, ac tandem Charitatem: adde quòd timorem, Spem &c. dicat eſſe actus, quibus Deo operanti cooperamur. Idem oſtendi poteſt ex eo, quòd D. Thomas agnoſcat actum Spei eſſe ſupernaturalem, ejuſdem autem rationis ſit cupere à Deo bonum, & timere malum, ſeu privari bono: item ex eo, quòd timor ſit actus bonus & actus virtutis. In quo rurſus D. Thomæ adverſatur P. Lupus dicens actum Spei vel timoris, ſi deſit Charitas actualis, eſſe Judaicam ex lege Juſtitiam, non autem ex divinæ infuſionis dono, ſeu ex gratia.

225. Objicit P. Lupus pag. 47. ex D. Thoma 2. 2. q. 19. art. 9. *Timor ſervilis non eſt numerandus inter ſeptem dona Spiritus Sancti.*

Reſp. 1. ut hoc argumentum urgeret, probandum prius eſſet, quòd D. Thomas hoc loco agat de illo timore ſervili, de quo inter nos diſputatur. Non agere autem de timore in hoc ſenſu, perſuadent non pauca: nam ejuſdem quæſtionis art. 6. in argumento, ſed contra; *Timor*, inquit, *ſervilis eſt donum Spiritus S. ut ſupra dictum eſt*: quod videtur intelligendum de timore in ſenſu noſtro, quem eodem articulo dicit, non eſſe propriè ſervilem, & diſtinguit ab alio, qui propriè ſervilis eſt. Deinde art. 9. ex quo deſumitur objectio, ad quæſtionem, an timor ſit donum Spiritus S. hac ratione reſpondet: Dicendum, quòd multiplex eſt timor, ut ſupra dictum eſt. *Timor autem humanus non eſt donum Dei, hoc enim timore Petrus negavit Chriſtum: ſed ille timor, de quo dictum eſt;* ILLVM TIMETE, QVI POTEST ANIMAM ET CORPVS MITTERE IN GEHENNAM. Ecce timori, de quo diſputamus, nempe timori gehennæ à Deo comminatæ, dicit, competere eſſe donum Dei, quod negat convenire timori mundano. Et ſtatim ſubdit: *Timor ſervilis non eſt enumerandus inter ſeptem dona Spiritus Sancti.* Unde videtur hic loqui de timore ſervili in alia acceptione. Niſi fortè malis dicere, quòd utrobique loquatur de eodem timere, qui & donum Dei ſeu Spiritus Sancti ſit, adeoque & ſupernaturalis, non ſit tamen de numero illorum ſeptem donorum, quæ ſpeciali ratione vocantur dona Spiritus Sancti, unde

226. Reſp.

226. Reſp. ſecundò cum Cajetano in dictum art. 9. quæſt. 19. quòd D. Thomas hoc loco agat de dono *prout diſtinguitur contra virtutem*, adeo ut timor ſit virtus & non donum: ex quo quàm perperam inferat P. Lupus; ergo timor non eſt actus ſupernaturalis, ſeu ex gratia; nemo non videt. Cur non ſimiliter intulit tres virtutes Theologicas Fidem, Spem, & Charitatem, eorumque actus, ſupernaturales non eſſe? quandoquidem D. Thomas tum hìc, tum clariùs 1.2. quæſt. 68. ubi ex profeſſo agit de donis Spiritus Sancti, neget Fidem, Spem, & Charitatem eſſe dona Spiritus Sancti.

227. Sextò, D. Thomas agnoſcit amorem Dei aliquem, per quem ipſi inhæreatur, qui tamen non ſit amor amicitiæ, ſeu Dei propter ſe ſed concupiſcentiæ: ſic enim loquitur 2. 2. quæſt. 17. art. 8. *Spes & omnis appetitivus motus ex amore derivatur; amor autem quidam eſt perfectus, quidam imperfectus. Perfectus quidem amor eſt, quo aliquis ſecundùm ſe amatur, ut puta cum aliquis ſecundùm ſe vult alicui bonum, ſicut homo amat amicum. Imperfectus amor, quo quis amat aliquid non ſecundùm ipſum, ſed ut illud bonum ſibi ipſi proveniat, ſicut homo amat rem, quam concupiſcit. Primus autem amor pertinet ad Charitatem, quæ inhæret Deo ſecundùm ſeipſum. Sed Spes pertinet ad ſecundum amorem, quia ille qui ſperat, aliquid ſibi obtinere intendit.* Cum autem ejuſdem ferè rationis ſit, fugere malum à Deo inferendum, & optare ab illo bonum, forte D. Thomas non difficulter admiſiſſet, aliquem amorem in timore gehennæ involvi, vel ſaltem in ſpe veniæ à Deo obtinendæ, quam Attritio includit. Adde in hoc ſtatu, cum ſciant fideles eos gloriam conſecuturos, qui pœnas gehennæ evaſerint, vix fieri poteſt, ut quis gehennam fugiat, quin ſimul deſideret gloriam ſaltem implicitè. Hoc D. Thomæ teſtimonium hìc adferre volui, ut confirmarem, quæ ſupra cap. 5. §. 1. num. 64. & 65. ex Laurentio Juſtiniano & Hugone à S. Victore dicta ſunt, ut appareat non rectè adverſarios, ſi quem invenerint, amorem in pœnitentia requirentem, ſtatim ſine ulteriori examine tamquam certum ſupponere, id intelligendum de amore Dei propter ſe ſuper omnia dilecti.

228. Ex hactenus dictis manifeſtum eſt, quòd quoad puncta jam dicta nullum omnino in D. Thoma præſidium reperire poſſit P. Lupus. Supereſt ut etiam illa diſſolvamus, quæ pro quæſtione principali ex D. Thoma profert P. Lupus: quibus probari exiſtimat, D. Thomam cum Sacramento exigere dolorem de peccatis ex amore Dei propter ſe & ſuper omnia. Quædam petuntur ex 3. parte D. Thomæ quæſt. 84. 85. & 86. ad quæ hìc priùs reſpondebimus, poſtea ad ea, quæ adfert ex ſupplemento.

229. Notandum primò, quòd D. Thomas dictâ quæſt. 85. & 86. agat de pœnitentia, prout virtus eſt; adeoque, quæ ibi dicit de requiſitis ad pœnitentiam, ſine ullo fundamento dicuntur requiri ad Attritionem, niſi priùs oſtendatur, quòd etiam illis locis agat de Attritione. Quæſtione verò 84. licet agat de Sacramento pœnitentiæ, non invenio tamen, quòd in illa diſtinguat dolorem in Sacramento requiſitum, ab eo, qui juſtificat ſine Sarcamento: neque etiam quid ſimile ex illo nobis opponit P. Lupus.

230. Notandum ſecundò, quòd D. Thomas in dictis quæſtionibus ſæpe ſumat pœnitentiam determinatè pro Contritione per ſe juſtificante: ſic quæſt. 84. art. 8. quærens, an pœnitentia debeat ſemper durare, diſtinguit in corp: duplicem pœnitentiam, interiorem unam, *Quâ quis dolet de peccato commiſſo*; quam dicit durare debere uſque ad finem vitæ; alteram exteriorem, *quâ quis exteriora ſigna doloris oſtendit, & verbo tenus confitetur Sacerdoti abſolventi*: & hanc negat durare debere uſque ad finem vitæ: tum ad primum argumentum, quo probabatur, pœnitentiam ſtatim delere peccatum ex Ezech: 18. adeoque pœnitentiam non debere durare, ſic reſpondet: *Quamvis igitur homo, in primo inſtanti veræ pœnitentiæ remiſſionem conſequatur præteritorum peccatorum: oportet tamen in homine perſeverare pœnitentiam.* Hoc loco per pœnitentiam intelligit pœnitentiam interiorem, ſeu actum doloris, ut per ſe manifeſtum eſt, tum ex argumento, ad quod reſpondet; tum ex corpore articuli: eámque dicit primo inſtanti ſuæ exiſtentiæ hominem juſtificare; atqui hoc non competit Attritioni etiam ſumptæ in ſenſu P. Lupi, ut ipſemet admittit, ergo hoc loco D. Thomas nomine veræ pœnitentiæ comprehendit ſolam Contritionem per ſe juſtificantem, ſeu ut Attritioni opponitur. Idem colligere licet ex art. 10. ibidem, & rurſus quæſt. 85. art. 6. in corpore; cum dixiſſet, quoſdam actus laudabiles poſſe tempore præcedere actum & habitum pœnitentiæ, ſubjungit: *Actus autem & habitus charitatis ſimul ſunt tempore cum actu & habitu pœnitentiæ.* Atqui actus pœnitentiæ, cum quo ſimul tempore eſt habitus charitatis, eſt actus pœnitentiæ vi ſuâ juſtificantis, ſeu Contritio prout Attritioni opponitur; ergo &c.

231. Atque hinc diſſolventur nullo negotio, quæ ex dictis tertiæ partis quæſtionibus congerit P. Lupus; cum enim illic agat de virtute pœnitentiæ, adeoque præcipuè de Contritione (prout Attritioni opponitur) illamque aſſerat ſtatim juſtificare, quod Attritioni non competit: quomodo ex eo, quòd charitatem requirat ad pœnitentiam, de qua ibi agit, inferri poterit, quòd ipſa etiam Attritio chari-

tate formari debeat? cæterùm ex alio præterea capite non rectè ad hanc rem quædam adfert, ex dicto loco, D. Thomæ teſtimonia; tale eſt, quod adfert pag. 31. ex quæſt. 85. in quo præcipuè fit mentio de amore Dei propter ſe dilecti: nam dicto loco D. Thomas enumerat actus ad pœnitentiæ virtutem concurrentes, & poſt fidem, timorem ſpem, addit actum charitatis, *Quo alicui peccatum diſplicet ſecundùm ſeipſum, & non jam propter ſupplicia.* Cum enim hæc Charitas ſit actus pœnitentiæ, & quidem excellentiſſimus, ſine dubio enumerari debet, dum quæritur, quinam actus reperiantur in pænitentia; hinc tamen non ſequitur, omnem pænitentiam ad hunc ſupremum gradum debere pertingere, & eſſe ex Charitate. Vide dicta ſupra num. 119.

232. Adfert etiam non pauca ex quinque primis quæſtionibus Supplementi, ubi agitur de prima pænitentiæ parte, Contritione. Præcipua ſunt ex quæſt. 3. art. 1. in argumento *Sed contra:* ubi dicitur, quòd dolor Contritionis fundetur in amore Charitatis: & quæſt. 4. art. 1. *Dolor Contritionis à Charitate cauſatur.* Similia adfert ex quæſt. 3. art. 1. in corp. & ad 4. denique ex quæſt. 5. art. 2 ad tertium.

233. Reſp. perperam hæc omnia adferri; quia author Supplementi agit de Contritione, prout hæc Attritioni opponitur, ſeu de illa quæ vi ſuâ juſtificat. 1. enim quæſt. 1. art. 3. quærit, utrum Attritio poſſit fieri Contritio, & in argumento *Sed contra,* ita loquitur; *Quorum principia ſunt diverſa omnino, eorum non poteſt fieri unum id, quod eſt alterum: ſed Attritionis principium eſt timor ſervilis, Contritionis autem timor initialis: ergo Attritio non poteſt fieri Contritio.* Tum ſtatuit hanc concluſionem. *Attritio nullo modo fieri poteſt Contritio, quam* (nempe Contritionem) *neceſſariò charitas præcedit:* ubi ſine dubio Contritionem ſumit, ut eſt ſpecies Attritioni oppoſita, & inſuper Attritionem deſcribit eodem modo, quo paſſim Authores cum Tridentino, aſſeritque in ea Charitatem non involvi: quid ergo mirum, quòd in ſequentibus aſſerat ad Contritionem requiri charitatem? quam requiri ad Contritionem Attritioni oppoſitam (de qua illic indicat ſe agere) omnes fatemur. Rurſus Contritionem Attritioni opponit quæſt. 2. art. 6. Secundò Contritionem, de qua illic agit, admittit & ſupponit per ſe juſtificare ſine Sacramento: quæſt. 5. art. 1. agens de effectu Contritionis quoad remiſſionem peccatorum in arg. *Sed contra,* ait: *Contritio cordis eſt ſacrificium in quo peccata ſolvuntur .... Per inordinatum amorem cordis peccatum committitur, ergo per dolorem ex amore charitatis ordinato tantùm ſolvitur, & ſic peccatum Contritio delet.* & rurſus art. ſeq. in argum. *Sed contra* ita loquitur: *Deus plus affectum cordis acceptat, quàm etiam exteriorem actum; ſed per exteriores actus abſolvitur homo à pæna & culpa, ergo*

& ſimiliter per cordis affectum, qui eſt Contritio. Et ejuſdem quæſtionis art. 3 in quo quæritur, an parva Contritio ſufficiat ad delenda peccata etiam magna; reſpondet in corpore: *Dicendum, quòd quantumcumque parvus ſit dolor, dummodo ad Contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet.* Denique quæſt.8. art. 1. ad 2. *In adultis Contritio cum propoſito confitendi & deſiderio abſolutionis ſufficit ad liberandum à morte æterna.*

234. Denique P. Lupus pag. 59. ex D. Thoma probare nititur mirabilem ſuam & novam Contritionis per ſe juſtificantis definitionem; de cujus ratione ſit, eſſe tam perfectam, ut excludat omnes affectus, ſi non volaticos, ſaltem affixivos: ad quod adfert ex 2. 2. quæſt. 24. art. 8. ubi in argumento *Sed contra*, ex Auguſtino refert, quòd Charitas, *cum ad perfectionem venerit, dicat: cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto.* Fateor hanc eſſe Charitatis perfectionem aliquam, verùm inde inferri non poteſt; ergo talis requiritur in Contritione per ſe juſtificante; quod ne quidem áttingit ibi D. Thomas; imò hoc contra P. Lupum facit, quòd ibidem in corpore D. Thomas illam appellet perfectam Charitatem, quando *habitualiter aliquis totum cor ſuum ponit in Deo: ita ſcilicet, quòd nihil cogitet nec velit, quod divinæ dilectioni ſit contrarium.* Neque magis ad rem facit, quòd D. Thomas ibidem art. 9. diſtinguat diverſos gradus Charitatis nutritæ, roboratæ, perfectæ; hos enim vel ſimiles gradus non in Charitate tantùm, ſed & in aliis virtutibus omnes libenter admittunt: ſed hinc non ſequitur, quòd hanc potius, quàm illam Charitatem requirant ad Contritionem vi ſuâ juſtificantem.

235. Adfert etiam in hanc rem quod habetur Supplem: quæſt. 5 art. 3. *Reſp. quòd Contritio habet dolorem rationis, qui eſt diſplicentia peccati commiſſi, & hic poteſt eſſe parvus adeo, quòd non ſufficiat ad rationem Contritionis, ut ſi minùs diſpliceret ei peccatum, quàm debeat diſplicere ſeparatio à fine, ſicut etiam amor poteſt eſſe ita remiſſus, quod non ſufficit ad rationem Charitatis.* Et hanc Doctrinam monet P. Lupus pag. 66. bene notandam; non exprimit tamen, quem in finem, nec video quid ex illa pro ſe inferre poſſit P. Lupus.

Nam illo articulo quæritur, an parva Contritio ſufficiat ad delenda peccata; & reſolvitur, dolorem ſeu diſplicentiam de peccato poſſe eſſe tam parvam, ut non ſufficiat ad rationem Contritionis, nec ad rationem Charitatis, ergo per parvum dolorem ſeu amorem intelligit illum, qui non ſit Dei propter ſe & ſuper omnia; nam omnis hic amor habet rationem Charitatis, etiam juxta P. Lupum. Et poſtea ſubjungit: dicendum, quòd dolor quantumcumque parvus, dummodo ad Contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet.

Conſtat igitur nihil hactenus allatum ab adverſariis, quo oſtendatur D. Thomas nobis adverſari, ſed eum in pleriſque inter nos controverſis à nobis apertè ſtare. An autem, & quàm clarè nobis faveat circa Attritionis ex metu cum Sacramento pœnitentiæ ſufficientiam, videri poteſt apud authores noſtræ ſententiæ.

CAPUT XVI.

Reſpondetur ad accuſationes quaſdam P. Lupi.

236. PRopoſueram cap. 1. tract. de Attritione, doctrinam Tridentini oppoſitam doctrinæ Lutheri, iiſdem propemodum verbis conceptam: utriuſque verba dederam, ut manifeſtum omnibus eſſet, Concilium tueri, ac defendere illum Contritionis modum, quem Lutherus rejecerat; quod, quia præcipuum eſt noſtræ ſententiæ fundamentum, rogatu quorumdam ſubvertere tentat P. Lupus: quod ut faciat, duplicem in verbis Lutheri referendis commiſſum à me errorem cauſatur, alterum per unius vocis additionem, per ſubtractionem alterum.

237. Ac quoad primum quidem, inſigni præfatione, & verborum apparatu utitur, ut oſtendat, quàm culpabile ſit, verbis authorum adjicere aliquid, aut demere. Sic enim loquitur pag. 71. *Reſpondeo Monothelitas, Iconoclaſtas, ac Felicianos, non ſolùm ob inductas vocum novitates, ſed ob vitiata Sanctorum Patrum teſtimonia fuiſſe à ſextâ, ſeptimâ, & Francfordienſi Synodis meritò damnatos. Eſt enim graſſatio facinoroſa. Etiam ab hæreticorum dictis quandoque pendet recti dogmatis aut Synodalis deciſionis notitia, adeoque & in ipſa graſſari, poſſit eſſe facinus. Et talis omnino eſt adductus contextus Martini Lutheri. Cur ergo Accuſator hiſce verbis:* ALII VOCANT ATTRITIONEM DISPONENTEM AD CONTRITIONEM, *adjecit vocem*, PROXIME? *An enim ad veram Contritionem ſervilis Attritio proximè diſponat, eſt non modica quæſtio, ejuſque negativa pars non caret fundamentis.*

238. Ego, ut verum fatear, ubi primum hæc legi, adeo confidenter ſcripta, accuſationemque tam gravibus & exquiſitis verbis adornatam, licet optimè mihi conſcius eſſem, ferè tamen mihi incidiſſet dubitare, an non fortè (homines enim ſumus) per inadvertentiam erraſſem. Difficulter enim mihi poteram perſuadere, fore, ut illud tanto apparatu verborum objiceret P. Lupus, niſi Luthero probè excuſſo & examinato. Verùm ubi duo diverſæ editionis Lutheri exem-

plaria inſpexi, in iiſque reperi vocem *proximè*, prout ex illis deſcrip-ſeram, in admirationem converſus ſum, quod adeo inconſideratè P. Lupus me graſſationis accuſaſſet. Sub initium defectionis Lutheri impreſſa ſunt, quæ tunc prælo parata habebat Lutherus opera, Baſileæ apud Adam Petri anno 1520. menſe julio: in qua impreſſione, Sermone de Pœnitentia pag. 146. ita habetur: *Alii vocant Attritionem proximè diſponentem ad Contritionem*: Cujus teſtis, exim. P. Lupe, oculatus eſt unus veſtri Ordinis S. Theologiæ Doctor & Profeſſor, cui ob ea, ut arbitror, quæ hîc objicis, dubitanti de rectè tranſcriptis Lutheri verbis quoad hanc vocem *proximè*, exemplar illud coram multis poſtulanti exhibitum fuit, quem gaviſus ſum habere teſtem bonæ meæ fidei, & genuinæ citationis. Eadem verba habet exemplar impreſſum Wittebergæ Typis Zachariæ Lehmanni anno 1582. Curavi etiam in vicinis civitatibus conquiri & inſpici exemplaria, ſi quæ eſſent diverſæ à prædictis impreſſionis, repertæque ſunt duæ inſuper aliæ impreſſiones, una Ienæ ex officinâ hæredum Thomæ Rebart anno 1579. altera Wittebergæ Typis Joannis Luffs anno 1550. & in utraque habetur vox *proximè*, prout citavi: nec ullum potuit reperiri, in quo dicta vocula *proximè* omitteretur; neque, ut arbitror, inveniet P. Lupus. Videamus an juſtior ſit altera accuſatio.

239. Alterum, quod circa verba ex Luthero à me deſcripta carpit P. Lupus, indicat verbis ſequentibus: *Longè majus*, inquit, *eſt*, *quod verbis Lutheri* (*ſic enim capit vocari vera pœnitentia interior*) *ſubtraxerit vocem, vera.*

Sic eſt, ita habet Lutherus: *Contritio* (*Sic enim cœpit vocari vera pœnitentia interior*) Verum quoque eſt, in verbis Lutheri à me tranſcriptis omiſſam eſſe vocem *vera*, quod unde factum ſit, ignoro.

Magnum enimverò hoc eſt piaculum, illam vocem omiſiſſe, ubi non pauci, qui contra Lutherum ſcripſerunt, non illam tantùm voculam, ſed & totam parentheſim omittunt. Certè, ſi hîc erratum ſit, nihil, quod queratur, habet P. Lupus; juſtè verò eam vocem ſuo loco reſtitui poſtulabunt ſententiæ noſtræ authores. Nam additio vocis *vera*, tantùm abeſt, ut P. Lupo aliquid patrocinetur, ut è contra nobis non parùm faveat. Utrumque hîc oſtendo, ſimul reſpondens argumento, quod opponit P. Lupus.

240. Ut probet ſuâ intereſſe, vocem illam *vera* non fuiſſe omiſſam, ita loquitur pag. 71. *Quidam Lutheri tempore ſcholaſtici Doctores Contritionem & Attritionem penes incluſam Charitatem diſtinguebant. Omnis vera, ex amore Dei formata, interior Pœnitentia, erat illis Contritio; ſolam Attritionem*

ſervilem donabant toto vocabulo Attritionis. Hinc de voce CONTRITIO *dicit Lutherus* (*Sic cœpit vocari vera Pœnitentia interior*) *utique apud ſcholaſticos Doctores.* Senſus P. Lupi, quantum aſſequor, hic eſt: apud illius temporis ſcholaſticos, dolor de peccatis ex motivo amoris Dei conceptus communi appellatione vocabatur Contritio; dolor verò conceptus ex motivo timoris gehennæ citra Charitatem, Attritio. Lutherus autem, dum dixit, *Contritio* (*ſic enim cœpit vocari vera pœnitentia interior*) vocem illam *Contritio* uſurpavit juxta communem tunc acceptionem, nempe pro dolore ex motivo amoris Dei, & prout eſt ſpecies diſtincta ab Attritione ex motivo metus conceptâ.

241. Reſp. vim totam diſcurſus hic à P. Lupo facti evaneſcere, ſi tantummodo inſpiciatur dictus Lutheri locus, quem propterea per compendium hic rurſus exhibeo. *Contritio,* inquit (*ſic enim cœpit vocari vera pœnitentia interior*) *duplici via paratur. Primò per diſcuſſionem &c. Quâ quis recogitat annos ſuos ...... ponderando ...... amiſſionem æternæ beatitudinis,* AC ÆTERNÆ DAMNATIONIS ACQVISITIONEM ..... *Hæc autem Contritio facit hypocritam, imò magis peccatorem, quia* SOLVM TIMORE PRÆCEPTI, ET DOLORE DAMNI *id facit. Et tales omnes indignè abſolvuntur .... imò, quò magis* TIMORE POENÆ ET DOLORE DAMNI *ſic conteruntur, eò magis peccant ..... & hæc eſt illa Contritio, quam vocant* ATTRITIONEM. *Secundò paratur per intuitum & contemplationem ſpecioſiſſimæ juſtitiæ .... Hæc facit verè pœnitentem, quia amore juſtitiæ id facit, & hi ſunt digni abſolutione.* Ecce Lutherus Contritionis, prout vocari cæptam aſſerit veram pœnitentiam, duplicem aſſignat ſpeciem; primam, quâ quis de peccatis dolet ſeu conteritur *timore pœnæ & dolore damni*, & hanc affirmat ab aliis vocari Attritionem, eamque rejicit tamquam cum Sacramento inſufficientem, imò & planè reprobandam. Alteram verò ſpeciem, quâ quis pœnitet *amore juſtitiæ*. Quando igitur dicit: *Contritio* (*ſic enim cœpit vocari vera pœnitentia interior*) non accipit Contritionem ſeu veram pœnitentiam ſpecificè pro ſolo dolore, qui concipitur ex amore Dei, & prout Attritioni ex motivo metus opponitur; ſed ſumit Contritionem, prout genus eſt reſpectu hujus & illius ſpeciei, in quas Contritionem partitur, nempe reſpectu pœnitentiæ ex motivo metus, & alterius ex motivo juſtitiæ; expreſſè addens priorem ex illis vocari ab aliis (nempe Catholicis) Attritionem. Quomodo igitur videri P. Lupo potuit, Lutherum per Contritionem, de qua ibi agit, intellexiſſe ſolum dolorem ex amore Dei, & prout ab Attritione ex metu diſtinguitur? Quis hinc non videat, fruſtra P. Lupum diverticula quæſiviſſe circa illam vocem *vera*, quæ ſive adſit ſive abſit, nihilo plus minúſve illi faveat hoc teſtimonium.

242.

242. Quin ulteriùs additio illius voculæ *vera* nobis favet contra P. Lupum, quod hac ratione conficio. Lutherus ex duabus contritionis ſpeciebus, quas dicto loco recenſet, unicam illam, quâ quis dolet ex *amore juſtitiæ*, agnoſcit ut veram & legitimam pœnitentiam: *Hæc*, inquit, *facit verè pœnitentem*. Alteram verò, quâ quis conteritur *timore pœnæ & dolore damni*, tantùm abeſt, ut admittat tamquam veram & legitimam pœnitentiam, ut etiam aſſerat hominem per illam conſtitui *hypocritam, imò magis peccatorem*. Ergo, dum initio dicit Lutherus Contritionem (quo nomine vocari cœpit vera Pœnitentia) eſſe duplicem, quarum altera concipiatur metu pœnæ; non loquitur ex ſua ſententia, ſed ex ſenſu illorum, contra quos diſputabat, nempe Catholicorum: ergo fatente Luthero Catholici agnoſcebant duplicem Contritionis ſpeciem, alteram ex amore, ex metu gehennæ alteram: nomine autem Contritionis intelligebant veram pænitentiam interiorem; & per conſequens pœnitentiam, quâ quis conteritur *ſolum timore præcepti & dolore damni*, ſive, ut ibidem dicit, *timore pœnæ*, quæ eſt prima ſpecies Contritionis illic à Luthero deſcriptæ, admittebant Catholici tamquam *veram pœnitentiam interiorem*, & in hoc graviter illos ibidem incuſat Lutherus, & ab iiſdem omnino diſſentit P. Lupus, dum dolorem de peccatis ex timore gehennæ citra Charitatem ſeu amorem juſtitiæ conceptum, appellat Contritionis ac pœnitentiæ fucum, Pœnitentiam Judæ &c. Ut omittam hic, quòd dicat non poſſe talem pœnitentiam concipi, niſi adjuncto mortali, imò & ipſam peccatum mortale eſſe, ut ſupra ex P. Lupi dictis manifeſtè evicimus. Ecce caſu, neſcio quo, omiſi voculam *vera*, quæ non parùm ſerviebat inſtituto noſtro: unde non habuit P. Lupus, quod de illius omiſſione juſtè queratur, cum noſtrâ potiùs, quàm illius interſit, eam ab initio additam fuiſſe.

243. Tertium, quod carpit, eſt: Dixeram in Tractatu de Attritione, *Ut cum ſuo Iuliano pronuntiat P. Lupus*. Ad hoc reponit P. Lupus pag. 41. *Nempe quis ſit hic Iulianus, homo ignorat*. Licet id ex ibi à me dictis non rectè collegerit P. Lupus, bene divinavit; ſic enim eſt, homo ignoravit, quis eſſet hic Julianus Pomerius, & qui illius de vitâ contemplativâ commentarii. Conſului Bellarminum, Baronium, alioſque, nec reperire potui illius Authoris hoc titulo lucubrationes. Sciebam libros de vitâ contemplativâ inter opera S. Proſperi paſſim reponi, &, quin illius ſint, à Bellarmino aliiſque in dubium non revocari, & ita, fatente hîc P. Lupo, ſenſerunt plures antiqui. Quid mirum ergo, ſi homo ignoravit, qui eſſent Juliani de vitâ contemplativâ libri? Quis

ſit hic

ſit hic Julianus Pomerius, docere nos ex Sirmondo aggreditur P. Lupus; *Fuit*, inquit, *vir Afer, deinde Presbyter, & Arelatenſis Abbas. Eſt non mei ſolius, ſed totius Doctor Eccleſiæ.* Si talis eſt, cur adeo liberè, non quæſitâ commodâ illius Doctoris Eccleſiæ explicatione, quæ facilè poterat reperiri, ſi examinaſſes, quid per timorem ſervilem intelligat, aliaque ſæpe à nobis commemorata; cur, inquam, in Diſſert: Dogmat: pag. 74. pronuntias: *Julianus Pomerius, gehennæ metum dicens eſſe in vitio, non eſt bene locutus.* Hæc dum legi, curæ mihi non fuit, ea quæ ex Juliano Pomerio depromebantur, diſſolvere: credebam enim lectorem facili negotio ad illa, quæ ex ipſo adferuntur, applicaturum eam ſolutionem, quâ utitur ipſe P. Lupus, *Iulianus Pomerius non eſt bene locutus.* Neque, ut arbitror, difficulter veniam dabunt hujus Academiæ Doctores, hâc ſolutione utenti, quando in eâ prævivit P. Lupus: licet ſat ſciam, impunè non fuiſſe abiturum, ſi quis alius ad Doctoris Eccleſiæ teſtimonium primus reſpondiſſet, *non eſt bene locutus.* Cæterùm, quæ ex libris de vitâ contemplativâ adduxit P. Lupus, ſive ji ſint S. Proſperi, ſive Juliani Pomerii, facilis eſt reſponſio ex hactenus dictis, quare opus non eſt ad ea ſigillatim reſpondere; id feciſſem, ſi tamquam S. Proſperi fuiſſent adducta.

244. Quartum de quo queritur, habes pag. 8. Epiſtolæ, ubi ita loquitur: *Ex dicta Societate neſcio quis Clericus, meam de Chriſtiana Contritione diſſertatiunculam multis circumveſtivit fœdorum errorum, & calumniarum pannis, atque ita projecit in vulgus, vociferans me ſentire cum Cornelio Janſenio, imò & cum Martino Luthero.* Verùm immeritò de me conqueritur P. Lupus, quaſi ejus ſcripta circumveſtiverim errorum pannis, qui nihil aliud egi, quàm officinam indicare, in qua ejuſmodi laciniæ proſtant venales. Sententiam ſingulorum propriis ipſorum verbis expoſui: ſi inter illas eſt omnimoda conſonantia, mihi id imputari non debet; ſin autem; quid inter ſe diſcrepent, oſtenſum oportuit; quod adeo non fecit, ut ſuam cum illis, à quibus videri vult diſſentire, conſenſionem longè clarius in Epiſtola Familiari manifeſtaverit, prout in hoc tractatu à nobis oſtenſum eſt. Sanè Lutheri ſententias non potui non recenſere, quòd id non conveniens tantùm, ſed & prope neceſſarium eſſet, ad Tridentinæ Synodi in ſuis definitionibus mentem clariùs intelligendam.

245. Affine huic eſt, quod variis locis repetit, quaſi ejus ſententiam vocaſſem dogma Janſenianum, aut Lutheranum, vel, qui illam tenent, Janſenianos aut Lutheranos. Verùm id ego nullibi dixi, ſed tantùm oſtendi diverſas P. Lupi ſententias cum horum doctrina conſentire;

ſentire;

ſentire; quod longè aliud eſt, quàm ipſum aut ejus ſenſum vocare Lutheranum, ut tradit ipſe P. Lupus pag. 31, ubi cum retuliſſet à me dictum, illam opinionem *eſſe Cornelii Janſenii ac Martini Lutheri;* ſubjungit: *Reſpondeo, non quidquid Janſenius ac Lutherus dixere, Janſenianum eſſe ac Lutheranum:* & ibidem probare pergit, multa in hæreticis, ſchiſmaticis &c. reperiri, quæ minimè ſint improbanda. Hoc tamen reſponſum non credit quadrare omnibus à me ex Janſenio, & Luthero recenſitis, quibus P. Lupum conſentire oſtendi; aliàs enim non dixiſſet pag. 8. quòd ejus diſſertatiunculam multis circumveſtiverim errorum ac calumniarum pannis. Quod ſi ita eſt, exigebat profectò inſtituta diſputatio, ac reſponſio, ut inter eas Lutheri opiniones, quas ex ipſo recenſui, tamquam doctrinæ P. Lupi conſentientes, quænam leproſæ ſint, aut erroneæ, deſignaret; quantùmque ab his abhorreat ac recedat, palàm faceret; quod ne in uno quidem puncto inter nos controverſo illum præſtitiſſe, ſatis ſuperque in præcedentibus oſtendimus: & rurſus ſequenti capite proſequemur

CAPUT XVII.

Reſpondetur ad ea, quæ circa mentem Lutheri quoad puncta controverſa adducit P. Lupus.

246. Variis Epiſtolæ ſuæ Familiaris locis P. Lupus de Lutheri erroribus ſermonem inſtituit, ſed ſæpè diverſis à quæſtione noſtra, imò, quod Lutherus de Attritione ex metu pronuntiat, vult ab illo dictum de alio actu, ac ſæpè repetit, mendacem ac calumniatorem fuiſſe, dum aſſeruit à Catholicis tradi dolorem ex ſolo motivo metus gehennæ ſufficere ad juſtificationem cum Sacramento. Quæ omnia hìc breviter refutabimus.

247. Primò multos ac varios recenſet Lutheri & Lutheranorum errores Epiſt. cap. 2. ut, quòd Lutherus aſſerat, fidem eſſe Pœnitentiæ partem; quòd fidem illam ſtatuat eſſe vanam illam & præſumptionis plenam fiduciam de remiſſis certò peccatis; Quòd opera noſtra excludat à cauſalitate diſpoſitiva ac præparativa ad juſtificationem; Quòd negaverit ſatisfactionem, alioſque; qui cum omnibus noti ſint, & ad inſtitutum noſtrum non faciant, quid opus erat iis recenſendis inhærere? Si libebat errorum Lutheri catalogum contexere, poterant longè plures enumerari; ut, de libertate ad meritum & demeritum requiſitâ, de poſſibilitate præceptorum &c.

248. Secundò, paulò propiùs ad rem accedens; *Lutherus*, inquit pag. 44. *omnem imperfectam charitatem garrivit eſſe vitioſam, ac peccamino-*

ſam, ſaltem venialiter, adeoque & omne ex ipſa profectum opus bonum, eſſe tale. Idem repetit P. Lupus Epiſtolæ pag. 45. 46. 68. 71. & alibi. Quia nempe Lutherus, ut patet, ex articulo 31. & 32. per Leonem X. damnatis, aſſeruit, *in omni opere bono juſtum peccare:* &: *Opus bonum optimè factum, eſſe veniale peccatum:* quod Lutherus in aſſertione articulorum per dictum Pontificem damnatorum, non ſolùm admittit à ſe dictum, ſed & rurſus fuſiùs probat, malitiam illam deſumens à pravâ hominibus innatâ concupiſcentiâ. Aſſeruit igitur Lutherus, in omni actu & opere bono juſti, adeoque in omni non tantùm imperfectâ, ut reſtringit P. Lupus, ſed quâcumque, quæ à viatore elicitur, charitate peccari, ſaltem venialiter. Cur autem hunc Lutheri errorem adeo ſæpe inculcet, & quid ex eo in ſuæ ſententiæ, de qua diſputamus, favorem derivare conetur P. Lupus, patebit ex dicendis num. ſequenti.

249. Tertiò igitur, quæ Lutherus docuit de Attritione concepta ex metu, tamquam immediato & ultimo motivo, explicat P. Lupus, ac ſi dicta à Luthero eſſent de dolore, qui ſit ex motivo charitatis, quem, quia ex prævio actu timoris ortum duxit, & per eum introductus eſt, vult eſſe Attritionem ex metu: juxta dicta ſupra num. 17. & in priore tractatu cap. 8. §. 2. Ac proinde, quæ definit Tridentina Synodus, vult cadere in Lutheri errorem circa actum charitatis, qui ex prævio & jam expulſo metu traxit originem. Hinc Epiſt. pag. 46. in fine, cum dixiſſet, Lutherum quibuſdam Patrum verbis deceptum, aſſeruiſſe imperfectam charitatem inſufficientem eſſe ad Pœnitentiam, ſubdit pag. 47. hunc errorem confixum eſſe à Tridentina Synodo, *definiente, etiam imperfectam, licet ex gehennæ aut aliarum pœnarum metu, ſeu aliis ignobilibus ejuſmodi viis paratam & conceptam Contritionem, dummodo à Chriſtiano Reconciliationis Sacramento adjuvetur, omnino ſufficere ad juſtificationem.*

250. Reſp. P. Lupum, ſicut ad hæc verba Tridentini ſeſſ. 14. cap. 4. *Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam ..... ex gehennæ & pœnarum metu communiter concipitur*; hanc gratis & ſine fundamento excogitavit explicationem; quòd nempe illic ſermo ſit, non de actu, cujus motivum ſit ſolus metus, ſed de alio actu habente charitatem pro motivo, qui ideo dicatur eſſe ex metu, quia per prævium timorem eſt introductus; vide dicta ſupra cap. 11. quæ explicatio adeo nova eſt, ut ne unum quidem in Epiſtola familiari Authorem proferre potuerit, qui dicta ſic expoſuiſſet, ut ſic novitatis notam ſibi impactam amoliretur; ita quoque hîc verba Lutheri ex Sermone de Pœnitentia, quæ refert pag. 71. conatur in eundem ſenſum trahere; quaſi illic Lutherus egiſſet non de actu, cujus motivum ultimatum ſit timor,

ſed

ſed de alio, qui pro motivo habeat charitatem, qui tamen ex prævio timoris affectu ortum habuerit: quæ explicatio alieniſſima eſt & à verbis ipſis Lutheri, & ab omnibus paſſim Catholicis, qui illum de actu, cujus unicum motivum eſt timor, intellexerunt.

251. Ac primò quidem, quòd Lutherus in Sermone de Pœnitentia non egerit de actu amoris ex timore procedente, manifeſtum eſt ex Lutheri verbis ſummatim relatis num. 241. in quibus agit de dolore concepto *ſolùm timore præcepti & dolore damni*, quo *timore pœnæ & dolore damni conteruntur*. Deinde hunc dolorem dicit vocari ab aliis (nempe Catholicis) Attritionem; per Attritionem autem intelligebant Scholaſtici Doctores Attritionem ſervilem, ut aſſerit ipſe P. Lupus relatus num. 240. Prætcrea rationem, ob quam rejicit illum dolorem ex metu, totâ illâ concione, hanc adfert; quòd, qui ex metu deteſtatur peccata, invitus & renitenti animo id faciat, ob remanens deſiderium peccandi, ſi metus mali abeſſet; quòd ſit impoſſibile odiſſe malum, niſi contrarium bonum diligas; quòd autem ex dilectione boni oppoſiti ſponte, & nullo labore oriatur odium peccati & deteſtatio mali; per hunc amorem juſtitiæ reddi pœnitentiam dulcem &c. quæ fusè illic proſequitur; addens illum eſſe verè pœnitentem & dignum abſolutione, qui *amore juſtitiæ* pœnitet. Atqui actus de quo loquitur P. Lupus, licet ortum duxerit ex prævio timore, eſt veriſſimè actus conceptus amore juſtitiæ ſeu Dei, æquè ac ſi timor prævie non præceſſiſſet; non eſt actus, quo *ſolo timore præcepti, timore pœnæ, dolore damni & honio* conteritur; ſed fit amore juſtitiæ, dilectione boni &c. Ergo jam non eſt actus ille, quem primo loco recenſet Lutherus, qui faciat hypocritam, & magis peccatorem, quemque pronuntiat inſufficientem; ſed eſt Contritio amore juſtitiæ, de quo ſecundo loco agit Lutherus, qui faciat verè pœnitentem, & dignum abſolutione.

252. Secundò, quòd Lutherus egerit de Attritione, ſeu Pœnitentiâ, quæ ſit ex metu tamquam motivo ultimato ſine amore, fatetur ipſe P. Lupus, dum paſſim in Lutherum invehitur tamquam mendacem & calumniatorem, eò quòd aſſeruerit, Catholicos tradere, quòd Attritio è ſolo motivo metus ſufficeret cum Sacramento. Ita contra Lutherum P. Lupus pag. 15. ſub initium, pag. 25. circa finem, & alibi: & pag. 26. damnat Canum, tamquam qui Lutheranam de Eccleſia calumniam in hoc puncto verificaverit. Quæro à P. Lupo, ubinam Lutherus accuſaverit Catholicos, quòd traderent pœnitentiam ex ſolo motivo metus ſufficere ad juſtificationem cum Sacramento? Certè præcipuè in hoc Sermone de Pœnitentia, ubi fusè & ex profeſſo agit

de ea Pœnitentia, quæ à Catholicis vocabatur Attritio, & de ejuſdem motivo, nempe metu, eamque Contritioni, quæ ex amore juſtitiæ eſt, opponit; hanc ſolam aſſerens reddere dignos abſolutione, illam verò minimè: ergo fateri debet P. Lupus, Lutherum hîc agere de Attritione, quæ pro motivo ultimato habeat metum gehennæ, & accuſare Catholicos, de traditâ illius cum Sacramento Pœnitentiæ ſufficientiâ. Conſequentia eſt manifeſta, quia juxta P. Lupum in ea accuſatione impoſtoris & calumniatoris partes egit Lutherus: ſi autem Catholicos accuſaſſet in hoc, quòd traderent ſufficere cum Sacramento actum amoris, qui ex prævio timoris actu originem duxerit, non poſſet P. Lupus illum in eo mendacii & calumniæ arguere, niſi ſimul fateretur, Catholicos illius temporis non docuiſſe, ſufficere cum Sacramento actum dilectionis Dei propter ſe & ſuper omnia, qui per actum timoris prævium ſit introductus; adeoque niſi ſecum ipſe pugnaret. Breviùs: Mendaciter & calumnioſè juxta P. Lupum accuſavit Lutherus Catholicorum doctrinam de Attritione, ejuſque cum Sacramento ſufficientia. Atqui, ſi locutus fuiſſet Lutherus de Attritione in eo ſenſu in quo illam explicat P. Lupus ſupra num. 249. non fuiſſet mentitus nec calumniatus Catholicos, ut fateri etiam cogitur P. Lupus: ergo egit de Attritione in ſenſu noſtro, conceptâ nimirum ex ſolo metu, prout etiam clarè indicat totus Lutheri contextus.

253. Tertiò, ea quæ tradit Lutherus in Sermone de Pœnitentia de metu & dolore inde concepto, tum ii qui Lutherum oppugnarunt tum alii illos ſecuti, ad hæc uſque tempora, intellexerunt de actu, cujus motivum eſſet metus ſecluſo motivo charitatis. Ita intellexit Luthero coætaneus Euſtachius de Sichenis Ord. S. Dominici, hujus Academiæ Doctor, in ſua confutatione errorum Lutheri, qui vel omnium primus, ut refert Valerius Andreas, vel ſaltem è primis ſtylum in Lutherum acuit: eodem modo intellexere Latomus, Tapperus, Fiſſcherus, Stapletonus, & qui ſecuti ſunt reliqui.

254. Quartò denique errorem illum Lutheri, quòd in omni bono opere juſtus peccet, adeoque etiam dum Charitatem Dei elicit, alibi anathematizat Tridentinum; Seſſ. verò 14. c. 4. & can. 5. agit contra ea quæ de timore, conceptoque inde peccati dolore tradidit in Sermone de Pœnitentiâ Lutherus, ut ex verbis inter ſe collatis redditur manifeſtum. Ergo ad præſens punctum impertinens eſt, quòd Lutherus ſenſerit, juſtum in omni opere, ſeu omni actu peccare, ſaltem venialiter.

FINIS.

Errata ſic corrige. *Pag.* 19. *lin.* 23. *ſi*, lege, *ei Pag.* 20. *lin.* 3. *ſic* l. *hic Pag.* 87 *lin* 2. *incipiant*, l. *incipiat*.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA